

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

146661

Yüksek Lisans Tezi

146661

**8.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ
METİNLERİN ÖĞRENCİ BEKLENTİLERİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Fuat DAĞTEKİN

2501010458

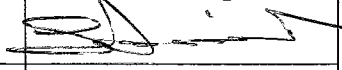

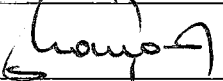
Tez Danışmanı

Prof. Dr. Nilüfer TAPAN

İstanbul/2004

TEZ ONAYI

Enstitümüz **TÜRKÇE EĞİTİMİ** Bilim Dalı **2501010458** numaralı **FUAT DAĞTEKİN'İN** hazırladığı "**8. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLERİN ÖĞRENCİ BEKLENTİLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**" konulu **YÜKSEK LİSANS TEZİ** ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI**, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 10.Maddesi uyarınca **19.11.2004 CUMA** günü saat **09.00-10.00'da** yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **...Kabulü.....**'ne* **OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI (*)	İMZASI
PROF.DR. TULİN POLAT	Kabulü	
PROF.DR. NİLÜFER TAPAN	Kabulü	
DOÇ.DR. SELAHATTİN DİLİDÜZGÜN	Kabulü	
YRD.DOÇ.DR. YILDIZ KOCASAVAŞ	Kabulü	
YRD.DOÇ.DR. MEHMET KAYA	Kabulü	

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, eğitim-öğretim alanındaki gelişmeler ve değişimler ışığında, ezberci eğitimin zararlarının tartışıldığı şu günlerde etkili bir ilköğretim Türkçe dersi kitabında metinlerin; konu türü, konu alanı, dili kullanımı, alıştırmalar ve görsellik bağlamında, öğrencilerin ilgi, gereksinim ve hedefleri açısından nasıl olması gerektiği üzerinedir .

Bu çalışmamızdaki görüşlerin önemli dayanaklarından biri de çağdaş eğitimin bir gereği olan öğrenci merkezli bir eğitim anlayışı noktasında yaptığımız öğrenci anketi ve bu anket değerlendirmesinin bizi götürdüğü sonuçlardır.

Çalışmamızın sonunda, metinlerin işleniş süreci ile ilgili örnek bir uygulama da yer almaktadır.

ABSTRACT

This study aims at identifying how the texts in an efficient Turkish Language Course Book should be in these days in which the disadvantages of a memory-based education are discussed under the lights of new changes and developments in the field of education. These texts are analysed in terms of students' interests, needs and aims under the contexts of the type of the topic, field of the topic, language use, exercises and visuality.

Another fundamental of our beliefs in this study is the questionnaire that we have given. Thus questionnaire reflects the belief in learner-centred education and the results derived from this questionnaire.

At the end of our study included a sample application model related to the utilizing process of the texts.

ÖNSÖZ

20. yüzyılın ikinci yarısından bu yana dünya genelinde hemen hemen her alanda hızlı bir biçimde yaşadığımız yenilikler ve çarpıcı gelişmelerden eğitim de payına düşeni almış ve almaya devam etmektedir. Ne var ki ülkemizin eğitim sistemi bu sürecin ilk yıllarındaki değişim ve gelişim rüzgarlarından, son zamanlardaki müfredat tartışmalarından anlaşılmaktadır ki payına düşeni almaya başlıyor gibi gözükmektedir. Son günlerdeki ilköğretim müfredatının değiştirilmesi çalışmaları çerçevesinde yapılan tartışmalar da bu değişimin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Bu tezin çıkış noktası, öğrenciye yalnızca bilgi depolamayı amaç edinen, dolayısıyla günlük yaşamına çok az katkısı olan, günlük yaşamı ile okul yaşamını sanki birbirinden ayrı yaşanması gereken alanlar gibi gören eğitim anlayışını, metin inceleme bağlamında değerlendirmektir. Kaldı ki bu anlayış son günlerde gerek akademik çevrelerde gerekse de ülkemizde eğitim-öğretim işlerinden sorumlu Milli Eğitim Bakanlığı çevresinde tartışmaya açılmıştır. Bu durum ise bu tezin tartışma alanının yerinde olduğunun bir göstergesi olarak görülebilir.

Bilimsel bir araştırmanın nasıl yapılması gerektiğini bana bir yıl boyunca sabırla ve hiç bir sıkıntı belirtisi göstermeden, görüş açımı zenginleştirerek öğreten ve desteğini her zaman beraberimde hissettiğim değerli danışman hocam Prof. Dr. Nilüfer Tapan'a, gerek ders döneminde gerekse tez döneminde konuyla ilgili çeşitli kaynaklarda yer alan değerli görüşlerinden yararlandığım Prof. Dr. Tülin Polat'a, yine hem ders hem de tez döneminde değerli görüş ve eleştirilerinden yararlandığım aynı zamanda da ders işleme yöntemlerinde beni mesleki açıdan zenginleştiren değerli görüşleri ile yardımlarını esirgemeyen Doç.Dr. Selahattin Dilidüzgün'e, beni yetiştirip bu günlere getiren, maddi- manevi desteklerini ve yol göstericiliklerini, her an, deniz ortasında bir fener gibi sürdüren ve haklarını hiç bir zaman ödeyemeyeceğim annem Hayriye Dağtekin ve babam Suat Dağtekin'e, desteğini her zaman hissettiğim eşim Türkçe Öğretmeni Ayşe Suzan Dağtekin'e, tezin yazılma

sürecinde teknolojik destek veren kardeşim Engin Dağtekin ve eşi Fatma Dağtekin'e, çalışmamı yazıya dökerken hiç yaramazlık yapıp ağlamayan canım kızım Burcu'ma ve son olarak bu günlere gelmemde emekleri olan tüm hocalarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ/ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar VE GRAFİKLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1
1. DİL, ANADİL VE ANADİL EĞİTİMİ.....	4
1.1. DİL VE ANADİL.....	4
1.2. BİREYSEL VE TOPLUMSAL GELİŞİMDE ANADİL EĞİTİMİNİN İŞLEVİ.....	8
2. İLKÖĞRETİMİN İKİNCİ KADEMESİNDE TÜRKÇE DERSLERİ.....	13
2.1. TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI.....	13
2.2. İLKÖĞRETİMİN II. KADEMESİNDE TÜRKÇE EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI.....	21
2.3. İLKÖĞRETİM II. KADEMEDEKİ TÜRKÇE DERSİNİN TANITIMI.....	32
3. İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TÜRKÇE DERSİ KİTABINA BAKIŞI.....	35
3.1. ANKETİN ARAŞTIRMA KURGUSU.....	35
3.1.1. Problem.....	35
3.1.2. Amaç.....	36
3.1.3. Önem ve Beklentiler.....	36

3.1.4. Sayıtlar.....	37
3.1.5. Sınırlılıklar.....	38
3.1.6. Evren ve Örneklem.....	38
3.1.7. Anket ve Uygulama.....	39
3.2. ANKETTEN ELDE EDİLEN BULGULAR.....	40
3.3. KAYKARE YÖNTEMİ VE BU YÖNTEME GÖRE ANKETİN DİĞER İSTATİSTİKSEL TABLOLARI.....	55
3.4. ANKETİN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ.....	82
4. İLKÖĞRETİM 8. SINIF TÜRKÇE DERSİ KİTABINDAKİ METİNLERİN ÇÖZÜMLEMESİ.....	86
4.1. METİNLERİN TÜRLERE GÖRE DAĞILIMI.....	87
4.2. METİNLERİN KONULARA GÖRE DAĞILIMI.....	89
4.3. METİNLERİN DİL AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	100
4.4. METİN-ALIŞTIRMA BAĞLANTISI.....	103
4.5. METİN-GÖRSELLİK BAĞLANTISI.....	117
4.6. METİN UYGULAMA ÖNERİSİ.....	121
SONUÇ.....	134
KAYNAKÇA.....	140
EK-1 ANKET SORULARI.....	144
EK-2 ÖRNEK RESİMLER.....	148
EK-3 METİN UYGULAMA ÖNERİSİNİN METNİ.....	155

TABLolar VE GRAFİKLER LİSTESİ

- Tablo ve Grafik 1. 1& Türkçe dersinde en çok hangi türden metinlerin işlenmesini istersiniz? (En fazla üç seçenek işaretleyin.) Değişkenine Göre Frekans Dağılımı.....40
- Tablo 2. 2& Türkçe kitabınızdaki metinlerin daha çok hangi konuları ele almasını istersiniz? (En fazla üç seçenek işaretleyiniz.) Değişkenine Göre Frekans Dağılımı.....41
- Tablo 3 ve Grafik 2 ve 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Frekans Dağılımı.....42
- Tablo 4 ve Grafik 3 ve 4. 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Frekans Dağılımı.....43
- Tablo ve Grafik 5. 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Frekans Dağılımı.....44
- Tablo ve Grafik 6. 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Frekans Dağılımı.....45
- Tablo ve Grafik 7. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? İçin Frekans Dağılımı.....46
- Tablo ve Grafik 8. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? İçin Frekans Dağılımı.....47
- Tablo ve Grafik 9. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? İçin Frekans Dağılımı.....48
- Tablo ve Grafik 10. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. İçin Frekans Dağılımı.....49
- Tablo 11. 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi.....50

- Tablo 34. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi.....51**
- Tablo 40. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Deneme İçin Kaykare Çözümlemesi.....51**
- Tablo 46. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Masal İçin Kaykare Çözümlemesi.....52**
- Tablo 49. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Karikatür İçin Kaykare Çözümlemesi.....52**
- Tablo 62. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Uğraş (hobi) dünyası İçin Kaykare Çözümlemesi.....53**
- Tablo 63. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Bilgisayar ve İnternet İçin Kaykare Çözümlemesi.....53**
- Tablo 12. 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi.....55**
- Tablo 13. 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi.....56**
- Tablo 14. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi.....56**
- Tablo 15. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi.....56**
- Tablo 16. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi.....57**
- Tablo 17. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi.....57**

- Tablo 18. 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi.....58**
- Tablo 19. 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi.....58**
- Tablo 20. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi.....58**
- Tablo 21. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi.....59**
- Tablo 22. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi.....59**
- Tablo 23. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi.....60**
- Tablo 24. 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? Değişkenine Göre 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi.....60**
- Tablo 25. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? Değişkenine Göre 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi.....61**
- Tablo 26. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? Değişkenine Göre 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi.....61**

- Tablo 27. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi.....62**
- Tablo 28. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi.....62**
- Tablo 29. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? Değişkenine Göre 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Kaykare Çözümlemesi63**
- Tablo 30. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? Değişkenine Göre 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Kaykare Çözümlemesi63**
- Tablo 31. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Kaykare Çözümlemesi64**
- Tablo 32. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Kaykare Çözümlemesi65**
- Tablo 33. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? Değişkenine Göre 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi65**
- Tablo 35. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi66**
- Tablo 36. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin**

işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi.....66

Tablo 37. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi.....67

Tablo 38. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 9& Türkçe dersinin işleniş esnasındaki davranış modeliniz nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi.....67

Tablo 39. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Fabl İçin Kaykare Çözümlemesi.....68

Tablo 41. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Öykü İçin Kaykare Çözümlemesi.....69

Tablo 42. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Şiir İçin Kaykare Çözümlemesi.....69

Tablo 43. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Tiyatro İçin Kaykare Çözümlemesi.....70

Tablo 44. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Fıkra İçin Kaykare Çözümlemesi.....70

Tablo 45. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Anı İçin Kaykare Çözümlemesi.....71

Tablo 47. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Biyografi İçin Kaykare Çözümlemesi.....71

Tablo 48. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Otobiyografi İçin Kaykare Çözümlemesi.....72

Tablo 50. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Gezi Yazıları İçin Kaykare Çözümlemesi.....72

Tablo 51. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Şarkı İçin Kaykare Çözümlemesi.....72

Tablo 52. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Efsane İçin Kaykare Çözümlemesi.....73

Tablo 53. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Mizah ve Gülmece İçin Kaykare Çözümlemesi.....74

Tablo 54. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Köşe Yazısı İçin Kaykare Çözümlemesi.....	74
Tablo 55. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Röportaj İçin Kaykare Çözümlemesi.....	75
Tablo 56. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Eleştiri İçin Kaykare Çözümlemesi.....	75
Tablo 57. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Roman İçin Kaykare Çözümlemesi.....	76
Tablo 58. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre İnsan ve Çevre İçin Kaykare Çözümlemesi.....	76
Tablo 59. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Çizgi Kahramanlar İçin Kaykare Çözümlemesi.....	77
Tablo 60. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre İnsan sevgisi İçin Kaykare Çözümlemesi.....	77
Tablo 61. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Arkadaşlık İçin Kaykare Çözümlemesi.....	78
Tablo 64. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Dini ve Ahlaki Yazılar İçin Kaykare Çözümlemesi.....	78
Tablo 65. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Türk gelenek&göreneklere İçin Kaykare Çözümlemesi.....	79
Tablo 66. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Komşuluk İçin Kaykare Çözümlemesi.....	79
Tablo 67. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Bilim ve Teknoloji İçin Kaykare Çözümlemesi.....	79
Tablo 68. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Spor Yazıları İçin Kaykare Çözümlemesi.....	80
Tablo 69. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Türk Büyükleri İçin Kaykare Çözümlemesi.....	81
Tablo 70. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Hayvan Sevgisi İçin Kaykare Çözümlemesi.....	81
Tablo 71. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Demokrasi İçin Kaykare Çözümlemesi.....	82

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TTKB: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

GİRİŞ

90'lı yılların başından bu yana özellikle iletişim alanında büyük gelişmeler kaydeden teknoloji ve bu gelişmeler sonucunda iletişim olanaklarının artmasıyla ortaya çıkan küreselleşme, yaşamımızın her alanında olduğu gibi eğitim alanındaki alışkanlıklarımızı da kökten değiştiren birtakım bilgi ve deneyimleri de beraberinde getirmiştir.

21. yüzyıla girdiğimiz şu son birkaç yıl içinde eğitim alanındaki büyük değişimlerin ışığında artık öğrenciyi; kendisine salt bilgi depolanan ve öğretileni ezberlemesi istenen, bunun yanında hiçbir konuda düşünemeyeceği varsayılarak görüşü sorulmayan, dolayısıyla eleştirel gücü köreltilen, sorgulamayı bilmeyen, bilimsel şüpheden yoksun bir varlık olarak görebilmek olanaklı değildir ve olmamalıdır.

Öğrencinin edilgen kılındığı ve düz mantığın gereği olarak sadece siyah ve beyazın sunulduğu dönem artık çok gerilerde kalmış bulunmaktadır. Öğrenciyi gri ve tonlarının da öğretilmesi gerektiğini savunan çağdaş eğitim yöntemleri, yaşadığımız yüzyılın en önemli eğitim araçlarından birisi olma yolundadır. Kaldı ki zaten son bir yıldır Milli Eğitim Bakanlığımız, özellikle ilköğretimde düz mantığın ağırlıklı olarak uygulandığı mevcut müfredatın değiştirilmesi için gereken önlemleri almış ve 2004/2005 eğitim öğretim yılında dokuz pilot ilde çağdaş eğitim yönelimleri doğrultusunda hazırlanan yeni müfredatı uygulamaya başlamış bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanı Doç. Dr. Hüseyin Çelik, Kabataş Erkek Lisesi'nde 11 Ağustos 2004 tarihinde düzenlediği basın toplantısında, okullaşma oranı, fiziki şartlar, rehberlik sisteminin yeniden düzenlenmesi, öğretmenlerin kalitesini artırma, eğitimde teknoloji kullanımı ve müfredatın çağa uygun hale getirilmesi konularında eksiklikler olduğunu belirterek, "Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller yetiştirmek için değişimi zaruri görüyoruz." demiştir.¹

¹ Bkz.: (çevrimiçi) <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm>

Talim Terbiye Kurulu Başkanı Ziya Selçuk da bu konu hakkında şunları kaydeder: “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı olarak yeni bir çalışmayla karşınızdayız. Bu çalışmamızla öğretim programlarını yenilemeye başlamış bulunuyoruz. Neden bir yenileşmeye ihtiyaç duyuldu? Hemen hepimiz Türk Eğitim Sistemi'nin ezberci, günlük hayattan kopuk ve öğretmen merkezli olduğuna dair yüzlerce şikayet duymuşuzdur. Bu şikayetlere çözüm olarak çok sayıda proje geliştirilmiş ancak istenilen düzeyde netice alınamamıştır. Bunun temel sebebi, geliştirilen projelerin yetersizliği değil, hayatiyet kazanabilecekleri bir eğitim alt yapısının bulunmamasıdır. Geliştirilen her yeni proje, ekonomiye ve demokrasiye duyarsız eğitim sistemiyle doku uyumsuzluğu yaşamış ve bu yüzden başarılı olamamıştır.”²

Eğitimde çağdaş yönelimleri temel alan çalışmamızın birinci bölümünde öncelikle dil ve anadilin tanımları üzerinde durularak bu bağlamda anadil eğitiminin bireysel ve toplumsal gelişimde oynadığı rol ele alınmıştır. İkinci bölümde Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarıyla ilköğretimlerde Türkçe dersinin özel amaçları tez konusu doğrultusunda incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise öğrencilerin incelenen ders kitabı ile ilgili görüşlerinin bulunduğu anketin tablo ve grafikler eşliğinde değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu anket, 2001/2002 öğretim döneminde İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesindeki Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Prof. Dr. Tülin Polat yönetiminde, içinde bizim de bulunduğumuz bir öğrenci ekibi tarafından yapılan “Türkçe Ders Kitaplarına Öğrenci Odaklı Yaklaşım” adlı anketin genişletilmiş biçimi olup tez danışmanım Prof. Dr. Nilüfer Tapan gözetiminde tarafımdan yapılmış ve değerlendirilmiştir. Çalışmamızın dördüncü bölümünde incelemeye aldığımız ders kitabı; metinlerin türü, metinlerin konu alanları, metinlerin dili, metin-alıştırma bağlantısı, metin- görsellik bağlantısı yönlerinden ve anket verilerinin ışığında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda yapılmış olan bir uygulama önerisi çalışmanın bu bölümünün sonunda yer almaktadır.

Bizim bu çalışmada hedefimiz, okullarımızda Türkçe dersi veren öğretmenlerimize bu dersin eğitimi ve öğretimiyle ilgili bazı ipuçları vererek çağdaş

²Bkz.:(çevrimiçi) <http://www.ttkb.meb.gov.tr>

eğitim ilkelerinin eğitim sistemimizde yer almasına katkıda bulunmaktır. Bunun yanında öğrenciye bilgi depolamak yerine öğrencinin bilgiye yaşıyarak ve deneyimleriyle ona ulaşması noktasında öğretmenlerin rehberliklerinin öne çıkarılmasını da bir başka hedef olarak görmekteyiz.

1. DİL, ANADİL VE ANADİL EĞİTİMİ

1.1. DİL VE ANADİL

Bilinen bir gerçektir ki dil becerisi ve onu etkili bir anlaşma aracı olarak kullanabilme yolunda en donanımlı varlık insanoğludur. Bununla birlikte dil; duygularımızı, düşüncelerimizi, değerlendirmelerimizi paylaşabilmek için her ne kadar çok önemli bir anlaşma aracı olarak tanımlansa da onun çok önemli bir işlevi daha vardır ki o da dilin bir öğrenme ve öğretme aracı olmasıdır.

Yadsınamayacak bir biçimde önümüzde duran en önemli göstergelerden birisi de dilini kullanabilen kişilerin kendilerine gerekli olan bilgilere ulaşma noktasında hiç bir güçlük çekmedikleri ve dahası ulaşılan bilginin gerçek bir bilgi olup olmadığını sınamaya yöntemlerini yaşama geçirmedeki başarılarıdır.

İçinde yaşadığımız dünyaya biçim kazandırmada dilin ne kadar önemli bir görev üstlendiği kuşku barındırmaz bir gerçektir. Dünyayı iyi anlayan ve anlatabilen bir kişinin ülkesinin ve ulusunun gelişmişliğine yapacağı katkı diğer kimselerin yapacaklarına göre karşılaştırılmayacak derecede yüksek, bir o kadar da verimli ve işe yarar olacaktır düşüncesini taşımaktayız. Dile bu açıdan baktığımızda gelişmişlik düzeyimizin, eğitililik oranımızın, sanayileşmemizin, ülkemizin yeraltı ve yerüstü zenginliklerini amaca uygun kullanabilmemizin ve dış ticarete yoğunluğun artması ile anadili düzgün kullanabilme, onun eğitimine gereken değeri verme arasında doğru orantı vardır.

Birey ister günlük yaşamında olsun, isterse meslek yaşamında olsun anadilinde başarılı ise yaşamla ilişkisi daha sağlıklıdır. Çünkü “İnsanların çeşitli bakımlardan nitelikleri nasıl birbirinden farklı ise, toplumların dünyayı görüşleri, değerlendirmeleri de öylece birbirinden ayrıldığı için kavramlar dilden dile ve o ölçüde kişiden kişiye değişir.” (Aksan,1998:51)

Bütün bu saptamalardan sonra anadilin eğitiminde kullanılan malzemelerin inceleme altına alınması konusunda sağlıklı bir sonuca varmak için anadil eğitimindeki aksaklıkları doğru ve tarafsız bir biçimde ortaya koymak adına dilin tanımını, işlevini, insanoğlunun iç dünyasının diliyle olan ilişkisini incelemek yararlı olacaktır. Bu inceleme ve irdeleme işine;

- Dil nedir?

biçiminde bildik bir soruyla başlayıp;

- Dilin bireysel ve toplumsal açılardan ağırlığı ne kadardır?
sorusuyla devam edebiliriz.

Değişen ve gelişen bir çok olgu gibi dil ile ilgili çalışmalar da kendi içinde değişim ve gelişim içindedir. Modern anlamda yapılan dilbilim çalışmalarında dilin tanımı içinde ona tek bir işlev vermek yerine yaşamı daha da kapsayıcı tanımlara yer verildiğine tanık olmaktayız. Ancak yine de bir tanım vermek gerekirse dar anlamda dilin bir anlaşma aracı olduğunu belirtmekle yetinebiliriz. Bununla beraber bu tanımı destekler nitelikte ve toplumbilimi açısından yaklaşan Dilaçar, “Dil bireyler arasındaki anlaşmayı sağlayan toplumsal bir sistemdir.” (Dilaçar,1968:28) demekte ve dilin böylece toplumsal yönüne işaret etmektedir. Bunun yanında Langacker¹ gibi dilbilimsel açıdan yaklaşarak onun anlamlar ve ses

¹ Langacker, Ronald W., Language and its Structure, Tubingen, 1971

dizileri arasında ilişki kuran ilkeler olarak ve daha mekanik görenlerin yanında Dilaçar'ın durumun toplumsal yönünün de göz ardı edilmemesi uyarısı da dikkate alınmalıdır. Kaldı ki toplumbiliminin verileri ışığında bir tanımlamayla 'İnsan, toplumsal bir varlıktır.'

Kuşkusuz tanımlar daha da çoğaltılabilir; ancak burada ifadesini bulan ya da bulmayan bütün bu tanımlardan ulaşabileceğimiz en önemli sonuç; dilin, insanı insan yapan niteliklerden en önemliler arasında yer aldığı gerçeğidir.

İnsanın dünyaya gelmesiyle başlayan yeryüzündeki anadil serüveni bu dünyayı terk etmesine dek sürer ki bu bağlamda anadil, insanı her anlamda çevreleyen bir varlık belirleyicidir denilebilir. Bir başka deyişle "Büyümekte olan çocuk kendisini, hem ses nitelikleri değişik bir ses dizgesinin, hem de zihinde evreni belli bir biçime sokan bir düşünce dizgesi olarak başka dillerden ayrılan bir anadilinin içinde bulur ." (Aksan,1998:51).

Çevresinde bulunan insanların konuştuğu dili tüm özellikleri ile ele alan insanın bu etkilenme süreci tıp biliminin verilerine göre anne karnından dünyaya adım atması ile dili algılama süreci de derhal başlar. Buradan hareketle dilin bir kültür mirası olmasının yanında onun doğal bir yanı da bulunmaktadır diyebiliriz.

Zihnimizin aynası olma özelliğini taşıyan dil hakkında, zihnin olgunlaşmasıyla dilin aynı oranda gelişeceği yargısına varabilmek mümkündür. Bu noktadan hareketle dilin edilgen bir alıcılıktan öte bilişsel etkinliklerinin dilin

gelişimi ile doğru orantılı olması nedeniyle oldukça etkin olduğu söylenebilir. Zihin dili yönlendirir ve dil de böylece düşüncelere ve düşünceleri ifade etmeye doğrudan etkide bulunur. Zaten bu yargıyı doğrular nitelikte bir saptamayla düşüncelerin dili, dilin de düşünceleri etkilediklerini söylemek yanlış olmasa gerektir.

Dilin en önemli dahası temel işlevi bireyin anlamasına ve anlatmasına yarayan bir araç olmasıdır. Bireyin yaşamı sorgulaması, yaşama ilişkin bilgilere ulaşması, bu bilgileri yorumlaması, duygu ve düşüncelerini iletmesi yönüyle dil, hayatımızda çok önemli bir yere sahiptir. Dil ile insan arasında sürekli olan bu ilişki onun dilinde ve düşünce dünyasında yeniliklere pencereler açar. Aynı konuya Polat şöyle yaklaşmaktadır: “Dilin gelişip zenginleşmesi, insanın eylem,düşünce,duygu üretme olanaklarının gelişip zenginleşmesidir.” (Polat,1991:15).

Ortaya çıkan bu düşüncelerden sonra anadil eğitiminin kişiyi iki yönden kuşattığı söylenebilir:

- Kişinin iletişimini güçlendirmesi.
- Kişinin düşünsel yanını geliştirmesi.

Başka bir deyişle anadil eğitiminde iki hedef kişinin diğer kişilerle iletişimine sağlıklı zemin hazırlanması ve kişinin düşünce gücünü geliştirerek içinde bulunduğu topluma yararlı olmasının sağlanmasıdır. Bu hedeflerin yanında üçüncü bir hedef olarak ele alınabilecek bir saptamamız da şudur:

Anadil eğitimi kişinin dilini doğru ve düzgün bir biçimde kullanmasının yollarını öğretmeyi hedefleri arasına alarak insanın ruhsal açıdan rahatlamasını da sağlamalıdır; çünkü konuşabilen, başkalarıyla anlaşılabilirlik noktasında sorun yaşamayan, dil açısından toplumdan kopuk olmayan, dili kullanmada davranış bozukluğu sergilemeyen insan, mutlu olmanın anahtarlarından bir çoğunu elinde bulundurmaktadır.

1.2. BİREYSEL VE TOPLUMSAL GELİŞİMDE ANADİL EĞİTİMİNİN İŞLEVİ

İnsanın yeryüzüne gelip onu terk edinceye kadar geçen sürede dil iki önemli rol üstlenir. Bunlardan biri, insanı saygın kişi olma yolunda yetiştirmesi diğeri de bu saygın kişilerin saygın bir toplum oluşturmasına olanak hazırlamasıdır.

İnsanın kişiliğinin oluşumunda eğitim ve öğretimin önemli bir yeri vardır. Elbette bu öğrenme sürecinde kullanacağı araçlardan en önemlilerden biri de kişinin anadilidir. İnsan, bir şeyler öğrenebilmenin yolunun anadilini öğrenmekten geçtiğinin ayırında olduğu sürece başarıya doğru yol alır. İnsanın “kişi olabilmesi” (Akerson,2000:16) buna bağlıdır.

İnsan doğduğu andan itibaren kendisini ifade etmenin çabası içindedir. Bu nedenle konuşma becerisi henüz gelişmemiş bebekler sık sık ağlayarak kendilerini ifade etmeye çalışırlar. Bunun yanında, gelişim süreci tamamlandıkça da etrafındakilerin söylediklerini anlamak için çaba harcarlar. Zamanla dilini keşfeden insan, onu ilk önceleri ilkel bir şekilde kullanmaya başlar. Ancak gereksinimlerini giderip kendisini ifade ettikçe ve ifade edilenleri anladıkça mutlu ve sağlıklı olacaktır. İnsan daha sonraki basamakta çevresinde meydana gelen olayları anlama çabasının içine düşer. (Sayın,1990:28-29) da “En yalın biçimiyle dile getirmek istersek ‘anlamak’ okuduğumuz ya da işittiğimiz sözcükler, tümceler, bilgi birimleri arasında bağıntı kurabilmek demektir.” saptamasında bulunarak işte insanın dil serüveninin bu ilk basamaklarına işaret eder.

Bir kimse, Sayın'ın bu ifadeleri kapsamında anlama işlevini yerine getirmeye başladığı andan itibaren artık kişi halini almaya ve diğer canlılardan ve cansızlardan ayrılmaya başlamaktadır. Bir başka deyişle insanın kişilik kazanmasının en önemli koşullarından birisi anadilini kullanarak öğrenme sürecine girmesi, kendine özgü düşünceleri ortaya koyabilmesidir. Birey, dilini doğru ve düzgün kullanabildiği ölçüde düşünce dünyasını geliştirebilir ve üzerinde taşıdığı nitelikleri çoğaltabilir ki aydın, üretici, topluma yararlı, etkin, gelişime açık olma bu niteliklerden akla ilk gelenlerinden birkaçıdır.

Şimdi bütün bunların doğrultusunda gerekirse özeleştiri de yaparak şu önemli soruları kendimize sormalıyız:

- Bizim, Türkçe eğitiminde kullandığımız araç-gereçleri kullanma yöntemimiz, bir başka deyişle anadil eğitimi biçimimiz öğrenciyi kişi olma yolunda gerekli donanıma sahip kılacak nitelikte midir?
- Milli Eğitim Bakanlığı'nın yürürlükteki genel amaçları çerçevesinde ve Türkçe dersinin özel amaçları doğrultusunda birey, niteliklerini geliştirme özelliklerini kendinde görebiliyor mu?

Yukarıda dil ile toplum olma arasında koşutluk olduğuna ilişkin bir yorumda bulunmuştuk. Toplum, halk, millet, ulus gibi kavramların hangisi kullanılırsa kullanılsın bu kavramların içinde bulundurduğu derinlikleri elde etmenin koşullarından en önemlilerinden birini de 'dil birliği' almaktadır. Ortak bir geçmişe, toprak parçasına, ülkeye sahip olunmayı ifade eden, ulus niteliğine ulaşma yolunda o ulusu oluşturanların anlaşabilmeleri, duygu ve düşünce dünyasında ortak bir paydada buluşabilmeleri, birbirlerine güven duymaları, üzerinde yaşadıkları toprak parçasını, yurt haline getirebilmeleri gibi ölçütler, temel nitelikler olarak görülse de bu temel niteliklerin özünde yatan en önemli unsurlar arasında anadil, önemli bir biçimde yer alır; çünkü sözünü ettiğimiz temel koşulların tam anlamıyla uygulanabilir biçime

gelebilmesi için ortak bir anlaşma sistemine gereksinim duyulmaktadır, o da, az önce değindiğimiz gibi, anadildir.

Dili kullanabilmede üstün beceri gösteren toplumlar kültürel açıdan da kuvvetli olacaklar ve böylece kültür yozlaşmasına ve bozulmasına uğramayacaktır. Bu noktadan hareketle şu soruları da yöneltmek gerekmektedir:

- Çevremizi dikkatli bir biçimde incelediğimizde niçin yabancı sözcüklerle dolu iş yeri levhalarıyla karşılaşırız?
- Neden, dilimizde ifadesini çok güzel bir biçimde bulmuş kavramlar yerine, o kavramların bir başka dille ifadesine başvuruyoruz?

Söz gelimi hastane yerine “hospital”, dükkan yerine “shop”, mağaza yerine “store” ya da “boutique”, pastaneye “patisserie”, tanıtım merkezi yerine “showroom”, çayhane ve kahvehane yerine “cafe”, gösteriye “show”, atıştırma “fast food”, vs... demenin nedenlerini ve bu kavramları kullanmadaki seçimi nasıl açıklayabiliriz? Bu soruların yanıtını vermeye çalıştığımızda bir çok nedenin karşımıza çıktığını görmekteyiz: Günümüz koşulları, küreselleşme, bir ürüne ya da mekana yabancı dille bir isim verildiğinde daha çok kazanç sağlanacağı beklentisi, vs... Ancak bütün bu nedenlerin yanında kuşkusuz anadil eğitimine gereken önem verilmemiş ve dahası önem verilmediği gibi uzun yıllar boyunca önem verildiği sanılmış, eğitim modellerinde meydana gelen değişimlerden, çağdaş eğitim yöntemlerinden yararlanılamamış gibi gözükmektedir. Bununla birlikte öğretmen yetiştirimi de tüm yönleriyle irdelenerek sorgulanması gereken bir konudur. Tabii bu arada öğretmenlerimizin büyük çoğunluğunun da kendilerini çağa uygun olarak yenilemenin peşine genel olarak düşmediklerini ya da çeşitli nedenlerle düşmediklerini belirtmemiz gerekmektedir. Celep(2002:239) bu konuda oldukça dikkat çekici bir saptamada bulunarak şunları dile getirir: “Tükenmişlik yaşadıkları belirlenen önemli bir grup da öğretmenlerdir. Öğretmen tükenmişliği, yalnızca öğretmenleri değil, öğrencileri ve okulu da etkileyen bir eğitim sorunudur. Farber’a göre öğretmenlerin yaşadıkları stres ve tükenmişlik, ailelerin, yöneticilerin,

öğrencilerin ve velilerin; yani tüm toplumun üzerinde anlamlı etkilere sahiptir ve doğrudan ya da dolaylı olarak tüm topluma yansımaktadır.”

O halde bütün bu açılardan bakıldığında ortaya çıkan bu durumun olumlu olmadığı söylenebilir. Birkaç kuşak sonra en önemli ve ulusça değer verdiğimiz metinlere, söz gelimi Atatürk'ün Nutuk'una ya da İstiklal Marşı'na yabancı dille yazılmış yaklaşımı ortaya çıkarsa bunun nedenini anadile ve onun eğitimine gereken önemi vermemekte aramızda gerekecektir. Şimdi burada durup Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözlerini bilimsel bir gözle incelememiz gerekir: “Milli duygu ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin, milli ve zengin olması, milli duygunun gelişmesinde başlıca etkidir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir. Yeter ki bu dil bilinçle işlensin. Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.”

Türk ulusu ile Türk dili arasında böyle toplumbilimi çerçevesinde bir bağ kuran, dilin korunmasını bağımsızlığımızın korunması derecesinde önemli gören Mustafa Kemal Atatürk'ün işaret ettiği bu hedefe, şu sıralar ne derece ulaştığımız sorusunu eğitimcilerin kendilerine sorması gerekmektedir. İşte bizim bu çalışmamızın amaçlarından biri de gösterilen bu hedefe konunun eğitime bakan yönü açısından katkıda bulunma isteğidir.

Dilimizin yabancı dillerin boyunduruğu altında olması, aynı zamanda kavramlar dünyamızın da boyunduruk altına alınması anlamını da ifade etmektedir ki bunu aydın bir Türk insanının kabullenmesi söz konusu dahi olamaz.

2. İLKÖĞRETİMİN II. KADEMESİNDE TÜRKÇE DERSLERİ

2.1. TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI

Bu çalışmada, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarının öncelikli olarak ele alınmasının en temel nedeni tüm derslerin müfredatının hazırlanmasında olduğu gibi Türkçe dersinin müfredatının hazırlanmasında bu amaçların dayanak olmasıdır. Zaten çalışmamızın 2.2. bölümünde de görüleceği üzere “İlköğretim okullarında Türkçe öğretiminin amacı Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;” açıklamasının bulunmasından da durumun böyle olduğu anlaşılmaktadır. Burada ele alınan genel amaçlar, bu tez çalışmasındaki amaçlarla ilgili değerlendirme ve önerilerde temel bir rol oynamaktadır.

Türk Milli Eğitimi'nin Genel Amaçları aşağıda belirtilen üç maddede şöyle belirlenmiştir:

Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin; milli, ahlaki, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan, geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş vatandaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişilik olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.(MEB- Temel Kanunu 1973,:1)

Milli eğitimimizin genel amaçlarını yansıtan bu üç maddeye genel olarak bakıldığında itiraz etmeye neden olacak hiç bir durumun olmadığını, çağdaş eğitim yönelimlerinin de bu yöndeki amaçlara uygun projelerle; ancak çağa uygun bir eğitim modelini benimsediğini belirtebiliriz. Ancak ana hatlarıyla baktığımız bu amaçların içeriğinin, uygulamada ne oranda gerçekleştirildiği sorusu asıl can alıcı nokta olmakta ve yanıtı araştırılması gereken en önemli soru olarak önümüzde durmaktadır. Burada söz konusu amaçların konumuzla ilişkili olan bölümleri ele alınıp incelenmeye çalışılacaktır.

- Eğitimin temel öznesi olan öğrenciler, söz gelişi ikinci maddede altı çizilen ve Türkçe derslerinin özel amaçları arasında da ifadesini bulan zihinsel açıdan dengeli ve sağlıklı bir biçimde yetiştirilebiliyor mu?

sorusunu kendimize sorduğumuzda, konu ile ilgili öğretmenlik deneyimlerimizin de ışığında genel amaçlardan ikinci maddede yer alan “Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişilik olarak yetiştirmek;” ifadelerine bakarak değerlendirdiğimizde bu soruya olumlu bir yanıt vermekte zorlanıyoruz; çünkü şu an yürürlükte olan sistemin hala öğrenci merkezli olmaktan çok öğretmen ya da program merkezli olduğu söylenebilir. “... Çağdaş bir eğitim kişinin yaratıcı, araştırmacı, sorgulayıcı, bildiklerini uygulayabilen nitelikler kazanmasını sağlayan kişilik geliştirici bir eğitimidir. Ancak eğitim sistemimize bakıldığında bu tür bir sistemin değil de, ezbere dayanan, fazla bilgi yükleyici, verilen bilgilerin olduğu gibi benimsenmesini, ezberlenen bilgilerin yeniden aktarılmasını öngören bir yöntemin geçerli olduğu görülür.” Ozil(1993:37). Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri de bu durumun farkına varmış olacak ki basından öğrendiğimiz kadarıyla 2005/2006 eğitim-öğretim döneminde öğrenciyi merkeze alan bir müfredatı uygulamaya koymanın hazırlığı içerisindeydi.¹

Öğrenci şu anki sistemde, örneğin bir sınav anında ya da dersin işleniş sırasında sorulan sorulara cevap verirken kendi yorumunu yazmak veya belirtmek bir yana öğretmeni tarafından o soruların yanıtı ders işlenirken nasıl verilmişse kelimesi kelimesine yazmanın ya da aynen dillendirmenin çabası içindedir. Ayrıca yapmış olduğumuz anket çalışmasında görülmektedir ki öğrencilerin %31.31’i bir başka deyişle her üç öğrenciden biri hala öğretmenin beklentisine göre hareket etmektedir. Öğrencilerin %5.05’i ise hayal gücünü kullanmaya çekinmektedir.² Öğrenciler bu konuda henüz yetkin olmadıklarından ya da iyi bir not almak beklentisiyle böyle davrandıklarından ötürü hoş görülse de bu davranış karşısında önlem almayan eğitimcinin hoş görülebilmesi düşünülemez. Bu durum

¹ Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz.: (Çevrimiçi) [http:// www. Ogretmenlersitesi.com/duyuru/drets.asp?id=3769](http://www.Ogretmenlersitesi.com/duyuru/drets.asp?id=3769) (Çevrimiçi) http://www.cnnurk.com/TURKIYE/haber_detay.asp?PID= 318&HID=1&haber=20331

² Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz.: 3. Bölüm

- Eğitimcilerimiz, kendileri tarafından kabul görmüş doğruların dışında öğrenciden gelebilecek görüşlere, yorumlara, şu anki uygulama çerçevesinde bakıldığında genel olarak soğuk yaklaşmakta ve dolayısıyla öğrencinin, zihinsel açıdan gelişebilmesine ve bilimsel düşünce gücüne sahip olmasında en büyük engel yine eğitimcinin kendisi mi olmaktadır?

sorusunu aklımıza getirmektedir. Halbuki Erdoğan'ın(2000:209) da belirttiği üzere "Eğitim sisteminin aşırı merkezîyetçi yapısı ile ekonomik siyasal ve teknolojik alanlarda ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap vermesi mümkün değildir. Merkezîyetçi bir sistemde büyük ölçüde aynı türden programların sunulması ile çok sesliliğe dayalı bir demokrasi kültürünün oluşması zordur." Bu görüşleri ders işleme yöntemleri açısından değerlendirdiğimizde eğitimci, aşırı merkezîyetçi bir yapıyı benimsediğinde sınıfta çok sesliliğe ve dolayısıyla demokratik ve katılımcı eğitime darbe vuracak ve bu durum sonuçları itibarıyla şu anda da görüldüğü üzere toplumda bir konu hakkında görüş belirtmeye çekinen, düşüncesini açıklarsa kendisiyle alay edileceği zannıyla ürkekleşen, haklarını aramaya korkan, katılımcılığın ne olduğundan habersiz bireylerin çoğalmasına neden olacaktır. Böyle bir durumda Atatürk'ün işaret ettiği 'muasır medeniyet seviyesine ulaşmak' elbette olanaklı değildir. Çünkü çağdaşlık her yönüyle cesur, eleştiren, sorgulayan bireylerin yetiştirilmesini ister ve aslında milli eğitimimizin amaçlarını genelleyen üç maddenin çıkış noktası da bu temelde yatmaktadır. Kaldı ki her alanda gelişebilmenin en önemli koşullarından birisi çok çalışmaksa diğerleri de çok sorgulamak, eleştirel ve bilimsel yaklaşımlara sahip olmaktır.

Ülkemizde eğitim ve öğretim işlerinden sorumlu Milli Eğitim Bakanlığı'nın da, şu anki durumun sakıncalarının farkında olduğunu Eski Talim Terbiye Kurulu Başkan Vekili Başer'in şu sözlerinden anlaşılmaktadır: "Bakanlığımızın temel hedefi, ezbere dayalı bilgi ile yüklenmiş bireyler yetiştirmek yerine, öğretim kademelerinin tümünde öğrencideki özgür ve yaratıcı düşüncüyü

ortaya çıkararak, bilimsel, akılcı düşünebilen, olayları sorgulayan, sorunların farkına vararak çözüm üretebilen, karar verme yetisine sahip bilgi üreten, doğaya saygılı, bilinçli, öz güveni yüksek bireyler yetiştirmektir. Bu amaçla geliştirilen eğitim ve öğretim programlarında, bireyin ve toplumun gereksinimlerinin karşılanması, kuram ve uygulanmanın bütünleştirilmesi ile eğitim sürecinde öğrencinin merkeze alınması, zengin öğrenme ortamlarının sağlanması gibi yaklaşımlar üzerinde önemle durulmaktadır.”(Başer, “Açılış Konuşması” Nasıl Bir Edebiyat Sempozyumu Tebliği, 2002:13)

O zaman şu sorunun yanıtı mutlaka verilmelidir:

- Peki ama, eğitimimizin ve bakanlığımızın çağdaş amaçlarıyla uygulayıcı konumda bulunan eğitimcilerimizin uygulamaları arasında böyle birbirine karşıt bir görüntünün ortaya çıkmasının nedeni nedir?

Bizce bu sorunun yanıtını bulma yolunda, öncelikli olarak genel anlamda eğitimimizin gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bunda öğretmen yetiştirimi, müfredat oluşturma, eğitim sistemimizin yapısı da göz önünde bulundurulmalıdır. Bizim görebildiğimiz kadarıyla öğretmen yetiştirirken bilimsel ve çağdaş yaklaşımlardan en üst seviyede yararlanma noktasında çekilen sıkıntılar ön planda gözükmektedir³. Öğretmen yetiştiren kurumlarımızın büyük çoğunluğunun; çağdaş eğitim yönelimleri ışığında ve bu çağın ihtiyaç, istek, psikolojik alt yapı, kurumsal alt yapı, katılımcılık esası, gelişen ve her an değişen teknolojik alt yapılar, vb... açılardan kendilerini gözden geçirip geçirmediği ve gereken önlemleri ne derece aldığı sorusuna mutlaka yanıt verilmelidir. Bununla beraber istihdamı sağlayan devletimizin ilgili birimleri de bu sayılanlar ışığında kendilerini zamanında yenilememeleri, hizmet içi eğitimi dar bir çerçevede yürütmeleri⁴, halen öğretmen denetlemelerinin rehberlikten çok, açık veya kusur arama şeklinde yürütülüyor olması ve öğretmeni meslekten soğutucu birtakım davranışların göz yumulmayacak

³ Bkz.:(Çevrimiçi)<http://www.ogretmenlersitesi.com/duyuru/drets.asp?id=3831>

⁴ Bkz.:(Çevrimiçi)<http://www.ogretmenlersitesi.com/duyuru/drets.asp?id=3832>

boyutlarda olması türünden gerçekler de kağıt üzerinde itiraza yer vermeyecek amaçlara rağmen yürütülen yanlış uygulamaları beraberinde getirmiştir ve bu koşullarda da böyle bir sonuç ortaya çıkmıştır. Pasin(2002:271) Yukarıdaki belirlemelerimize dayanak noktası olacak biçimde şunları dile getirir: “Şu andaki eğitim sistemimiz işlevsellik ve işlerlik açısından durağan haldedir ve sosyal yaşantıda yetersiz kalmaktadır.

...

Eğitim programları; demokratik ve evrensel bağlamda birey, toplum, insanlık diyalektiğine uygun olarak gelişmeli ve kendini yenilemelidir. İnsanlık için eğitim, çağdaş eğitimin amacı olmalıdır.

...

Bilimsellik ve çağdaşlığa önem verilen bir çağda, Türkiye’deki eğitim ne olmalıdır? Bilgi- iletişim teknolojilerinin kullanılması ile mümkün olan bilgi toplumuna geçiş, eğitim kalitesini geliştirmeye odaklanan politikalarla sağlanacaktır.

...

Çağdaş insanın geleceği sorgulayıcı-araştırmacı nitelikteki bir eğitime bağlıdır. Bilimsel, özgürlükçü düşünceyi ve yaratıcılığı hedef alan bir eğitimle insanoğlu, insani değerler içeren mutluluğa, dürüstlüğe va insanca sevgiye ulaşır.”

Bütün bu saptamalarla beraber öğretmen yetiştiren kurumların birbirleriyle olan bağlantı kopukluğu ister istemez öğretmen yetiştirmede genel ölçütlerin oluşumunda en büyük engel olarak karşımızda durmaktadır. Erdoğan, bu gerçeği ve çözüm yolunu şöyle ifade etmektedir: “... Öğretmen yetiştiren fakülteler arasında ve hatta son zamanlarda hızla yaygınlaşan Öğretmenlik Formasyonu Kursları arasında önemli kopukluklar bulunmaktadır. Bu açıdan ülke düzeyinde Eğitim Fakülteleri’nde yürütülen öğretmen eğitimi ilkeler bazında bütünleştirilmelidir.”(Erdoğan,2000:259)

Genel amaçlardan üçüncü maddede ifadesini bulan 'ilgi, istidat, kabiliyetleri geliştirme' ile ilgili bölüme yine ana çizgileriyle bakıldığında oldukça çağdaş ve eğitimden yana beklentiler açısından oldukça doğru bir amaçlar dizisi olarak yerinde durmasına rağmen bu amacı harekete geçirecek okulların yok denecek kadar az olmalarıdır. Aslında bu amaca hizmet etmede sayısız yararları olacağına inandığımız; ilgi, yetenek ve beceri yönetiminde, geliştirilmesinde ve yarar sağlar durumda olan meslek liseleri bulunmaktadır. Ancak bu liselerin bir çok bölümüne, derslerdeki başarı düzeyi düşük öğrencilerin yönlendirilmesinin yine kağıt üzerindeki çağdaş amaçların ne kadar dar bir görüş açısıyla yorumlandığının açık bir ifadesi olmakla beraber bu amaçlar ile uygulamanın nasıl çelişik bir kimlik kazandığını gözler önüne sermektedir. Bu noktada Fransa ve Almanya örneklerinde olduğu gibi bir yöneltimin gerçekleştirilmesi üzerinde önemle durulması düşüncesini taşımaktayız . “Fransız eğitim sisteminde sıkı bir şekilde uygulanan yöneltme uygulamasının mantığı, bireyleri yeteneklerine uygun dallarda yetiştirmek, kişiliğin gelişmesine katkıda bulunmak, ekonomik gelişmelerin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun alanların seçilmesine yardımcı olmak gibi temellere dayandırılır.” (Erdoğan,2000:146)

Tapan(2002:292) Almanya'daki yöneltim ile ilgili şu bilgileri verir: “Almanya'da ilköğretim çocuğun altı yaşını doldurmasıyla başlar ve dört yıl sürer. Öğrenci dördüncü sınıfın sonuna geldiğinde ortaöğretimin birinci basamağındaki değişik okul türlerinden hangisine gidebileceği ile ilgili karar verilmesi gerekir.

...

Karar, öğrencilerin tüm ilköğretim süresince gösterdikleri bilişsel ve duyuşsal başarı tablosu, sosyal davranışlarına, sınıf öğretmeninin ve öğretmenler kurulunun tavsiyesine göre ve velilerin kararına göre verilir. Yapılan değerlendirme sonucu öğrenci başarabileceği düşünülen okul tipine çok zaman kaybetmeden, elden

geldiğince erken bir evrede yönlendirilir. Okul seçiminde velilerin hakları bulunsa da esas belirleyici olan okulun verdiği karardır.”

Böylece Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarının üçüncü maddesinde ifadesini bulan “...(Öğrencilerin)İlgi, istidat, ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;”(MEB,1973:1) biçimindeki amaçların aslında çağdaş eğitim yönelimleri ile arasındaki doğru orantı dikkatleri çekmektedir. Ancak kağıt üzerindeki çağdaş amaçlarla uygulamalar arasında çelişki olduğunu da tekrar belirtmekte yarar görmekteyiz.

Yukarıdaki öne sürdüğümüz bu çelişkiye kanıt olabilecek en açık örneklerden biri de meslek edinmek amacıyla sınavlar yoluyla giriş başvurusunda bulunan ve ancak çoğunlukla hayal kırıklığıyla karşılaşan ve üniversiteye giremeyen gençlerin bu kurumlarda her geçen yıl daha da arttırarak oluşturdukları yığılmalarıdır. 2004 sayısal verilerine göre ÖSS'ye başvuran aday sayısı 1.786.963'tür.⁵

⁵ Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz.: (Çevrimiçi)
<http://www.osym.gov.tr/BelgeGoster.aspx?DIL=1&BELGEBAGLANTANAH=1341>

2.2. İLKÖĞRETİMİN II. KADEMESİNDE TÜRKÇE EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI

Bu bölümde yukarıda belirtmeye çalıştığımız bakış açısı doğrultusunda durumu, Türkçe eğitimi açısından incelemek ve bu dersin amaçları ile ilgili düşüncelerimizi belirtmek istiyoruz.

Türkçe eğitiminin genel amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

İlköğretim okullarında Türkçe öğretiminin amacı Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Öğrencilere görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak;
2. Onlara; görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak;
3. Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçe'yi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek;
4. Onlara; dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak;

5. Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek;
6. Onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak;
7. Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı, insanlığı sevmelerinde yardımcı olmak;
8. Onlara; bilimsel, eleştirici, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekteştirmekdir. (İlköğretim Okulu Türkçe-Yazı Programı,2000:7)

Söz konusu Türkçe dersi amaçlarını ayrıntılı olarak ele almadan önce programı ana çizgileriyle incelediğimizde bu yapıda bir amaç anlayışının, hala eğitim sistemimizin açmazlarından biri olduğu düşünölmektedir. Bu savımızı kanıtlamak gerekirse gösterebileceğimiz bir çok kanıttan biri olan ve programın genel amaçlarının 5. maddesinde ifadesini bulan “Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek...” ibaresine baktığımızda tam bir şekilci yaklaşım görmekteyiz; eğer bu saptamamız doğru olmasaydı öncelikli amacın, öğrencinin niçin kelime dağarcığının zenginleştirilmesi gerektiği ele alınır ve anlaşma unsuru olan dilin en önemli yapı taşlarından olan kelime hazinesini zenginleştirmenin, kişinin kimliğine kadar etki ettiği dikkate alınarak açıklanmaya muhtaç değil birincil amaç olduğuna işaret eden bir düzenleme yapılırdı. Her ne kadar maddedeki bu kapalı durum, programın açıklamalar bölümünde bir parça düzeltilmeye çalışılmışsa da buna hiç gerek kalmayacak biçimde yukarıda da belirttiğimiz üzere açıklamaların bir bölümü maddenin doğrudan içinde yer almalıydı. Bir başka deyişle nasıl ki bir anayasa, kapsayıcı yasa niteliğinde ve bazı maddeleri yorum gerektirmeyecek

açıklıktadır işte aynen o biçimde maddenin açıklamasının yapıldığı bölümde dile getirilen “İnsan kelimelerle düşünür. Biz, en önemsiz bir ihtiyacımızdan en çapraşık duygu ve düşüncelerimize kadar başkalarına açıklamak istediklerimizi ancak kelimelerle anlatabiliriz...”(İlköğretim Okulu Türkçe-yazı Programı,2000:19) ifadeleri bir açıklama bölümünde değil bu programın genel maddesi içinde yerini almalıydı ki böylece konunun önemi iyice anlaşılmış olsun. Yine bir başka deyişle bu ifadeler bir yorum değil doğrudan amaç konumunda yer alan bir madde hükmünde olmalıydı. Aksi halde herkes kendince bir açıklama yapar ve ortak payda diyebileceğimiz Türkçe dersinin genel amaçlarında güçlü bir birlik meydana gelmez düşüncesini benimsemekteyiz.

İlgili açıklamada “Türlü etkinlikler” ibaresinin açılımında okuma, dinleme, anlama, anlatma etkinlikleri yer alırken, eğitimin çok önemli bir ögesi olan görsellik bağlamında ‘izleme’ etkinliğine yer verilmemesi çağdaş eğitim yönelimleri açısından bir eksiklik olarak değerlendirilmekteyiz. Çünkü eğitimde görsellik artık vazgeçemeyeceğimiz bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eleştirilerimizin ışığında bu maddenin:

- 5. Düşünce etkinliğinin en önemli ögesi olmasından hareketle çok kelime bilip onları yerli yerinde kullanmanın aynı zamanda kişinin kavramlar dünyasının zenginleşmesine doğrudan etki edeceğinden ve dolayısıyla kişide zengin bir düşünce dünyasının oluşumuna katkıda bulunacağından ve bu yararlarından başka ihtiyaçlarımızı, isteklerimizi, duygularımızı, değerlendirmelerimizi, vs... en doğru şekilde çevremizdekilere aktarmada çok önemli bir konumda bulunması nedeniyle, dilin en önemli yapı taşlarından olan sözcüklerin öğrencilerde zengin bir çeşitlilik göstermesi noktasında çalışmak.

biçiminde olması gerektiğini düşünmekteyiz. Öyle ki kelime dağarcığının zenginleştirilmesi konusunun, bilimsel düzlemlerde de söylenilegelen günlük konuşma dilinde üniversite gençliğinin dahi söz varlığımızın en çok üç yüz dolayındaki kelimesini kullandığını doğru bir saptama olarak varsayarsak, ne kadar hassas ve önemli, akılcı bir öğretim planlamasıyla ele alınmasının gerektiği açıklama dahi yaptırmayacak bir biçimde önümüzde durmaktadır.

Genel amaçlarda 1. maddede ifadesini bulan “Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak...” (İlköğretim Okulu Türkçe-yazı Programı,2000:20) ibaresinin aslında hiç de derinlemesine düşünmeye gerek kalmadan çok temel bir eksiklikle karşımıza çıkmakta olduğunu görmekteyiz. Maddede ifadesini bulan unsurların tam olarak kazandırılabilmesi için görmenin, izlemenin, dinlemenin, okumanın nasıl yapılmasının öğretilmesi temel amaçlardan birisi olmalıdır. Aksi takdirde maddedeki ifade, aslında, nasıl yapılmasını öğretmediğimiz davranışların tam ve doğru yapılmasını sağlamaya çalışmak anlamındandır ki bu durum, pedagojik açıdan, eğitim bilimleri açısından ve mantık kuralları çerçevesinden bakıldığında kabul edilebilir bir yaklaşım olamaz gibi gözükmektedir.

İnceleme altına aldığımız maddenin benzeri niteliğindeki bir ifadeyi 2. maddede de görmekteyiz: “Onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak...” (İlköğretim Okulu Türkçe-yazı Programı,2000:7) Biraz önce de ifade etmeye çalıştığımız üzere kazandırılmak istenen davranışların alt yapısını oluşturan ve temel olarak nitelediğimiz görme, izleme, dinleme, okuma, inceleme, düşünme, tasarlama gibi unsurların nasıl yaşama geçirilmesi gerektiği öğretilmeden bu unsurların tam ve

doğru yapılabilinmesini sağlamaya çalışmak ve bu unsurların beceriye dönüşmesini beklemenin bilimsellikle açıklanabileceği tarafımızca düşünölmektedir. Basit bir mantık çıkarımıyla bu durum, nasıl yemek yapması gerektiği öğretilmeyen açıdan lezzetli bir yemek yapmasını ya da bir başka örneklemeyle; unun, şekerin, yağın nasıl ve hangi oranlarda harmanlanmasını öğretmeden helva yapılmasını beklemekle eşdeğerdir. Kaldı ki temel olarak nitelendirdiğimiz bu unsurların hakkıyla ve doğru öğretilmemesi toplumbilimsel açıdan baktığımızda bizi; sorgulayamayan, eleştiremeyen, olayları değerlendiremeyen, düşüncesini ifade edemeyen bireylerin oluşturduğu bir topluma götürmektedir ki böyle bir toplumun Atatürk'ün işaret ettiği "muasır medeniyetler seviyesine" ulaşması ve bir hedef de biz eklersek, bu muasır medeniyetleri geçmesi hayal hatta ütopyadan ileriye gitmez. Yukarıda saymaya çalıştığımız bu öğeler, dilimiz sayesinde yaşam bulduğuna göre anadilimizin öğretiminde sorgulama, eleştirme, değerlendirme ve ifade edebilmenin nasıl yapılması gerektiği mutlaka amaçlar içinde ifadesini bulmalıdır. Çünkü Polat'ın da ifade ettiği gibi "Anadili öğretimi ve eğitimi de kişiye anadilin her iki yönünde de yetkinlik kazandıracak bir biçimde düzenlenmelidir. Kısacası, anadili öğretimi, kişinin hem bildirişim yetisini(gerek yazılı gerekse sözlü düzlemlerde), hem de düşünme ve değerlendirme yetisini geliştirip güçlendirebilmelidir.

Gittikçe karmaşıklaşan ve hızla değerşen dünyamız, nesnel düşünöbilen ve değerlendirebilen, doğru anlayan ve doğru anlatan yaratıcı insanların yetiştirimini gerekli kılmaktadır. Bu da verimli ve etkili bir anadili öğretimi ile gerçekleşebilir ancak."(Polat,1991:15-16).

Bu saptamalarımızın ışığında 1. ve 2. madde hakkındaki önerilerimiz şu yöndedir:

- 1. Öğrencilere; görebilme, dinleyebilme, okuyabilme, yazabilme, anlayabilme, inceleyebilme, tasarlayabilme ve tasarladıklarını hayata geçirebilme yöntemlerini öğreterek bu sekiz faaliyetin tam ve doğru bir şekilde yapılabilmesi noktasında rehberlik etmek.
- “2. Öğrencilere; 1. maddede ifadesini bulan hedeflerin, sözlü ve yazılı ifade bağlamında doğru ve amaca uygun bir biçimde, nasıl dile getirileceği ve yazıya geçirileceği yöntemini kavratarak anlatabilme becerisi ve alışkanlığını kazandırmak.

Önerilerimiz, gayet açık ve seçik bir biçimde görülmektedir ki bu hedefleri uygulayacak öğretmenler için daha açıklayıcı ve daha da yol gösterici, çağdaş eğitim yönelimlerinin öngördüğü üzere, öğretmeni olması gereken konum olan ‘rehber’ konumuna getirmesi açısından daha kapsayıcı nitelikte olup öğrencileri ise daha bir donanımlı bireyler haline getirmesi açısından yürürlükteki mevcut maddeye göre oldukça zengin bir görünüm sunmakta ve sorgulayan, eleştiren, değerlendiren, kendini ifade eden toplumu oluşturma yolunda bir yapı taşı noktasındadır ve bu yaklaşımımız, Dilidüzgün’ün ifadesiyle yürürlükteki var olan maddelerin “...Düşünceyi hiç sorgulamadan almaya yönelik...” (Dilidüzgün;2003:28) olma durumunu, sorgulayabilir bir görünüme ulaştırabilmeye aday bir biçim içermektedir.

Kuşkusuz bilimsel yaklaşım çerçevesinden değerlendirdiğimizde bu önerilerimizin mutlak ve değişmez olması gerektiğini veya tek doğru olduğunu kastetmemekteyiz. Ancak bu yaklaşımımızın bir yankı bulabilmesi açısından ve çağdaş eğitim yönelimlerini yaşama geçirme noktasında, Türkçe eğitimi ve öğretimi mesleğinin uygulayıcısı olarak, bir yapı taşı olabileceği umudunu da düşünce olarak benimsemekteyiz. Çünkü; Dilidüzgün’ün de belirttiği üzere: “ ...Öğretmenin bilgiyi

değil, bilgiye giden yolu öğretmesini ön gören çağdaş eğitim anlayışı da böyle bir beklenti içindedir.” (Dilidüzgün,2003:11)İşte bizim de bu çalışmamızda öne sürdüğümüz bu önerilerle yapmaya çaba harcadığımız şey, ilköğretim Türkçe derslerinden yola çıkarak çağdaş eğitim anlayışının bu beklentisine bir katkıda bulunmaktır. Yapmaya çalıştığımız bu katkının bir diğer dayanak noktası,yine Dilidüzgün’ün ifadesiyle “...Çoğu öğretmen bu boşluğu iyi niyetli kişisel çabalarıyla doldurmaya çalıştığınan, bu konuda bir arayış içine girmiştir.” (Dilidüzgün,2003:11) saptaması bizim temel çıkış noktamız olmaktadır.

İlköğretim okulları Türkçe eğitimi programının genel amaçlarında ifadesini bulan üçüncü maddesini değerlendirmeye almadan önce maddeye bakalım: “ 3. Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçe’yi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek.”

Görüldüğü üzere bu maddede öne çıkarılan öge, Türk dilini sevdirmek ve kurallarını sezdirmeyle dili bilinçli, özenle ve güvenle kullanımı temelindedir. Ancak öne çıkarılan bu öğelerin düşünsel alt yapısı maddede oluşturulmadığından ve özelde öğrencinin genelde ülkemizin tüm bireylerinin Türk dilini niçin sevmesi gerektiği, Türk dilini niçin bilinçli, özenle ve güvenle kullanması gerektiği belirtilmediği gibi açıklamalarda bile bu söylediklerimize yer verilmemiştir. Durum bu merkezde olunca maddeyi uygulayacak öğretmenin önünde bir çeşit ‘Türkçe Dersi Yol Haritası’ndan iyiden iyiye yoksun bırakıldığını görmekteyiz. Bununla beraber dilin kurallarının nasıl sezdirileceği ve bu noktada hangi yaklaşımın öne çıkarılacağı belirtilmediği için bu madde de bizim düşüncemizce yüzeysel kalmış ve çağdaş eğitim-öğretim yönelimleri kapsamında değerlendirildiğinde gereksinimlere fazlaca yanıt veremez bir konumda yerini almıştır. Bu değerlendirmelerimizin ışığında bizim bu madde için önerimiz:

- 3. Öğrencilere Türk dilini; dilin bu temelde bir anlaşma, öğrenme ve öğretme aracı olması; ulus olma noktasında en önemli göstergelerden birisi olması, bir ulusun kültürünün, değer yargılarının, inançlarının, tarihinin, edebiyatının, vs... dille kuşaktan kuşağa aktarılıyor olması dolayısıyla ve dilin bu çok önemli özelliği, işlevi ve görevinden ötürü; bilinçli, özenle ve güvenle aynı zamanda onu yozlaşmaktan koruyacak biçimde kullanımına rehberlik ederek dilin temel kurallarını yapısalcı(constructive) çerçeveden bakan bir anlayışla yaşam yoluyla sezdirmek.

biçimindedir.

Programın genel amaçlarında ifadesini bulan “Onlara; dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak...” biçimindeki dördüncü maddesini ele aldığımızda öne çıkan unsurların dinleme, okuma, estetik zevk olduğunu görmekteyiz. Bu unsurların öne çıkarılmasını ve öğrencide davranış haline gelebilmesi için öğrenciye yardımcı olunmasının maddede benimsenmiş olmasını takdirle karşılamakla beraber özellikle okuma alışkanlığı kazandırma hedefinin daha açık ele alınması gerektiğini düşünmekteyiz; çünkü Dilidüzgün’ün(2003:15) anlatımıyla “Doğru okumak önce, akıcı ve gerçekten yazılı olanları okumak ile ilgilidir. Bunun ötesinde, metin içi bağlamda parça-bütün ilişkisini gözden kaçırmadan metnin bütünlüğünü kavramakla ilgilidir. Yani bir metni baştan sona kendi bütünlüğü içinde kavramak, okuma davranışını belirleyen temel öğedir. Bu davranış biçimi aralıksız tekrarlandıkça kendi kendine bir süreklilik kazanacak, okuma bir alışkanlık haline gelecektir.” Buradan hareketle ilgili maddenin okuma ile ilgili hedefleri kanımızca bu görüşleri kapsayacak biçimde ele alınmalıydı. Bunun dışında maddenin öğrencide estetik zevkin gelişmesi ile ilgili hedefi programın açıklamalar bölümünde doyurucu bir biçimde ele alınmıştır.

Programın beşinci maddesi ile ilgili görüşlerimizi daha önceden belirttiğimiz için buradan altıncı maddeyle ilgili görüşlerimizi ele almaya geçiyoruz. Söz konusu madde, programda “Onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak.” biçiminde ifade edilmiştir.

Bu maddeye devletin eğitimde kendine hedef belirlediği yönler olduğu açısından yaklaştığımızda bu hedeflerin oldukça normal olduğu sonucuna varmaktayız; ancak burada da dikkat edilmesi gereken husus ulusal duygu ve coşkunun güçlendirilmesine niçin önem verildiğinin altının çizilmesinin gerekliliğidir. Dolayısıyla bu hedeflerin amacının ‘ulusal birlikteliğimizi korumak’ gibi yüce bir gayeyi amaç edindiği düşüncesi programın amaçlarında aynen belirtilmeliydi. O halde bu belirlemelerimizin öncülüğünde bu madde için bizim önerimiz;

- 6. Öğrencilerin, ulusal duygu ve coşkusunu güçlendirmek, onların yurdunu, devletini, ulusunu seven ve koruyan bireyler olmasına yardımcı olmak ulusal bütünlüğümüzü ve birlikteliğimizi korumak düşüncesi Türkçe dersinin en önemli amaçlarından birisidir.

biçimindedir.

Programda “Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı insanlığı sevmelerinde yardımcı olmak.” biçiminde belirtilen yedinci madde

kültürümüzün öğrenciler tarafından tanınması hedefi açısından olumlu olmakla beraber öğrencilerin Türk kültürünün dünya kültür ürünleri yoluyla da tanınmalarını sağlamanın ne amaca hizmetle olduğu pek açık değildir. Elbette kültür karşılaştırmaları bugün için oldukça önemlidir; ancak burada kasıt, dünya kültür ürünlerini öğrenip bir karşılaştırma ögesi olarak kullanarak Türk kültürünün, Türk öğrenciler tarafından karşılaştırmalı bir biçimde tanınmasını sağlamaksa, böyle bir yöntem yukarıda da belirttiğimiz gibi günümüz kültür karşılaştırmaları çalışmalarına uygundur⁶; fakat amaç Türk kültürünü, dünya kültür ürünleri yoluyla öğrencilere tanıtmaksa o zaman bu durumun ne bilimsel düzlemde ne de mantıksal düzlemde geçerliliğinin olduğu tarafımızca düşünülmemektedir; çünkü bize ait olan kültür en güzel ve amaca uygun olarak yine bize ait olan yapıtlar yoluyla öğrencilere öğretilip tanıtılabilir ve güzelliklerinin yaşanmasının yolunu açmak ancak bu biçimde sağlanabilir. Bu görüşlerimizin ışığında bu madde için bizim önerimiz;

- 7. Sözlü ve yazılı Türk kültür ürünleri temel alınarak kültürümüzü öğrencilere tanıtmaya ve kazanmalarında Türk yurdunu sevmeleri noktasında etkin bir rehberlik yürütmek ve bu arada dünya kültürünü de öğrencilere tanıtarak öğrencilerin bilgi birikimlerinin çoğalmasını sağlayarak insanlığı sevmelerine; kültürler arası karşılaştırma yaparak Türk kültürünün güzelliklerinin bir de bu yolla farkına varılmasına yardımcı olmak ve bir bütünlük çerçevesinde doğayı ve hayatı sevmelerini sağlamak.

biçimindedir.

Sekizinci madde ile ilgili görüşleri belirtmeden önce maddeye bakalım:

⁶ Bkz.:Tapan,Nilüfer, “Yabancı Dil Olarak Almanca Öğreniminde Yeni Bir Yöneliş: Kültürlerarası-Bildirişim-Odaklı yaklaşım,Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi IX, S.:149-167, İstanbul,1995

“Onlara bilimsel, eleştirici, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmek.”

Bize göre bu madde, Türkçe dersi programının genel amaçlarını oluşturan ve haklarında yorumlarımızı ortaya koyduğumuz maddelerin bel kemiğini oluşturacak düzeyde önemli bir madde olup bir eksiği yukarıdaki değinmelerimizde de ön plana çıkan ‘niçin’ öyle olması gerektiğinin madde içinde izah edilmemesidir. Ancak ortaya konulan bir hedef olması açısından önemli ve değerli bir hedeftir; çünkü toplumumuzun geleceğinin güzelliklere, başarıya, zenginliğe, kalkınmışlığa doğru açılım göstermesi, toplumun; eleştiren, sorgulayan, doğrunun peşinde koşan, düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilen bireylerden oluşması koşuluna bağlı olduğu düşüncesine sahibiz.

Görüşlerimizi toparlamak açısından ifade etmek gerekirse; kuşkusuz daha önce de belirttiğimiz gibi biz burada; önerilerimizin tek doğru ve en ideal biçimde olduğu gibi bilimsel geleneğe ters düşen bir görüşe sahip değiliz. Ancak yapmaya çalıştığımız eğitim ve öğretimde yaşamsal öneme sahip Türkçe eğitimi ve öğretiminde, en başta taşların yerli yerine oturtulması çabasıdır. Bu bağlamda, eleştirilerimiz ve önerilerimiz bu dersin eğitim ve öğretiminde görev yüklenmiş bir kişi olarak deneyimlerimizi bilimsel bir düzleme oturtabilme kaygısı çerçevesinde değerlendirilmelidir. Dolayısıyla bizim yapmaya çalıştığımız konumuz üzerinde değişik nedenlerle yapılmış ve yapılmasını büyük umutlarla beklediğimiz çalışmalara bir parça olsun katkıda bulunma çabasıdır.

2.2. İLKÖĞRETİM II. KADEMEDE TÜRKÇE DERSİNİN TANITIMI

Çalışmamızın 2.2. bölümünde amaçları ayrıntılı olarak ele aldıktan sonra bu bölümde ilköğretimin II. kademesinde Türkçe dersinin tanıtımına geçilecektir.

Ülkemizde, ilköğretimin ikinci kademesinde Türkçe dersleri her bir sınıf için haftada beş saat olarak düzenlenmiştir.⁷ Bu çerçevede Türkçe dersi birbirinden kopuk olmadan kendi içinde dinleme, okuma, anlama, anlatım olmak üzere dört bölüme ayrılır. Bu ana bölümlerin yanı sıra imla, dilbilgisi, yazı bölümleri de bulunmaktadır.

Yukarıda belirttiğimiz dört ana bölümün ve diğer bölümlerin hedefi ve çocuklara kazandırılmak istenen temel beceriler şunlardır:

- *Sesli ve sessiz okumada gereken güveni sağlama.*
- *Söz ve yazı ile amacı anlatabilme.*
- *Okunan bir yazıyı veya dinlenen bir konuşmayı anlama.* (Öz, 2003:175-176).

Türkçe dersleri, MEB-Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca(TTKB) hazırlanmış İlköğretim Türkçe Dersi Programında belirtilen esaslar çerçevesinde işlenmektedir.

Derslerde kullanılan kitaplar, TTKB tarafından her yıl belirlenip Haziran ayında tüm okullara Tebliğler Dergisi aracılığıyla bildirilmektedir. 2003-2004 eğitim öğretim yılına kadar, Türkçe dersi kitapları, okullarda görevli Türkçe öğretmenleri

⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz.: MEB-Tebliğler Dergisi, C.: 2492, S.:1012, 1998

tarafından Tebliğler Dergisinde okutulması uygun görülen kitaplar arasından seçilmektedir. MEB İşletmeler Dairesi Başkanlığı'nın 01/08/2003 tarih ve 2003/3325 sayılı kararıyla 2003-2004 Eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya sokulan "İlköğretim Öğrencilerine Ücretsiz Ders Kitabı Dağıtımı" projesi hayata geçirilmiştir.

2098 sayılı Tebliğler dergisinde belirtilen esaslar ışığında Türkçe derslerinde ölçme ve değerlendirmede amaç;

- Öğrenci açısından öğrencinin gelişme hızını sürdürüp sürdürmediği, içinde bulunduğu sınıfa göre ilerleme, o düzeyden beklenen davranışları kazanma derecesini saptamaya;
- Öğretmen açısından da izlenen yöntemin (hatta bir ölçüde programın amaçlarının) geçerliliğini değerlendirmeye ve yeni tedbirler almaya yönelir.

Buna göre;

1. Ölçmeler, derslerin kavranıp kavranmadığını, çalışmaların amaçlanan davranışlara dönüşüp dönüşmediğini denetlemek için yapılır.
2. Öğretmen, ölçme ve bunun sonucu olarak değerlendirmenin bir amaç değil, araç olduğunu bilmelidir.
3. Ölçmede kullanılacak araçlar şunlardır:
 - a. Sözlü yoklamalar
 - b. Kısa cevaplı çok sorulu sınavlar(testler)

- c. Sınırlı sayıda sorulu (kompozisyon türü) yazılı yoklamalar
- d. Ödevlerdir.⁸

Bu çerçevede, 27/08/2003 tarih ve 25212 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 35. Maddesine göre bir yarıyılıda en az iki yazılı sınav yapılması; 37. Maddeye göre bir yarıyılıda en az bir sözlü notu verilmesi esastır. Bu hüküm tüm derslerde olduğu gibi Türkçe dersi içinde geçerlidir.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz.: 2098 Sayılı MEB-Tebliğler Dergisi ve MEB-İlköğretim Okulu Türkçe – Yazı Programı 6-7-8, S.: 40-41-42, İstanbul, 2000

3. İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TÜRKÇE DERSİ KİTABINA BAKIŞI

3.1. ANKETİN ARAŞTIRMA KURGUSU

3.1.1. PROBLEM

Çağdaş eğitimin temel ilkelerinden bir tanesi öğrenci merkezli olmasıdır. Öğrenci merkezli eğitim, öğrencinin ilgi, gereksinim ve beklentileri ile eğitimin merkezinde olmalarını öngörmektedir. Ancak böyle bir eğitim biçimi eleştiren, araştıran, sorgulayan bireylerin yetişmesini sağlayabilir. Bu bakış açısından yola çıkarak çalışmamızın bu bölümünde MEB-İlköğretim Türkçe Ders kitabı 8 adlı ders kitabı öğrenci gereksinimleri ele alınarak araştırılacak; bu ve benzeri ders kitaplarının eğitime uygunluğu tartışmaya açılacaktır.

Ozil,(1993:37): “... Çağdaş bir eğitim kişinin yaratıcı, araştırmacı, sorgulayıcı, bildiklerini uygulayabilen nitelikler kazanmasını sağlayan kişilik geliştirici bir eğitimidir. Ancak eğitim sistemimize bakıldığında bu tür bir sistemin değil de, ezbere dayanan, fazla bilgi yükleyici, verilen bilgilerin olduğu gibi benimsemesini, ezberlenen bilgilerin yeniden aktarılmasını öngören bir yöntemin geçerli olduğu görülür.” der.

Buradan hareketle günümüzde kullanılan bir çok ders kitabında olduğu gibi Türkçe dersi kitaplarının da çağımızın ilgi, gereksinim ve koşulları ile çağımıza uygun eğitim anlayışlarının ortaya koyduğu ilke ve ölçütlere genel anlamda yeterli yanıtları verememekte, anadili eğitiminde yetersiz olmakta, öğrencileri araştırmadan çok ezberci bireyler olmaya yöneltmekte olup bu durum, çağdaş eğitim ölçütleri açısından problem olarak değerlendirilmektedir.

3.1.2. AMAÇ

Araştırmanın genel amacı; yukarıda belirtilen düşüncenin doğruluğunu anket verileri yoluyla tartışmak, Türkçe dersi kitaplarındaki metin inceleme bölümlerinin öğrenci beklentilerine uygunluğunu saptamak ve öğrenci değerlendirmelerine dayanarak MEB-İlköğretim Türkçe 8 adlı ders kitabını incelemek.

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde, şu sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

1. Öğrenciler Türkçe dersinde okutulan ders kitabına karşı genel tutumu nedir?
2. Öğrencilerin, Türkçe dersi kitabında yer alan metinlerin konularına, türlerine ve metin inceleme biçimine karşı tutumları nedir?
3. Öğrenciler, metin sonrası alıştırmaların kendilerini araştırmaya yönlendirmedeki niteliği bakımından neler düşünmektedir?
4. Öğretmenler, ders kitabındaki metinler yoluyla öğrencilerin derste ilgilerini çekebilmekte ve dersi sevdirebilmekte midirler?

3.1.3. ÖNEM VE BEKLENTİLER

Bu araştırmanın;

1. Gelişen eğitim koşulları çerçevesinde öğrencileri derste daha da etkinleştirme yolunda yapılacak çalışmalara;
2. Öğrencilerin; araştıran, sorgulayan, eleştiren, haklarını aramada etkin ve düşüncelerini rahatça ifade edebilmelerini sağlayan bireyler olmaları yolunda yapılacak çalışmalara;
3. Anadili eğitimini ciddi olarak ele alan eğitimcilerin çalışmalarına;
4. Akademik çevrelerin konu ile ilgili çalışmalarına;

5. Yeni Türkçe dersi kitaplarının hazırlanması çalışmalarında kullanılabilir veriler arasında olma noktasında; katkı sağlayacağı umulmaktadır.

3.1.4. SAYILTILAR

1. On sorudan ve katılımcı deneklerin yanıtlarını içeren bu anket katılımcı öğrencilerin görüşlerini ve düşüncelerini yansıtmaktadır.
2. Bu ankete katılımcı denekler kendi istekleri ile herhangi bir zorlama olmaksızın katılmışlar ve katılımcılar kendi istekleri ile bu çalışmaya katıldıklarını imza ile belirtmişlerdir.
3. Bu anket, gönüllük ilkesi çerçevesinde yüz kişilik bir katılımcı denek grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir.

3.1.5. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. 2004 yılı;
2. İstanbul ili Fatih ve Gaziosmanpaşa ilçelerinde bulunan iki ilköğretim okulu ile bir lisenin hazırlık sınıfındaki;
3. Yüz öğrenci ile sınırlıdır.

3.1.6. EVREN VE ÖRNEKLEM

h: hata payı ($z=1.96$ ise 0.05, $z=2.58$ ise 0.01)

k: tutum-ölçerdeki item sayısı

max=her bir itemden alınabilecek en çok puanı

min=her bir itemden alınabilecek en az puanı

$$\varepsilon = h \times (k \times (\max - \min))$$

ve

$$s = \frac{k \times (\max - \min)}{6}$$

olarak alındığında

$$n_m = \frac{s^2 \times Z^2}{\varepsilon^2}$$

olarak bulunan her bir hücre için istatistik işlemlere girmesi gereken en az örneklem büyüklüğünden hareketle olası geri dönüş kayıpları da dikkate alınarak toplam örneklem büyüklüğü $n = n_m \times c = x \times x = ?$ olarak uygulanacaktır. (c= hücre sayısı=anket sorularındaki en çok seçenek sayısı)

3.1.7. ANKET VE UYGULAMA

Araştırmanın bağımsız değişkenler hakkında veri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen anket, Türkçe ders kitabındaki metinlerin tür, konu, alıştırmaların yeterliliği, görsel düzen ile öğretmenlerin yeterliliğini belirlemeye yönelik toplam on sorudan oluşmaktadır.

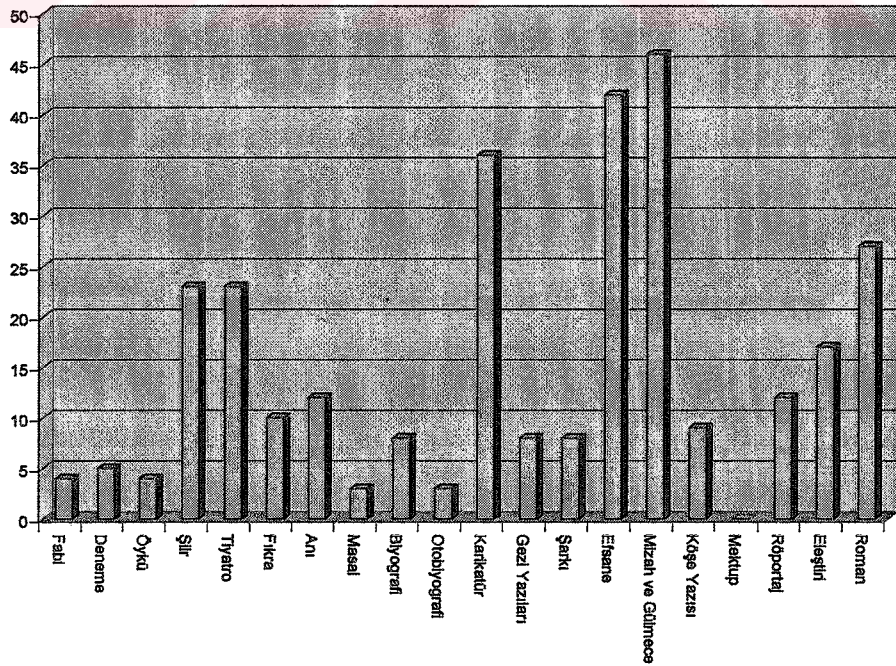
Uygulama, İstanbul ili, Fatih ve Gaziosmanpaşa ilçelerindeki iki ilköğretim okulu ve bir lisenin hazırlık sınıfından gönüllülük çerçevesinde ankete katılmayı kabul eden yüz kişilik öğrenci grubuyla, daha önce araştırmacı tarafından belirlenmiş on soruluk anket metninin, katılımcı öğrencilere dağıtımı ve katılımcıların bu anket sorularına kendilerince uygun seçenekleri işaretlemesi biçiminde yapılmıştır.

3.2. ANKETTEN ELDE EDİLEN BULGULAR

Soru 1- Türkçe dersinde en çok hangi türden metinleri işlemek istersiniz?(En fazla üç seçenek işaretleyin.)

Tablo 1. 1& Türkçe dersinde en çok hangi türden metinlerin işlenmesini istersiniz? (En fazla üç seçenek işaretleyin.) Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

	Evet		Hayır	
	f	%f	f	%f
N= 100				
Fabl	4	4.00	96	96.00
Deneme	5	5.00	95	95.00
Öykü	4	4.00	96	96.00
Şiir	23	23.00	77	77.00
Tiyatro	23	23.00	77	77.00
Fıkra	10	10.00	90	90.00
Anı	12	12.00	88	88.00
Masal	3	3.00	97	97.00
Biyografi	8	8.00	92	92.00
Otobiyografi	3	3.00	97	97.00
Karikatür	36	36.00	64	64.00
Gezi Yazıları	8	8.00	92	92.00
Şarkı	8	8.00	92	92.00
Efsane	42	42.00	58	58.00
Mizah ve Gülmece	46	46.00	54	54.00
Köşe Yazısı	9	9.00	91	91.00
Mektup	0	0.00	100	100.00
Röportaj	12	12.00	88	88.00
Eleştiri	17	17.00	83	83.00
Roman	27	27.00	73	73.00
Toplam	300	15.00	1700	85.00

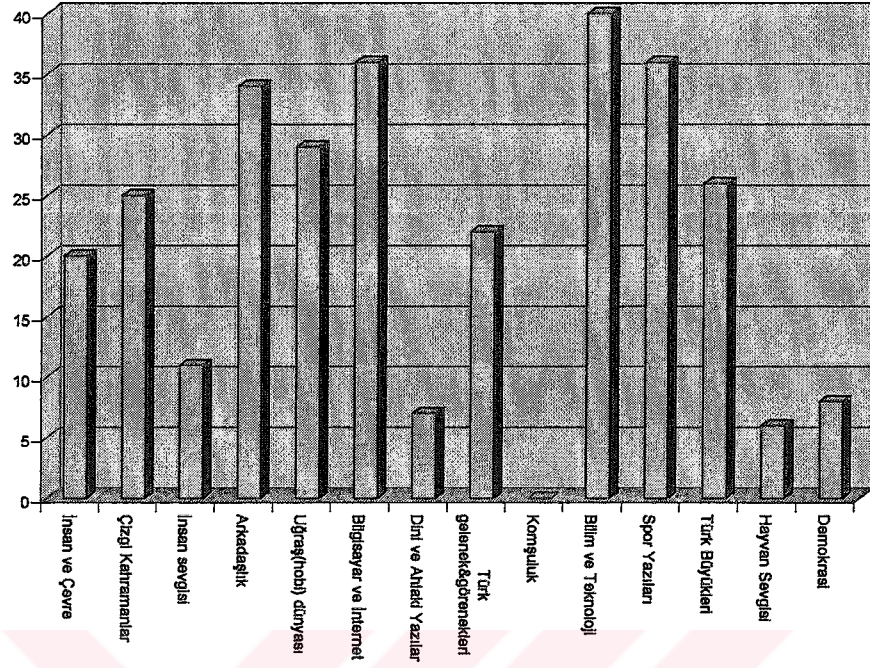
Grafik 1. 1& Türkçe dersinde en çok hangi türden metinlerin işlenmesini istersiniz? (En fazla üç seçenek işaretleyin.) Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

Yorum 1: Öğrencilerin %46'sı Türkçe dersinde en çok mizah ve gülmece türünde metinlerin işlenmesini % 42'si efsane, %36'sı karikatür türünde metinlerle çalışmak istemektedir. Mektup tarzı metinler ise hiçbir öğrenci tarafından istenmemektedir. (Tüm bulguların yüzdeleri için bkz.: Tablo 1, Grafik 1)

Soru 2- Türkçe Kitabınızdaki metinlerin daha çok hangi konuları ele almasını istersiniz?(En fazla üç seçenek işaretleyiniz.)

Tablo 2. 2& Türkçe kitabınızdaki metinlerin daha çok hangi konuları ele almasını istersiniz? (En fazla üç seçenek işaretleyiniz.) Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

	Evet		Hayır	
	f	%f	f	%f
N= 100				
İnsan ve Çevre	20	20.00	80	80.00
Çizgi Kahramanlar	25	25.00	75	75.00
İnsan sevgisi	11	11.00	89	89.00
Arkadaşlık	34	34.00	66	66.00
Uğraş(hobi) dünyası	29	29.00	71	71.00
Bilgisayar ve İnternet	36	36.00	64	64.00
Dini ve Ahlaki Yazılar	7	7.00	93	93.00
Türk gelenek&göreneklere	22	22.00	78	78.00
Komşuluk	0	0.00	100	100.00
Bilim ve Teknoloji	40	40.00	60	60.00
Spor Yazıları	36	36.00	64	64.00
Türk Büyükleri	26	26.00	74	74.00
Hayvan Sevgisi	6	6.00	94	94.00
Demokrasi	8	8.00	92	92.00
Toplam	300	21.43	1100	78.57

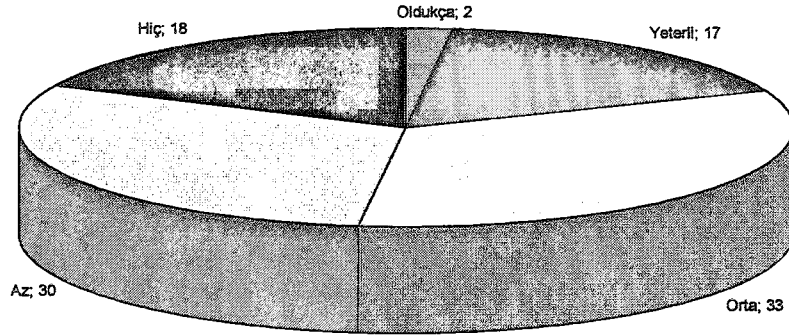
Grafik 2. 2& Türkçe kitabımızdaki metinlerin daha çok hangi konuları ele almasını istersiniz? (En fazla üç seçenek işaretleyiniz.) Değişkenine Göre Frekans Dağılımı

Yorum 2: Öğrencilerin %40'ı Türkçe kitabındaki metinlerin en çok bilim ve teknoloji, %36'sı spor yazıları, %36'sı bilgisayar ve internet %34'ü arkadaşlık konularını ele almasını istemektedir. Komşuluk konusunu ele alan metinler öğrenciler tarafından istenmemektedir. (Tüm bulguların yüzdeleri için bkz.: Tablo 2, Grafik 2)

Soru 3- Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir?

Tablo 3. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Frekans Dağılımı

	Toplam	
	f	%f
N= 100		
Oldukça	2	2.00
Yeterli	17	17.00
Orta	33	33.00
Az	30	30.00
Hiç	18	18.00
Toplam	100	100.00

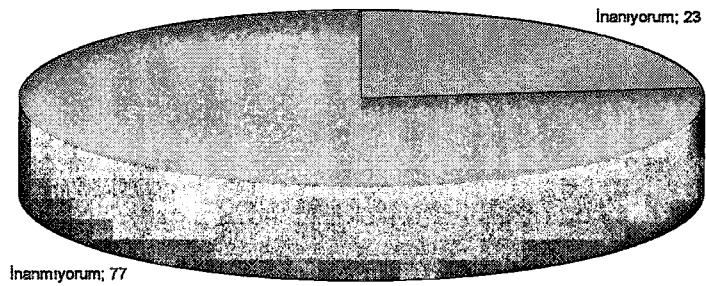
Grafik 3. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Frekans Dağılımı

Yorum 3: Kitaptaki metinler öğrencilerin %33'ünün ilgisini orta düzeyde çekmektedir. Hiç ilgisini çekmediğini söyleyenler %18, oldukça ilgisini çektiğini söyleyenler %2, ilgisini az çektiğini söyleyenler % 30, ilgisini yeterli düzeyde çektiğini belirtenlerin oranı % 17'dir. (Bkz.: Tablo 3, Grafik 3)

Soru 4: Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz?

Tablo 4. 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Frekans Dağılımı

	Toplam	
	f	%f
N= 100		
İnanıyorum	23	23.00
İnanmıyorum	77	77.00
Toplam	100	100.00

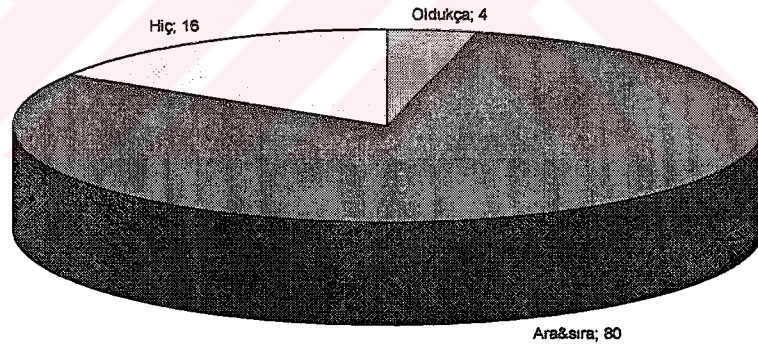
Grafik 4. 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Frekans Dağılımı

Yorum 4: Öğrencilerin % 77'si gibi büyük oranı metinlerdeki alıştırmaların kendilerini geliştirmesine yardımcı olduğuna ve araştırmaya yönlendirdiğine inanmamaktadır. Bunun tersini belirtenler ise % 23'lük bir kesimdir.

Soru 5: Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu?

Tablo 5. 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Frekans Dağılımı

	Toplam	
	f	%f
N= 100		
Oldukça	4	4.00
Ara&sıra	80	80.00
Hiç	16	16.00
Toplam	100	100.00

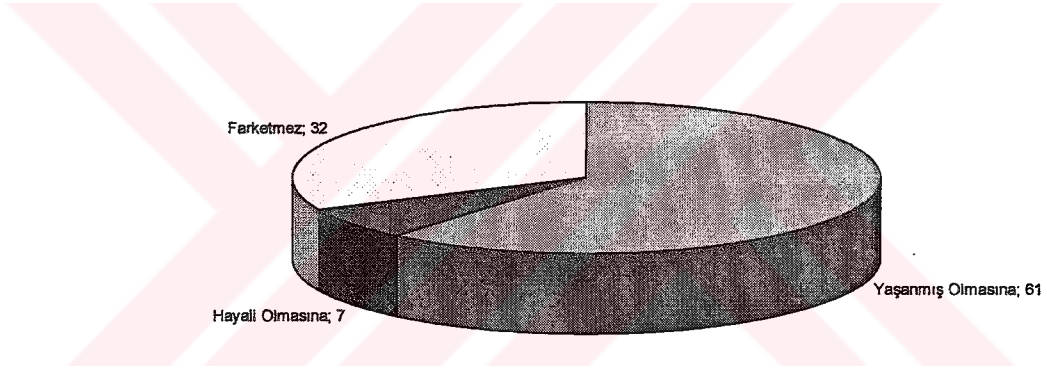
Grafik 5. 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Frekans Dağılımı

Yorum 5: Yukarıda gösterilen 5 numaralı tablo ve grafikten de anlaşılmaktadır ki metinlerin üzerinde yer alan resimler öğrencilerin % 80'ninin ilgisini ara-sıra çekmekte, %16'sının ilgisini hiç çekmemektedir. Oldukça ilgisini çektiğini belirtenlerin oranı % 4'te kalmıştır.

Soru 6: İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz?

Tablo 6. 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Frekans Dağılımı

	Toplam	
	f	%f
N= 100		
Yaşanmış Olmasına	61	61.00
Hayali Olmasına	7	7.00
Farketmez	32	32.00
Toplam	100	100.00

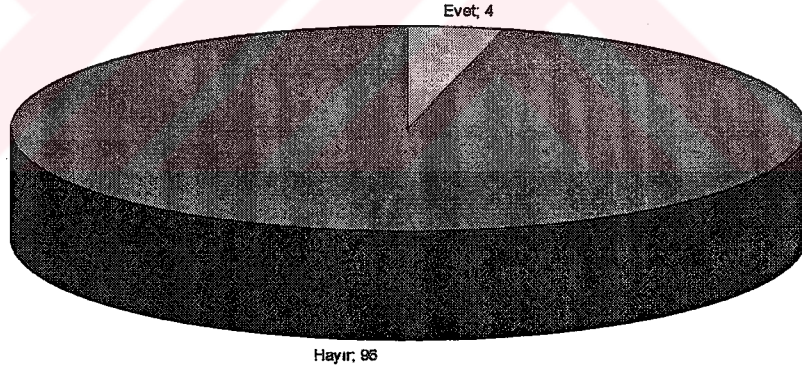
Grafik 6. 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Frekans Dağılımı

Yorum 6: Yukarıdaki 6 numaralı tablo ve grafikten anlaşıldığı üzere öğrencilerin büyük bir kesimi kitaptaki metinlerdeki konuların yaşanmış olmasına önem vermektedirler.(% 61). İşlenen metinlerin hayali olmasını isteyenlerin oranı ise çok küçük bir oranda kalmaktadır.(% 7). Bu konuda kendileri için bir şeyin fark etmeyeceğini belirtenlerin oranı ise % 32'dir.

Soru 7: Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz?

Tablo 7. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? İçin Frekans Dağılımı

	Toplam	
	f	%f
N= 100		
Evet	4	4.00
Hayır	96	96.00
Toplam	100	100.00

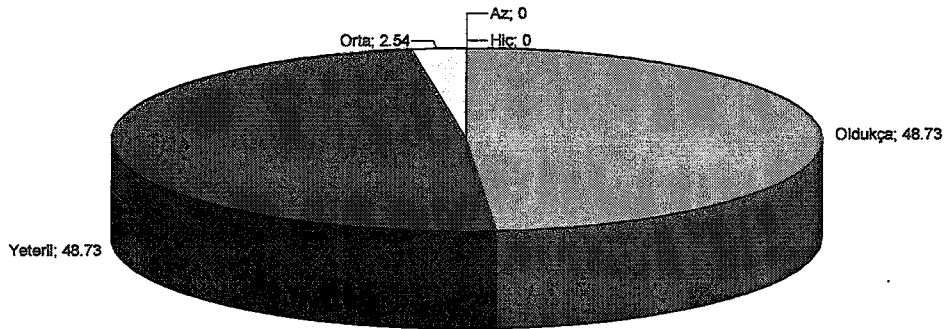
Grafik 7. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? İçin Frekans Dağılımı

Yorum 7: Aşağıdaki 7 numaralı tablo ve grafikteki bulguları incelediğimizde çeşitli dizilerde öne çıkarılan kahramanlarla Türkçe dersinde öne çıkarılan kahramanlar öğrencinin zihninde örtüşmemektedir. Bu durumdaki öğrenciler %96'lık bir kesimdir. Bu düşüncenin dışında olan ve her iki alanda öne çıkarılan kahramanları zihninde örtüştürenlerin oranı ise sadece %4'tür.(Bkz.: Tablo 7 ve Grafik 7)

Soru 8: Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu?

Tablo 8. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? İçin Frekans Dağılımı

	Toplam	
	f	%f
N= 100		
Oldukça	96	48.73
Yeterli	96	48.73
Orta	5	2.54
Az	0	0.00
Hiç	0	0.00
Toplam	197	197.00

Grafik 8. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu?

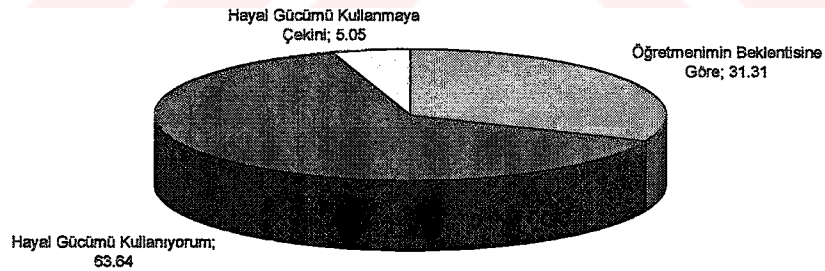
öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? İçin Frekans Dağılımı

Yorum 8: Yukarıdaki 8 numaralı tablo ve grafiğe baktığımızda kitaptaki metinler işlenirken sıkılma belirtisi gösteren öğrencilerin, öğretmenlerinin kendilerinin bu sıkıntısını giderebilmede %48.73 ile yeterli; yine aynı oranda %48.73 ile oldukça yeterli görmekte, %2.54'ü ise orta düzeyde başarılı görmektedir. Öğretmenlerinin bu noktada az başarılı ya da başarısız bulan öğrenci bulunmamaktadır.

Soru 9: Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir?

Tablo 9. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? İçin Frekans Dağılımı

	Toplam	
	f	%f
N= 100		
Öğretmenimin Beklentisine Göre	31	31.31
Hayal Gücümü Kullanıyorum	63	63.64
Hayal Gücümü Kullanmaya Çekini	5	5.05
Toplam	99	99.00

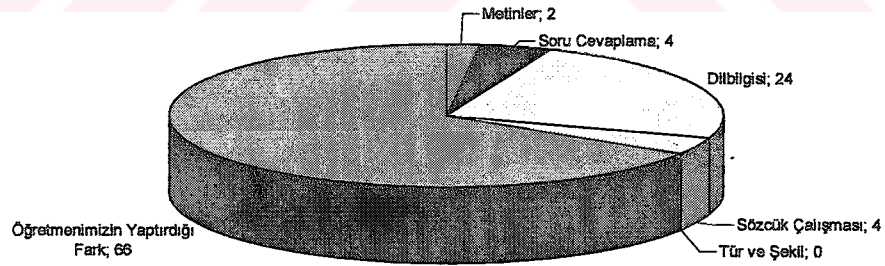
Grafik 9. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? İçin Frekans Dağılımı

Yorum 9: Yukarıdaki 9 numaralı tablo ve grafiğe göre öğrencilerin büyük bir oranda diyebileceğimiz bir kesimi Türkçe dersinin işlenmesi esnasında hayal güçlerini kullanmaktadırlar.(% 63.64). Hayal gücünü kullanmaya çekinenlerin oranı ise % 5.05 olup ders işlenirken öğretmenlerinin beklentisine göre hareket edenlerin oranı da %31.31 ile hiç de azımsanamayacak boyutlardadır.

Soru 10: Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz?

Tablo 10. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz? Sorusu için Frekans Dağılımı

	Toplam	
	f	%f
N= 100		
Metinler	2	2.00
Soru Cevaplama	4	4.00
Dilbilgisi	24	24.00
Sözcük Çalışması	4	4.00
Tür ve Şekil	0	0.00
Öğretmenimizin Yaptıracağı Fark	66	66.00
Toplam	100	100.00

Grafik 10. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz? Sorusu için Frekans Dağılımı

Yorum 10: 10 numaralı tablo ve grafikten elde edilen bulgulara göre öğrencilerin derste; şu anki koşullar çerçevesinde %66'sı öğretmenlerinin yaptırdığı farklı çalışmaları beğenmektedir ki bu oran öğrencilerin üçte ikisine denk gelmektedir. Öğrencilerin % 24'ü dilbilgisi çalışmalarını, % 4'ü soru cevaplamayı, %4'ü sözcük çalışmasını beğenmekteyken yalnızca % 2'si metinleri beğendiğini belirtmektedir. Tür ve şekil çalışmalarını beğendiğini belirten öğrenci bulunmamaktadır.

Yorum 11: Kitaptaki metinlerle ilgili soruların yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanmak ile kitaptaki metinlerin ilgi çekmesi arasında ilişki vardır. Kitaptaki metinlerin hiç ilgisini çekmediğini söyleyenlerin tamamı kitaptaki metinlerle ilgili soruların yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanmamaktadır. Az ilgisini çektiğini söyleyenlerde inanmama oranı %93.3'dür. İlgi çekme ve yararlı bulma arasında ilişki vardır. Öğrenci yararlı bulduğu kitaplarla ilgilenmektedir. (Tablo 11)

Tablo 11. 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldakçe		Yeterli		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100												
İnanıyorum	1	50.00	10	58.82	10	30.30	2	6.67	0	0.00	23	23.00
İnanmıyorum	1	50.00	7	41.18	23	69.70	28	93.33	18	100.00	77	77.00
Toplam	2	2.00	17	17.00	33	33.00	30	30.00	18	18.00	100	100.00
KAYKARE												
Sd p %f<5 f=0												
24.03 4 p<.01 40 0												

Yorum 12: Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeli ile zihninde, Türkçe kitabında öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın bulma arasında ilişki vardır. Zihninde, Türkçe kitabında öne çıkarılan kahramanlarla

televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın bulmayanların 66'sı Türkçe dersinin işlenişi esnasında hayal gücünü kullanmaktadır. İki durumdaki kahramanları yakın bulanlarda hayal gücünü kullanan hiçbir öğrenci yoktur. Bu öğrencilerin yarısı öğretmenin beklentilerine göre davranmakta diğer yarısı ise hayal gücünü kullanmaktan çekinmektedir. (Tablo 34)

Tablo 34. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Öğretmenimin Beklentisine Göre	2	50.00	29	30.53	31	31.31
Hayal Gücümü Kullanıyorum	0	0.00	63	66.32	63	63.64
Hayal Gücümü Kullanmaya Çekini	2	50.00	3	3.16	5	5.05
Toplam	4	4.04	95	95.96	99	99.00
KAYKARE						
	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	19.79	2	p<.01	67	0	

Yorum 13: Türkçe dersinde deneme türü metinlerin işlenmesini isteyenlerin tamamı kitaptaki metinleri orta düzeyde ilgi çekici bulmaktadır. Deneme türü metinlerin işlenmesini istemeyenlerin %20'i kitaptaki metinleri yeterli oldukça yeterli düzeyde ilgi çekici bulmaktadır. (Tablo 40)

Tablo 40. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Deneme İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.10	2	2.00
Yeterli	0	0.00	17	17.90	17	17.00
Orta	5	100.00	28	29.47	33	33.00
Az	0	0.00	30	31.58	30	30.00
Hiç	0	0.00	18	18.95	18	18.00
Toplam	5	5.00	95	95.00	100	100.00

KAYKARE		Sd	p	%fe<5	fe=0	
10.69		4	p<.05	60	0	

Yorum 14: Türkçe dersinde masal türü metinlerin istemeyenlerin %32.99'u kitaptaki metinleri orta, %17.53'ü yeterli düzeyde ilgi çekici bulmaktadır. (Tablo 46)

Tablo 46. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Masal İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	1	33.33	1	1.03	2	2.00
Yeterli	0	0.00	17	17.53	17	17.00
Orta	1	33.33	32	32.99	33	33.00
Az	1	33.33	29	29.90	30	30.00
Hiç	0	0.00	18	18.56	18	18.00
Toplam	3	3.00	97	97.00	100	100.00

KAYKARE		Sd	p	%fe<5	fe=0	
16.28		4	p<.01	60	0	

Yorum 15: Türkçe dersinde karikatür türü metinlerin işlenmesini isteyenlerin %30.56'sı kitaptaki metinleri hiç, %36.11'i az düzeyde ilgi çekici bulmaktadır. Karikatür türü metinlerin işlenmesini istemeyenlerin %39.06'sı kitaptaki metinleri orta düzeyde ilgi çekici bulmaktadır. (Tablo 49)

Tablo 49. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Karikatür İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	3.12	2	2.00
Yeterli	4	11.11	13	20.31	17	17.00
Orta	8	22.22	25	39.06	33	33.00
Az	13	36.11	17	26.56	30	30.00
Hiç	11	30.56	7	10.94	18	18.00
Toplam	36	36.00	64	64.00	100	100.00

	KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0	
	9.88	4	p<.05	20	0	

Yorum 16: Türkçe kitabındaki metinlerde uğraş türü konuların yer almasını isteyenlerin %44.83'ü kitaptaki metinleri orta düzeyde ilgi çekici bulmaktadır. Uğraş türü konuların yer almasını istemeyenlerin %35.21'i kitaptaki metinleri az düzeyde ilgi çekici bulmaktadır, %22.53'ü ise hiç ilgi çekici bulmamaktadır. (Tablo 62)

Tablo 62. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Uğraş (hobi) dünyası İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	1	3.45	1	1.41	2	2.00
Yeterli	8	27.59	9	12.68	17	17.00
Orta	13	44.83	20	28.17	33	33.00
Az	5	17.24	25	35.21	30	30.00
Hiç	2	6.90	16	22.53	18	18.00
Toplam	29	29.00	71	71.00	100	100.00

	KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0	
	9.87	4	p<.05	30	0	

Yorum 17: Türkçe kitabındaki metinlerde bilgisayar ve internet türü konuların yer almasını isteyenlerin %50'si kitaptaki metinleri az düzeyde ilgi çekici bulmakta, %13.89'u ise hiç ilgi çekici bulmamaktadır. Bilgisayar ve internet türü konuların yer almasını istemeyenlerin %18.75'i kitaptaki metinleri az düzeyde ilgi çekici bulmaktadır, %20.31'i ise hiç ilgi çekici bulmamaktadır. (Tablo 63)

Tablo 63. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Bilgisayar ve İnternet İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	3.12	2	2.00
Yeterli	5	13.89	12	18.75	17	17.00
Orta	8	22.22	25	39.06	33	33.00
Az	18	50.00	12	18.75	30	30.00
Hiç	5	13.89	13	20.31	18	18.00
Toplam	36	36.00	64	64.00	100	100.00

KAYKARE						
	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	11.45	4	p<.05	20	0	

Yorum 18: Türkçe kitaplarında yer alması istenen diğer metin türü ve konuların ankette yer alan sorulara göre ilişkileri aşağıdan itibaren istatistik tabloları olarak verilmiştir.

3.3. KAYKARE YÖNTEMİ VE BU YÖNTEME GÖRE ANKETİN DİĞER İSTATİSTİK TABLOLARI

Karahisar (1982:255,256,257), bu istatistik çözümleme yöntemi hakkında şunları belirtir: “Dağılımlar arası farkın manidarlık çözümlerinde sık sık başvurulan bir istatistiksel teknik kaykaredir. Özellikle sınıflama ölçeği ile ifade edilen verilerle ve normal dağılımdan sapmaların olduğu durumlarda kullanılır.

...

Kaykare çözümlemesinin de çok değişik ayrıntıları vardır. Ancak, şu kadarının bilinmesinde fayda vardır: (1) sınıflandırmanın gerçekten birbirinden bağımsız olması ve her bir frekansa neden olan kaynağın yalnızca bir tek sınıfta dikkate alınması; (2) her gözenek için, beklenen değer hiç bir zaman sıfır olmaması; (3) beklenen değeri beş (5)’in altında olan gözenek sayısının, toplam gözeneklerin % 20’sini geçmemesi gerekir.”

Tablo 12. 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Yeterli		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100												
Oldukça	0	0.00	2	11.77	0	0.00	2	6.67	0	0.00	4	4.00
Ara&nlara	2	100.00	14	82.35	30	90.91	23	76.67	11	61.11	80	80.00
Hiç	0	0.00	1	5.88	3	9.09	5	16.67	7	38.89	16	16.00
Toplam	2	2.00	17	17.00	33	33.00	30	30.00	18	18.00	100	100.00
KAYKARE												
sd p %fe<5 fe=0												
14.96 8 - 67 0												

Tablo 13. 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Yeterli		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100												
Yaşanmış Olmasına	1	50.00	11	64.71	20	60.61	16	53.33	13	72.22	61	61.00
Hayali Olmasına	0	0.00	1	5.88	2	6.06	4	13.33	0	0.00	7	7.00
Farketmez	1	50.00	5	29.41	11	33.33	10	33.33	5	27.78	32	32.00
Toplam	2	2.00	17	17.00	33	33.00	30	30.00	18	18.00	100	100.00
KAYKARE												
sd p %fe<5 fe=0												
4.20 8 - 47 0												

Tablo 14. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Yeterli		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100												
Evet	0	0.00	2	11.77	0	0.00	2	6.67	0	0.00	4	4.00
Hayır	2	100.00	15	88.23	33	100.00	28	93.33	18	100.00	96	96.00
Toplam	2	2.00	17	17.00	33	33.00	30	30.00	18	18.00	100	100.00
KAYKARE												
Sd p %fe<5 fe=0												
5.43 4 - 60 0												

Tablo 15. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Yeterli		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100												
Oldukça	2	50.00	15	46.88	33	49.25	28	49.12	18	49.65	96	49.73
Yeterli	2	50.00	15	46.88	33	49.25	28	49.12	18	49.65	96	49.73
Orta	0	0.00	2	6.25	1	1.49	1	1.75	1	2.70	5	2.54
Az	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Hiç	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Toplam	4	2.03	32	16.24	67	34.01	57	28.93	37	18.78	197	197.00
KAYKARE												
Sd p %fe<5 fe=0												
2.33 16 - 68 10												

Tablo 16. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Yeterli		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100												
Öğretmenin Beklentisine Göre	2	100.00	8	47.06	11	34.38	6	20.00	4	22.22	31	31.31
Hayal Gücümü Kullanıyorum	0	0.00	8	47.06	20	62.50	21	70.00	14	77.78	63	63.64
Hayal Gücümü Kullanmaya Çekini	0	0.00	1	5.88	1	3.12	3	10.00	0	0.00	5	5.05
Toplam	2	2.02	17	17.17	32	32.32	30	30.30	18	18.18	98	99.00
KAYKARE												
			Sd		p	%fe<5	fe=0					
			11.65		8	-	47	0				

Tablo 17. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Yeterli		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100												
Metinler	0	0.00	0	0.00	2	6.06	0	0.00	0	0.00	2	2.00
Soru Cevaplama	0	0.00	2	11.77	2	6.06	0	0.00	0	0.00	4	4.00
Dilbilgisi	1	50.00	4	23.53	10	30.30	6	20.00	3	16.67	24	24.00
Sözcük Çalışması	0	0.00	2	11.77	0	0.00	1	3.33	1	5.56	4	4.00
Tür ve Şekil	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Öğretmeninizin Yaptığı Fazl	1	50.00	9	52.94	19	57.58	23	76.67	14	77.78	66	66.00
Toplam	2	2.00	17	17.00	33	33.00	30	30.00	18	18.00	100	100.00
KAYKARE												
			Sd		p	%fe<5	fe=0					
			16.56		20	-	80	5				

Tablo 18. 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	İnanıyorum		İnanmıyorum		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	1	4.35	3	3.90	4	4.00
Ara&srada	19	82.61	61	79.22	80	80.00
Hiç	3	13.04	13	16.88	16	16.00
Toplam	23	23.00	77	77.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
0.20	2	-	50	0		

Tablo 19. 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	İnanıyorum		İnanmıyorum		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Yaşanmış Olmasına	15	65.22	46	59.74	61	61.00
Hayali Olmasına	0	0.00	7	9.09	7	7.00
Farketmez	8	34.78	24	31.17	32	32.00
Toplam	23	23.00	77	77.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
2.25	2	-	17	0		

Tablo 20. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle

ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	İnanıyorum		İnanmıyorum		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Evet	2	8.70	2	2.60	4	4.00
Hayır	21	91.30	75	97.40	96	96.00
Toplam	23	23.00	77	77.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	1.71	1	-	50	0	

Tablo 21. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	İnanıyorum		İnanmıyorum		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	21	48.84	75	48.70	96	48.73
Yeterli	21	48.84	75	48.70	96	48.73
Orta	1	2.33	4	2.60	5	2.54
Az	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Hiç	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Toplam	43	21.83	154	78.17	197	197.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	0.01	4	-	60	4	

Tablo 22. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	İnanıyorum		İnanmıyorum		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Öğretmenimin Beklentisine Göre	11	47.83	20	26.32	31	31.31
Hayal Gücümü Kullanıyorum	10	43.48	53	69.74	63	63.64
Hayal Gücümü Kullanmaya Çekini	2	8.70	3	3.95	5	5.05
Toplam	23	23.23	76	76.77	99	99.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		

	5.31	2	-	33	0	

Tablo 23. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 4& Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	İnanıyorum		İnanmıyorum		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Metinler	1	4.35	1	1.30	2	2.00
Soru Cevaplama	2	8.70	2	2.60	4	4.00
Dilbilgisi	8	34.78	16	20.78	24	24.00
Sözcük Çalışması	2	8.70	2	2.60	4	4.00
Tür ve Şekil	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Öğretmenimizin Yaptığı Fark	10	43.48	56	72.73	66	66.00
Toplam	23	23.00	77	77.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		

	7.86	5	-	67	2	

Tablo 24. 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? Değişkenine Göre 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Araşsıra		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100								
Yaşanmış Olmasına	3	75.00	46	57.50	12	75.00	61	61.00
Hayali Olmasına	0	0.00	7	8.75	0	0.00	7	7.00
Farketmez	1	25.00	27	33.75	4	25.00	32	32.00
Toplam	4	4.00	80	80.00	16	16.00	100	100.00

KAYKARE		Sd	p	%fe<5	fe=0			
2.94		4	-	44	0			

Tablo 25. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? Değişkenine Göre 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Araşsıra		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100								
Evet	0	0.00	4	5.00	0	0.00	4	4.00
Hayır	4	100.00	76	95.00	16	100.00	96	96.00
Toplam	4	4.00	80	80.00	16	16.00	100	100.00

KAYKARE		Sd	p	%fe<5	fe=0			
1.04		2	-	67	0			

Tablo 26. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? Değişkenine Göre 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Araşsıra		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100								
Oldukça	4	50.00	76	48.41	16	50.00	96	48.73
Yeterli	4	50.00	76	48.41	16	50.00	96	48.73
Orta	0	0.00	5	3.19	0	0.00	5	2.54
Az	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Hiç	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Toplam	8	4.06	157	79.70	32	16.24	197	197.00

KAYKARE								
	Sd		p	%fe<5		fe=0		
	1.31		8	-		73		6

Tablo 27. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Araşsıra		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100								
Öğretmenimin Beklentisine Göre	1	25.00	27	34.18	3	18.75	31	31.31
Hayal Gücümü Kullanıyorum	2	50.00	48	60.76	13	81.25	63	63.64
Hayal Gücümü Kullanmaya Çekini	1	25.00	4	5.06	0	0.00	5	5.05
Toplam	4	4.04	79	79.80	16	16.16	99	99.00

KAYKARE								
	Sd		p	%fe<5		fe=0		
	6.02		4	-		56		0

Tablo 28. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 5& Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Ara&sıra		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100								
Metinler	0	0.00	2	2.50	0	0.00	2	2.00
Soru Cevaplama	0	0.00	4	5.00	0	0.00	4	4.00
Dilbilgisi	1	25.00	20	25.00	3	18.75	24	24.00
Sözcük Çalışması	1	25.00	2	2.50	1	6.25	4	4.00
Tür ve Şekil	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Öğretmenimizin Yaptığı Fark	2	50.00	52	65.00	12	75.00	66	66.00
Toplam	4	4.00	80	80.00	16	16.00	100	100.00

KAYKARE		Sd	p	%fe<5	fe=0			
7.14		10	-	83	3			

Tablo 29. 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? Değişkenine Göre 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Yaşanmış Olmasına		Hayali Olmasına		Farketmez		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100								
Evet	3	4.92	0	0.00	1	3.12	4	4.00
Hayır	58	95.08	7	100.00	31	96.88	96	96.00
Toplam	61	61.00	7	7.00	32	32.00	100	100.00

KAYKARE		Sd	p	%fe<5	fe=0			
0.49		2	-	50	0			

Tablo 30. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? Değişkenine Göre 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Yaşanmış Olmasına		Hayali Olmasına		Farketmez		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100								
Oldukça	58	48.74	7	50.00	31	48.44	96	48.73
Yeterli	58	48.74	7	50.00	31	48.44	96	48.73
Orta	3	2.52	0	0.00	2	3.12	5	2.54
Az	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Hiç	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Toplam	119	60.41	14	7.11	64	32.49	197	197.00
KAYKARE								
	Sd	p	%fe<5	fe=0				
	0.45	8	-	60	6			

Tablo 31. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Yaşanmış Olmasına		Hayali Olmasına		Farketmez		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100								
Öğretmenimin Beklentisine Göre	17	28.33	1	14.29	13	40.62	31	31.31
Hayal Gücümü Kullanıyorum	39	65.00	6	85.71	18	56.25	63	63.64
Hayal Gücümü Kullanmaya Çekini	4	6.67	0	0.00	1	3.12	5	5.05
Toplam	60	60.61	7	7.07	32	32.32	99	99.00
KAYKARE								
	Sd	p	%fe<5	fe=0				
	3.43	4	-	56	0			

Tablo 32. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 6& İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Yaşanmış Olmasına		Hayali Olmasına		Farketmez		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100								
Metinler	1	1.64	0	0.00	1	3.12	2	2.00
Soru Cevaplama	2	3.28	0	0.00	2	6.25	4	4.00
Dilbilgisi	16	26.23	0	0.00	8	25.00	24	24.00
Sözcük Çalışması	4	6.56	0	0.00	0	0.00	4	4.00
Tür ve Şekil	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Öğretmenimizin Yaptıracağı Fark	38	62.30	7	100.00	21	65.62	66	66.00
Toplam	61	61.00	7	7.00	32	32.00	100	100.00
	KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0			
	6.88	10	-	78	3			

Tablo 33. 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? Değişkenine Göre 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	96	48.73	96	48.73
Yeterli	0	0.00	96	48.73	96	48.73
Orta	0	0.00	5	2.54	5	2.54
Az	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Hiç	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Toplam	0	0.00	197	100.00	197	197.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0
0.00	4	-	70	7

Tablo 35. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 7& Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde (Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Metinler	0	0.00	2	2.08	2	2.00
Soru Cevaplama	0	0.00	4	4.17	4	4.00
Dilbilgisi	1	25.00	23	23.96	24	24.00
Sözcük Çalışması	0	0.00	4	4.17	4	4.00
Tür ve Şekil	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Öğretmenimizin Yaptıracağı Fark	3	75.00	63	65.62	66	66.00
Toplam	4	4.00	96	96.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0
0.47	5	-	83	2

Tablo 36. 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? Değişkenine Göre 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Yeterli		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100												
Öğretmeninin Beklentisine Göre	29	30.53	29	30.53	2	50.00	0	0.00	0	0.00	60	30.93
Hayal Gücümü Kullanıyorum	63	66.32	63	66.32	2	50.00	0	0.00	0	0.00	128	65.98
Hayal Gücümü Kullanmaya Çekini	3	3.16	3	3.16	0	0.00	0	0.00	0	0.00	6	3.09
Toplam	95	48.97	95	48.97	4	2.06	0	0.00	0	0.00	194	194.00
KAYKARE												
Sd p %fe<5 fe=0												
0.77 8 - 73 6												

Tablo 37. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 8& Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Oldukça		Yeterli		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100												
Metinler	2	2.08	2	2.08	0	0.00	0	0.00	0	0.00	4	2.03
Soru Cevaplama	4	4.17	4	4.17	0	0.00	0	0.00	0	0.00	8	4.06
Dilbilgisi	23	23.96	23	23.96	0	0.00	0	0.00	0	0.00	46	23.35
Sözcük Çalışması	4	4.17	4	4.17	0	0.00	0	0.00	0	0.00	8	4.06
Tür ve Şekil	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Öğretmenimizin Yaptığına Fark	63	65.62	63	65.62	5	100.00	0	0.00	0	0.00	131	66.50
Toplam	96	48.73	96	48.73	5	2.54	0	0.00	0	0.00	197	197.00
KAYKARE												
Sd p %fe<5 fe=0												
2.59 20 - 97 15												

Tablo 38. 10& Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz. Değişkenine Göre 9& Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir? İçin Kaykare Çözümlemesi

	Öğretmenimin Beklentisine Göre Hareket Ediyorum		Hayal Gücümü Kullanıyorum		Hayal Gücümü Kullanmaya Çekiniyorum		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100								
Metinler	0	0.00	1	1.59	1	20.00	2	2.02
Soru Cevaplama	1	3.23	3	4.76	0	0.00	4	4.04
Dilbilgisi	12	38.71	11	17.46	1	20.00	24	24.24
Sözcük Çalışması	0	0.00	4	6.35	0	0.00	4	4.04
Tür ve Şekil	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Öğretmenimizin Yaptıracağı Fark	18	58.06	44	69.84	3	60.00	65	65.66
Toplam	31	31.31	63	63.64	5	5.05	99	99.00

KAYKARE		Sd	p	%fe<5	fe=0			
15.68		10	-	78	3			

Tablo 39. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Fabl İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.08	2	2.00
Yeterli	1	25.00	16	16.67	17	17.00
Orta	2	50.00	31	32.29	33	33.00
Az	1	25.00	29	30.21	30	30.00
Hiç	0	0.00	18	18.75	18	18.00
Toplam	4	4.00	96	96.00	100	100.00

KAYKARE		Sd	p	%fe<5	fe=0	
1.39		4	-	60	0	

Tablo 41. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Öykü İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.08	2	2.00
Yeterli	0	0.00	17	17.71	17	17.00
Orta	2	50.00	31	32.29	33	33.00
Az	1	25.00	29	30.21	30	30.00
Hiç	1	25.00	17	17.71	18	18.00
Toplam	4	4.00	96	96.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0
1.30	4	-	60	0

Tablo 42. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Şiir İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	1	4.35	1	1.30	2	2.00
Yeterli	6	26.09	11	14.29	17	17.00
Orta	9	39.13	24	31.17	33	33.00
Az	6	26.09	24	31.17	30	30.00
Hiç	1	4.35	17	22.08	18	18.00
Toplam	23	23.00	77	77.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0
5.86	4	-	40	0

Tablo 43. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Tiyatro İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	1	4.35	1	1.30	2	2.00
Yeterli	7	30.43	10	12.99	17	17.00
Orta	8	34.78	25	32.47	33	33.00
Az	4	17.39	26	33.77	30	30.00
Hiç	3	13.04	15	19.48	18	18.00
Toplam	23	23.00	77	77.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	6.01	4	-	40	0	

Tablo 44. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Fıkra İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.22	2	2.00
Yeterli	3	30.00	14	15.56	17	17.00
Orta	4	40.00	29	32.22	33	33.00
Az	0	0.00	30	33.33	30	30.00
Hiç	3	30.00	15	16.67	18	18.00
Toplam	10	10.00	90	90.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	5.71	4	-	60	0	

Tablo 45. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Anı İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	1	8.33	1	1.14	2	2.00
Yeterli	1	8.33	16	18.18	17	17.00
Orta	4	33.33	29	32.96	33	33.00
Az	4	33.33	26	29.54	30	30.00
Hiç	2	16.67	16	18.18	18	18.00
Toplam	12	12.00	88	88.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
3.40	4	-	60	0		

Tablo 47. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Biyografi İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.17	2	2.00
Yeterli	2	25.00	15	16.30	17	17.00
Orta	3	37.50	30	32.61	33	33.00
Az	3	37.50	27	29.35	30	30.00
Hiç	0	0.00	18	19.57	18	18.00
Toplam	8	8.00	92	92.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
2.28	4	-	60	0		

Tablo 48. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Otobiyoğrafi İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.06	2	2.00
Yeterli	1	33.33	16	16.50	17	17.00
Orta	2	66.67	31	31.96	33	33.00
Az	0	0.00	30	30.93	30	30.00
Hiç	0	0.00	18	18.56	18	18.00
Toplam	3	3.00	97	97.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	3.09	4	-	60	0	

Tablo 50. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Gezi Yazıları İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.17	2	2.00
Yeterli	0	0.00	17	18.48	17	17.00
Orta	2	25.00	31	33.70	33	33.00
Az	5	62.50	25	27.17	30	30.00
Hiç	1	12.50	17	18.48	18	18.00
Toplam	8	8.00	92	92.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	5.03	4	-	60	0	

Tablo 51. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Şarkı İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.17	2	2.00
Yeterli	2	25.00	15	16.30	17	17.00

Orta	1	12.50	32	34.78	33	33.00
Az	3	37.50	27	29.35	30	30.00
Hiç	2	25.00	16	17.39	18	18.00
Toplam	8	8.00	92	92.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		

	2.01	4	-	60	0	

Tablo 52. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Efsane İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f

N= 100						
Oldukça	1	2.38	1	1.72	2	2.00
Yeterli	7	16.67	10	17.24	17	17.00
Orta	13	30.95	20	34.48	33	33.00
Az	13	30.95	17	29.31	30	30.00
Hiç	8	19.05	10	17.24	18	18.00
Toplam	42	42.00	58	58.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		

	0.21	4	-	20	0	

Tablo 53. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Mizah ve Gülmece İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f

N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	3.70	2	2.00
Yeterli	5	10.87	12	22.22	17	17.00
Orta	12	26.09	21	38.89	33	33.00
Az	17	36.96	13	24.07	30	30.00

Hiç	12	26.09	6	11.11	18	18.00
Toplam	46	46.00	54	54.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		

9.29	4	-	20	0		

Tablo 54. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Köşe Yazısı İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f

N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.20	2	2.00
Yeterli	3	33.33	14	15.39	17	17.00
Orta	3	33.33	30	32.97	33	33.00
Az	1	11.11	29	31.87	30	30.00
Hiç	2	22.22	16	17.58	18	18.00
Toplam	9	9.00	91	91.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		

3.02	4	-	60	0		

Tablo 55. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Röportaj İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f

N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.27	2	2.00
Yeterli	5	41.67	12	13.64	17	17.00
Orta	2	16.67	31	35.23	33	33.00
Az	3	25.00	27	30.68	30	30.00
Hiç	2	16.67	16	18.18	18	18.00
Toplam	12	12.00	88	88.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		

6.38	4	-	60	0		

Tablo 56. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Eleştiri İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.41	2	2.00
Yeterli	1	5.88	16	19.28	17	17.00
Orta	4	23.53	29	34.94	33	33.00
Az	7	41.18	23	27.71	30	30.00
Hiç	5	29.41	13	15.66	18	18.00
Toplam	17	17.00	83	83.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0
4.79	4	-	40	0

Tablo 57. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Roman İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	1	3.70	1	1.37	2	2.00
Yeterli	3	11.11	14	19.18	17	17.00
Orta	14	51.85	19	26.03	33	33.00
Az	8	29.63	22	30.14	30	30.00
Hiç	1	3.70	17	23.29	18	18.00
Toplam	27	27.00	73	73.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0
9.48	4	-	40	0

Tablo 58. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre İnsan ve Çevre İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	1	5.00	1	1.25	2	2.00
Yeterli	3	15.00	14	17.50	17	17.00
Orta	9	45.00	24	30.00	33	33.00
Az	5	25.00	25	31.25	30	30.00
Hiç	2	10.00	16	20.00	18	18.00
Toplam	20	20.00	80	80.00	100	100.00

KAYKARE						
	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	3.37	4	-	40	0	

Tablo 59. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Çizgi Kahramanlar İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	1	4.00	1	1.33	2	2.00
Yeterli	2	8.00	15	20.00	17	17.00
Orta	8	32.00	25	33.33	33	33.00
Az	7	28.00	23	30.67	30	30.00
Hiç	7	28.00	11	14.67	18	18.00
Toplam	25	25.00	75	75.00	100	100.00

KAYKARE						
	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	4.16	4	-	40	0	

Tablo 60. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre İnsan sevgisi İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.25	2	2.00
Yeterli	2	18.18	15	16.85	17	17.00
Orta	5	45.46	28	31.46	33	33.00
Az	3	27.27	27	30.34	30	30.00
Hiç	1	9.09	17	19.10	18	18.00
Toplam	11	11.00	89	89.00	100	100.00

KAYKARE						
	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	1.41	4	-	60	0	

Tablo 61. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Arkadaşlık İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	2	5.88	0	0.00	2	2.00
Yeterli	9	26.47	8	12.12	17	17.00
Orta	11	32.35	22	33.33	33	33.00
Az	7	20.59	23	34.85	30	30.00
Hiç	5	14.71	13	19.70	18	18.00
Toplam	34	34.00	66	66.00	100	100.00

KAYKARE						
	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	8.44	4	-	20	0	

Tablo 64. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Dini ve Ahlaki Yazılar İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.15	2	2.00
Yeterli	0	0.00	17	18.28	17	17.00
Orta	2	28.57	31	33.33	33	33.00
Az	3	42.86	27	29.03	30	30.00
Hiç	2	28.57	16	17.20	18	18.00
Toplam	7	7.00	93	93.00	100	100.00

KAYKARE						
	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	2.36	4	-	60	0	

Tablo 65. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Türk gelenek&göreneklere İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.56	2	2.00
Yeterli	1	4.55	16	20.51	17	17.00
Orta	5	22.73	28	35.90	33	33.00
Az	10	45.46	20	25.64	30	30.00
Hiç	6	27.27	12	15.39	18	18.00
Toplam	22	22.00	78	78.00	100	100.00

KAYKARE						
	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	7.63	4	-	40	0	

Tablo 66. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Komşuluk İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.00	2	2.00
Yeterli	0	0.00	17	17.00	17	17.00
Orta	0	0.00	33	33.00	33	33.00
Az	0	0.00	30	30.00	30	30.00
Hiç	0	0.00	18	18.00	18	18.00
Toplam	0	0.00	100	100.00	100	100.00

KAYKARE Sd p %fe<5 fe=0						

0.00 4 - 60 5						

Tablo 67. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Bilim ve Teknoloji İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	3.33	2	2.00
Yeterli	7	17.50	10	16.67	17	17.00
Orta	13	32.50	20	33.33	33	33.00
Az	10	25.00	20	33.33	30	30.00
Hiç	10	25.00	8	13.33	18	18.00
Toplam	40	40.00	60	60.00	100	100.00

KAYKARE Sd p %fe<5 fe=0						

3.72 4 - 20 0						

Tablo 68. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Spor Yazıları İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	1	2.78	1	1.56	2	2.00
Yeterli	7	19.44	10	15.62	17	17.00
Orta	10	27.78	23	35.94	33	33.00
Az	13	36.11	17	26.56	30	30.00
Hiç	5	13.89	13	20.31	18	18.00
Toplam	36	36.00	64	64.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	2.06	4	-	20	0	

Tablo 69. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Türk Büyüklüğü İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.70	2	2.00
Yeterli	4	15.39	13	17.57	17	17.00
Orta	9	34.61	24	32.43	33	33.00
Az	6	23.08	24	32.43	30	30.00
Hiç	7	26.92	11	14.87	18	18.00
Toplam	26	26.00	74	74.00	100	100.00

KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0		
	2.90	4	-	40	0	

Tablo 70. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Hayvan Sevgisi İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.13	2	2.00
Yeterli	1	16.67	16	17.02	17	17.00
Orta	4	66.67	29	30.85	33	33.00
Az	1	16.67	29	30.85	30	30.00
Hiç	0	0.00	18	19.15	18	18.00
Toplam	6	6.00	94	94.00	100	100.00
<hr/>						
	KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0	
		3.85	4	-	60	0

Tablo 71. 3& Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir? Değişkenine Göre Demokrasi İçin Kaykare Çözümlemesi

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%f	f	%f	f	%f
N= 100						
Oldukça	0	0.00	2	2.17	2	2.00
Yeterli	2	25.00	15	16.30	17	17.00
Orta	2	25.00	31	33.70	33	33.00
Az	2	25.00	28	30.43	30	30.00
Hiç	2	25.00	16	17.39	18	18.00
Toplam	8	8.00	92	92.00	100	100.00
	KAYKARE	Sd	p	%fe<5	fe=0	
	0.98	4	-	60	0	

3.4. ANKETİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Anketten elde ettiğimiz bulgulardan yararlanarak Tablo 1 ve Grafik 1'e bakıldığında öğrenciler, Türkçe dersi kitaplarında metin türü olarak sırasıyla en çok mizah ve gülmece (% 46), efsane (% 42) ve karikatürü (% 36) görmek istemektedirler. Ders kitabında bulunmasını istemedikleri metin türü ise mektup türüdür. (% 0).

Mizah ve Gülmece ile Karikatür türlerinin toplamda % 82 oranında oy almasını öğrencilerin, dersleri daha eğlenceli işlenmesini istemesiyle açıklamak olanaklıdır. Buradan hareketle salt bilgi depolama tarzındaki ders işleme biçimi öğrencinin ilgisini çekmemektedir.

Öne çıkarılan bu türlerden mizah ve gülmece ile karikatürden oldukça farklı olan efsane türünün de hatırı sayılır bir oy almasını gerek yazılı gerekse görsel basında "Efsane takım", "Efsane geri döndü." türü benzetme ve tamlamaların etkisiyle olduğu sanılmaktadır. Ayrıca televizyonlarda son dönemlerde gösterilmeye başlanan ve ilköğretim çağındaki çocuklara seslenen "Sihirli Annem" ve benzeri dizilerin etkisini de göz ardı etmemek gerektiği kanısındayız.

Mektubun, öğrenciler tarafından hiç istenmeyen bir metin türü olarak karşımıza çıkmasını ise teknolojinin getirdiği onlarca olumlu kazanımların yanında olumsuz bir durum olarak değerlendirmekteyiz. Bu anlamda teknolojinin yarar sağlayıcı olarak kullanımı noktasında ilköğretim çağındaki öğrencilere ciddi bir biçimde rehberlik edilmesi gerekli gibi gözükmemektedir; çünkü mektubun hiç oy alamamasının en önemli nedenlerinden birinin cep telefonları yoluyla mesajlaşmanın

gün geçtikçe daha da yaygınlaşmasından kaynaklandığını ve dolayısıyla mektup türünün unutulmaya başlandığını sanmaktayız.

Tablo 2 ve Grafik 2'ye baktığımızda öğrencilerin metin konusu bağlamında en çok istedikleri konular, sırasıyla en çok Bilim ve Teknoloji (% 40), Bilgisayar ve İnternet (% 36), Spor (% 36) ve Arkadaşlık (% 34) konularıdır. Komşuluk merkezli konular ise öğrenciler tarafından hiç istenmemektedir.

Bilim ve Teknoloji ile Bilgisayar ve İnternet'in çağımızın ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda öğrenciler tarafından en çok merak edilen ve istenilen metin konuları olduğu sonucuna ulaşmaktayız. Sporun da bir metin konusu olarak yüksek oranda oy alması üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir sonuç olarak önümüzde durmaktadır. Sporun çok oy almasında ülkemizin çeşitli spor dallarında uluslararası anlamda kazandığı başarıların etkisi de göz ardı edilmemelidir düşüncesindeyiz. Öte yanda Arkadaşlık konusunun %34 oranında oy alması korkuların aksine, en azından şimdilik, internet alanındaki gelişmelerin insanların sosyal ilişkilerine olumsuz anlamda etki edebileceği görüşünden doğan birtakım kaygılara karşı içimizi rahatlatmaktadır. Sonuçlara bakıldığında Bilgisayar ve İnternet ile Arkadaşlık konuları birbirinin neredeyse aynısı oranda oy almıştır. Ancak elbette bu anlamda tedbir elden bırakılmamalıdır. Bunun yanında Komşuluk konusuna, Arkadaşlık konusunun aksine, öğrenciler tarafından hiç oy verilmeyişi oldukça anlamlıdır. Bu sonuçlar bizi "Toplumumuzun üyeleri gitgide bireyselleşiyor ve bu olguyu daha mı çok öne çıkarıyor?" sorusunu kendimize yönlendirmemize neden olmaktadır. Ayrıca bir önceki Tablo 1 ve Grafik 1'de görülebileceği gibi mektup türü de tıpkı komşuluk gibi hiç oy almamıştı. Dolayısıyla "Toplum bu anlamda kabuk mu değiştirmeye başlıyor ve de toplumsal özellikleri değişime mi uğruyor?" sorusu toplumbilimciler tarafından dikkatlice araştırılarak yanıtlanmalıdır.

Tablo 3 ve Grafik 3'e bakıldığında ise görülüyor ki okutulmakta olan Türkçe ders kitaplarındaki metinler, öğrencilerin büyük bir bölümünün ilgisini yeterince çekmemektedir. Oranlara bakıldığında elde edilen sonuçlar oldukça anlamlı olup buradaki bulgulardan hareketle ders kitabının öğrenciye seslenmekten uzak olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4 ve Grafik 4'e baktığımızda öğrencilerin % 77'sinin metinlerle ilgili soruların kendilerini yeterince araştırmaya yönelten ve geliştiren yapıda olduklarına inanmadıklarını görmekteyiz. Buradan da anlaşılmaktadır ki çalışmamızın 4.4. bölümündeki "Metin- Alıştırma Bağlantısı" başlığında öne sürdüğümüz görüşler çerçevesinde ve bir aşamalar zincirinde öğrencilerin ilgi, gereksinim ve beklentilerini karşılayacak biçimde bir alıştırma yapısının ders kitaplarında yer alması gerekmektedir.

Araştırma anketimizin en ilgi çekici sonuçlarından birini de Tablo 7 ve Grafik 7'de görmekteyiz. Burada görüyoruz ki öğrencilerin neredeyse tamamı, Türkçe dersi kitabındaki metinlerde öne çıkarılan kahramanlarla televizyonlarda en çok izlenen dizilerde öne çıkarılan kahramanları, zihinlerinde örtüştürmemektedir (% 96). Bu da bizi öğrencilerin kendi yaşamlarını, zihinlerinde okul yaşamı ve okul dışı yaşam diye ikiye ayırdığı sonucuna ulaştırmaktadır. Halbuki okul ve ders eğitim-öğretim yoluyla , öğrencinin yaşamını ikiye bölen değil yaşamını toparlayan bir kurum olarak öne çıkmalı ve daha yetişme çağındaki genç beyinlerin ilgi, gereksinim ve beklentilerine yanıt vermelidir.

4. İLKÖĞRETİM 8. SINIF TÜRKÇE DERSİ KİTABINDAKİ METİNLERİN ÇÖZÜMLEMESİ

Bu bölümde, MEB tarafından hazırlanan ve okullara okutulması için gönderilen, 2003 yılı basımı İlköğretim Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabında yer alan bazı metinler, aşağıdaki çözümlene alanları içinde ve belli ölçütler doğrultusunda incelenecek ve değerlendirilecektir. Bu çözümlenmede MEB'in hazırlanmış olduğu ders kitabını seçmemizin en temel nedeni yürürlükteki MEB-Ders Kitapları Yönetmeliğini¹ tam anlamıyla yansıtıyor olması yönündeki beklentimizden kaynaklanmaktadır. Ancak yürürlükteki diğer İlköğretim Türkçe Dersi Kitaplarının da hemen hemen aynı nitelikte ve yürürlükteki MEB-Ders Kitapları Yönetmeliği ışığında hazırlandığının bilinmesinde yarar görmekteyiz.

Yukarıda sözü edilen çözümlene alanları şunlardır:

- Metinlerin türleri
- Metinlerin konuları
- Metinlerin dili
- Metinlerle ilgili alıştırmalar
- Metinlerin üzerindeki görsel tasarımlar

Çözümlene alanları incelenip değerlendirilirken 3. bölümdeki öğrenci anketi çıkış noktamızı oluşturmaktadır. Bu çerçevede metinler incelenirken önce var olan durumu ortaya koyup ardından kendi savımızı da öne sürmeye çaba göstereceğiz. Daha sonraki bölümlerde ise bizce bir metnin nasıl öğretime hazır biçime getirileceği örnek bir uygulamayla ortaya konulacaktır.

¹ Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz.: 2434 sayılı Tebliğler Dergisi, 1995

4.1. METİNLERİN TÜRLERE GÖRE DAĞILIMI

Bu bölümde ilk önce İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8'deki metinler türlerine göre çözümlenecektir.

Metin türleri dendiğinde Oğuzkan'a göre (2001:234) anlamamız gereken iki ana başlık bulunmaktadır. Ona göre metinler “*Şiir ve düzyazı olmak üzere iki koldan gelişmiştir.*” Özdemir(1999:72-78-86-93-100-105), şiir türlerini epik, çağdaş epik, lirik, dramatik, didaktik, pastoral olarak sınıflandırırken düzyazı türlerini ise Özdemir, (1999:185-190-196-206-210-214-221-247-323-330-345-360-368)günlük, anı,mektup, yaşam öyküsü, öz yaşam öyküsü, gezi yazıları, öykü, roman, masal, bilimkurgu, drama ve dramatik türler, oyun türleri, ve epik tiyatro başlıkları altında toplar.

Bu bilgiler ışığında MEB- İlköğretim Türkçe Dersi Kitabı'na baktığımızda 21 değişik metin türü görmekteyiz, bu türlerin kendi içinde dağılımı şöyledir:

- Öykü: 2 adet
- Şiir: 7 adet
- Makale: 2 adet
- Tiyatro: 1 adet
- Söylev: 3 adet
- Anı: 2 adet
- Biyografi: 1adet
- Gezi Yazısı: 1 adet
- Röportaj: 1 adet
- Söyleşi: 2 adet

- Köşe Yazısı: 1 adet
- Eleştiri: 1 adet
- Özdeyiş: 2 adet
- Konferans: 1 adet
- Mektup: 1 adet
- Fıkra (Mizah türü olarak): 1 adet
- Efsane: 1 adet
- Fabl: 1adet
- Eser Tanıtımı: 1adet
- Roman: 1 adet
- Gazete Haberi: 1 adet

Buradaki dağılım sonuçlarından da anlaşılacağı üzere kitapta yer verilen türler arasında sayısal açıdan bir denge gözetilmeye çalışılmış ancak bu denge şiir türü açısından gözetilmemiş olup bunun nedeninin de şiirin kendi içinde destan şiirleri(epik), öğüt verici şiirler(didaktik), kır şiirleri(pastoral) gibi türlere ayrılıyor olmasından ve her türden bir örnek verilme isteğinden kaynaklandığı tarafımızca düşünülmektedir. Ancak dağılım açısından bakıldığında incelediğimiz ders kitabında, yapmış olduğumuz ankette öğrencilerin beklenti olarak öne çıkardıkları üç metin türünden mizah ve gülmece ile efsaneye ait birer metin bulunmakta karikatür türü herhangi bir metin ise hiç bulunmamaktadır. Dolayısıyla buradan hareketle ders kitabının metin türleri açısından öğrenci beklentilerine gereken yanıtı yeterince verememektedir denilebilir.²

² Bkz.: 3. Bölüm

4.2. METİNLERİN KONULARA GÖRE DAĞILIMI

Yaptığımız anket³ çalışmasında metinlerin öğrencilerin % 2'lik kesiminin oldukça ilgisini çektiğini, % 17'lik kesimin yeterli düzeyde ilgisini çektiğini, % 33'ünün orta düzeyde ilgisini çektiğini, % 30'unun az düzeyde ilgisini çektiğini, % 18'inin ise hiç ilgisini çekmediğini gözlemliyoruz. Bir başka deyişle metinlerden tam olarak memnun olduklarını bildirenlerin toplam oranı (%2+ %17) % 19 düzeyindedir. Bu sonuçlardan hareketle incelediğimiz İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8' de yer alan metinler öğrencilerin çok büyük bir bölümüne yeteri oranda seslenememekte ve metinlerin okulun dışındaki dünyayla ilişkisi yok denecek düzeydedir. Metinlerin istenilen düzeyde ilgi çekmemesinin çok çeşitli nedenleri arasında bu metinlerin, öğrenciye, ezberci eğitimin gereklerine uygun olarak daha çok bilgi depolama aracı olarak kullanıldığı izlenimini edinmekteyiz. Bunun yanında ilköğretimin tüm kademelerinin sınıflar açısından birbirlerinin tamamlayıcısı oldukları kadar ders alanları ve konuları açısından da birbirlerini tamamladığını düşünmekteyiz ki bu durumun yeterli derecede uygulanmadığını da yukarıda verdiğimiz oranlar bize aktarmaktadır. Bir başka deyişle, niçin bir Türkçe metni başka sözel derslerde de kullanılamasın? Ozil ve Tapan(1991: 10) bu konuda şunları dile getirir: "...Ayrıca çeşitli dersler arasında yeterli ilişkiler kurulamadığından her ders kendi içinde ve okul için öğrenilmek zorunda kalıyor. Oysa birbirini tamamlayan alanlar/konular arasında bir bütünlük sağlanması, öğrencinin bilgilerini daha verimli olarak değerlendirmesine olanak sağlayacaktır."⁴

Burada anlatılanları özetlemek gerekirse maddeler halinde şunları söyleyebiliriz:

- Metinler, öğrencinin okul dışındaki dünyasına da yarar sağlayıcı özelliklere sahip olmalıdır.

³ Bkz.: 3. Bölüm

⁴ Ayrıntılı bilgi için Bkz.: "Türkiye'nin Ders Kitapları Ortaöğretim Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım", S.: 10, İstanbul, 1991

- Metin konuları, zamanın koşullarına uygun olarak ve öğrenci ilgisini her zaman çekecek konular arasından seçilmelidir.
- Metinler, tüm sözel derslerde bir ders materyali olabilecek özelliklere sahip olmalıdır.
- Elden geldiğince kurgusal metinlerden kaçınılmalı, günlük yaşamda işe yarar metinler kullanılmalıdır.⁵

Yukarıda değindiğimiz ölçütler çerçevesinde bu bölümde MEB tarafından hazırlanan İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8’de ele alınan metinlerin konularını kısa özetleriyle vermeye çalışacağız. Bu çalışmada öncelikle nesnellik çerçevesinde kalarak ilgili ders kitabında olanı ortaya koyma çabası içinde olunacak ardından yeni konu başlıkları altında değerlendirmelere geçilecektir.

Bu bölümdeki çalışmamızın temel amacı ilgili ders kitabı yoluyla ilköğretim çağındaki çocuklara ders kitabında hangi konulara ağırlık verildiğine dikkatleri çekme yönündedir.

Bunun yanında anket sonuçları çerçevesinde, az sonra sözü edilecek konularla öğrencilerin ankette belirledikleri ve olmasını bekledikleri konuların karşılaştırması yapılacak ve böylece öğrenci gereksinimleri doğrultusunda bir sonuca varılmaya çalışılacaktır.

⁵ Bu Madde İle İlgili Bkz.: Tapan, Nilüfer, “Ortaöğretim Almanca Ders Kitaplarına Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Yaklaşım (Yayımlanmamış Doktora Tezi), S.:54-55, İstanbul

- **1.Konu:** “İhtiyar Çilingir” adlı öyküde bir işte usta olmanın önemi ile emeğe ve ustalığa saygılı olmanın önemine dikkat çekilmektedir. Hikayenin kahramanı yaşlı usta aracılığıyla bir işte yetkin olmanın, titiz olmanın önemi ve bu özelliklerin parasal hiç bir şeye feda edilmemesinin gerekliliği öğütlenmektedir.
- **2. Konu:** “Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan” adlı şiirde konu olarak gurbet ve gurbetin verdiği dayanılmaz özlem duygusu ve bu uğurda çekilen acılar ele alınmıştır.
- **3. Konu:** “Dil ve Düşünce Birliği” adlı makalede anadilin önemi ve dil ile düşünce arasındaki bağlantı ele alınmış ve kalkınmanın temeli olan bilgi ve kültürün temelinin de dil olduğu vurgulanmıştır.
- **4.Konu:** “Türkiye’ım” adlı şiirde Türkiye sevgisi bağlamında yurt sevgisi ve yurdumuzun çeşitli güzellikleri konu edinilmiştir.
- **5. Konu:** “Bir Gemi” adlı tiyatro metninde gemisini bir kazada yitirerek yoksulluğa düşen ve bu arada da çevresindeki insanlar tarafından “deli” damgası yiyen bir balıkçının bir doktor ve bir savcı tarafından bulunduğu ortamdan kurtarılarak o balıkçının tekrar denizlere dönmesi için verilen çabanın hikayesidir.

Burada esas kahramanlar sırasıyla savcı ve doktor olup metinde bu kahramanlar aracılığıyla bir insana yardım etmenin ve topluma kazandırılmasının önemi hakkında mesajlar verilmektedir.

- **6. Konu:** “10. Yıl Nutku”nun ele alındığı bu metinde Atatürk’ün cumhuriyetimizin onuncu yılı dolayısıyla söylevinden bir bölüm konu edinilmiştir. Burada az zamanda ne kadar çok işin yapıldığı ve hedeflerin neler olduğu konusu ele alınmış ve bu çerçevede çalışkanlığın önemi vurgulanmıştır.
- **7. Konu:** “Öğretmene Saygı” isimli bu anı parçasında böbreklerinden rahatsız olan bir köy öğretmeni ile dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati arasında geçen bir dizi anı ele alınmış olup bakanın bir öğretmenin sağlığı için gösterdiği özel ilgi çerçevesinde öğretmenlere herkesin saygılı olması gerektiğine işaret eden bir metin.
- **8.Konu:** “Atatürk ve Kurtdereli” adlı bu anı parçasında her güreş karşılaşmasında arkasında Türk ulusunun ve ulusun şerefini olduğunu düşünen ve bunu ilan eden Kurtdereli’ye Atatürk’ün yazdığı memnuniyet mektubu ve mektupla gönderdiği hediyeyi ele alınmaktadır. Atatürk’ün bir sporcunun her zaman her karşılaşmasında Kurtdereli’nin bu ilkesini, kendine ilke edinmesi gerektiğine işaret eden bir metin. Burada kahraman olarak öne çıkan Kurtdereli aracılığıyla her Türk sporcusunun aslında Türk ulusunun ve onun yüksek şerefının temsilcisi olduğuna dikkat çeken bir metin olarak yorumlanabilir.
- **9. Konu:** “Atatürk’ün Kişisel Özellikleri” konulu biyografi metninde Atatürk’ün çeşitli özellikleri ile topluluk içindeki etkileyiciliğinden söz edilmektedir.
- **10. Konu:** “Öğretmenime Türkü” adlı bu şiir; öğretmenin, özellikle cumhuriyetin ilk zamanlarındaki özverisini, konusunu işlemektedir. Bu şiirde öğretmenlerin aslında toplumda başrol oynadıklarını; ancak onların kendilerini bu konularına rağmen gizledikleri belirtiliyor.

- **11. Konu:** “Abant Çağırıyor” adlı gezi yazısında yazar, Abant’ın keşfedilmemiş olmasından yakınıyor ve okuyuculara keşfedilmemiş güzellikleri keşfetme yolunda gayretli olmaları öğüdünü veriyor.
- **12. Konu:** “ Thomas Edison” adlı biyografi metninde tüm olumsuz şartlara karşın hiçi yılmayan bir mucidin hayat hikayesi ele alınarak metnin kahramanı aracılığıyla devamlı yeni şeyler peşinde üretken olabilmenin önemi vurgulanıyor.
- **13. Konu:** “Su” isimli röportaj parçasında, suyun medeniyet için ne kadar önemli olduğu ve bu uğurda çalışan bir kaymakamın çalışmaları konu edinilmiştir.
- **14. Konu:** “Dinlemek Üzerine” adlı bu söyleşi metninde yazar dinlemesini bilmeyenleri yermekte ve teknolojinin bir eksisine işaret ederek dinlemeyi bilen insanların azaldığına dikkat çekmekte ve dinliyormuş gibi yapan insanları eleştirmektedir.
- **15. Konu:** “ Kitap Çağı Geçti mi?” adlı köşe yazısı metninde yazar, bilim ve teknolojinin gelişip ilerlemesiyle belki ileride bildik biçimdeki kitapların olmayacağını ancak yazı nerede olursa olsun nereye kaydedilirse edilsin ki bu küçük bir diskette olabilir, yine de toplu haldeki bu yazıların kaydedildikleri nesnenin biçim değiştirmiş bir kitap olacağını ve bu biçimiyle de bilim, sanat ve kültür dünyasının hizmetinde olacağı düşüncesini savunuyor.
- **16. Konu:** “ Şöyle Falan Olmak” adlı bu eleştiri metninde yazar, özellikle gençlerde oluşan dile karşı vurdumduymazlığa dikkat çekiyor. Özellikle İngilizce asıllı kelimelerin gençlerin dilinde sıradanlaştığına dikkat çekilerek bu durumun anadil açısından sakıncasına değiniliyor.
- **17. Konu:** “Bir Çiçek Vardı” adlı bu metin, bir çiçeğin bildik yetiştirme biçiminin şiirsel bir ifadeyle ele alındığı öğretici bir şiir.

- **18. Konu:** “Nasrettin Hoca ve Günlük Yaşantımız” adlı bu konferans metninde günlük yaşantımızda gerektiği yerde ve anda mizah unsurlarından yararlanmanın yaşamı renkli kılacağına dikkat çekilerek mizahın ölçülü bir biçimde kullanılmasının ciddiye ve ciddi olmaya aykırılık oluşturmayaacağı düşünce si öne sürülüyor.
- **19. Konu:** “Bir Babanın Mektubu” adlı bir özel mektup metninde bir babanın okumaktan ve okula gitmekten sıkılan oğluna yazdığı eğitime ve öğretime isteklendirici yazısı.
- **20. Konu:** “ Eğer Gençlik Bilseydi” adlı söyleşi metninde gençliğin değerinin bilinmesi ve 14-20 yaşları arasının bir insanın, ömrü boyunca en önemli dönemi olduğuna dikkat çekilmektedir.
- **21. Konu:** “ Hınk Deyici” adlı bir Nasrettin Hoca fıkrasında, gerçek çalışmanın ve emeğin karşılığının verilebileceği belirtilerek bu arada çalışan insanlara asalaklık yaparak onlardan bir şey kapmaya çalışanlara önem verilmemesi ve bunlara gerekli dersin verilmesi öğtleniyor.
- **22. Konu:** “ Gç Destanı” adlı bu efsane metninde toplumun zihninde oluşmuş efsaneler doğrultusunda bir ulusun göçünü ve yeni yurtlarına yerleşişini konu edinmektedir.
- **23. Konu:** “ Koşma” türü bir Karacaoğlan şiirinde doğal güzellikler ve doğanın saflığı konu edinilmiştir.

- **24. Konu:** “ Tasmalı Güvercin” adlı fabl metninde acımasız bir avcının ağına düşen bir gurup güvercinin ‘kanat birliğiyle’ “hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için” anlayışıyla hareket ederek üzerlerindeki ağa rağmen kanatlanarak avcının elinden kurtuluşunu ve dostları farenin, güvercinlerin üzerlerindeki ağı kemirerek onları kurtarışını anlatan eğitici bir metin.
- **25. Konu:** “ Atatürk’ün Akılcılığa ve Bilime Verdiği Önem” başlıklı metinde Atatürk’ün konu ile ilgili özdeyişlerinden bir kolaj metin oluşturulmuştur.
- **26. Konu:** “ Bir Yolcuya” adlı bu şiir İstiklal Marşı’mızın altıncı kıt’asını andıracak biçimde ele alınmış bir çalışma. Burada vatan topraklarının öyle basit bir toprak parçası olmadığına işaret ediliyor.
- **27. Konu:** “ Atatürk’ün Milli Eğitim Hakkındaki Görüşleri” metninde konuyla ilgili özdeyişler yer almaktadır.
- **28. Konu:** “Son Kuşlar” adlı öyküde geçmişe ve ona özgü güzelliklere duyulan özlem konu edinilmiştir.
- **29. Konu:** “Büyük Söylev” adlı metinde Atatürk’ün söylevinin hazırlanışının arka planı ve okunuş süreci ile ilgili bilgiler veriliyor.
- **30. Konu:** “Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi” burada Atatürk gençliğe vasiyet bırakarak gençliğin çeşitli durumlarda takınması gereken tavrı ele alıyor.
- **31. Konu:** “ Küçük Ağa” adlı roman metninde Kuvay-i Milliye hareketinden söz edilmektedir.

- 32. **Konu:** “ Bilgisayarın Yetenekleri” adlı bu metinde hayatımızın bir parçası olan bilgisayardan yararlanabilmenin gerekliliği ve ilerleyen teknolojinin işsizliğe sebep olacağı biçimindeki görüşün yanlışlığı konu edinilmiştir.
- 33. **Konu:** “Başka Karadeniz Yok” adlı gazete haberi metninde Karadenizi çevreleyen ve örseleyen kirlilik ele alınarak çözüm yollarından söz ediliyor.
- 34. **Konu:** “Bir Yer Düşünüyorum” adlı şiirde doğal güzellikler ele alınmakta ve doğadan yararlanma öğütlenmektedir.

İncelemeye çalıştığımız ders kitabında yukarıda konu özetlerini vermeye çalıştığımız metinlerin şimdiye dek alışlagelmiş ve tekdüzelikten kurtulamamış nitelikte olduğunu gözlemliyoruz. Ancak 3. bölümde, öğrencilerle yapmış olduğumuz ve sonuçlarını değerlendirmeye çalıştığımız anketin⁶ 2. sorusunda öğrencilerin ortaya koydukları metin konularıyla ilgili isteklere bakarsak şu an okutulmakta olan ve incelemeye çalıştığımız ders kitabı ya da benzerlerinin öğrencilerin ilgi, gereksinim ve isteklerini tam ve yeterince karşılamaktan uzak bir görüntü çizmekte olduğunu söyleyebiliriz. Bu biçimde oluşturulmuş metin konularının, 22.9.1981 tarih ve 172 sayılı TTKB kararı ile, 2098 sayılı Tebliğler Dergisinde belirtilen:

- Anlamın kavranması ve anlatımın (sözlü ve yazılı) güçlendirilmesi
- Dilin sevdirmesi ve kurallarının kazandırılması
- Milli duygu ve kültürün geliştirilmesi

amaçlarına da yeterli katkıyı pek sağlayacak bir yapıyı ortaya koymamaktadır.

⁶ Bkz.: 3. Bölüm

Metin konuları, artık çağımızın ilgi, gereksinim, istek, günlük yaşamda işe yarayacak yapıda, ele aldığı sorunsalın çağın insanının sorunsalına yakın, dahası birebir olması ve sunulacak çözümün bir değil birkaç tane olması gerekmekte ve sunulan çözüm yollarının okuyucunun (burada öğrencinin) seçimine bırakacak ve nasihat kaygısı taşımayan nitelikte bir yapıda tasarlanması gerekmektedir, bir başka deyişle metin ile öğrenci arasında yeni bir ilişki kurdurulmalı ve öğrenci alabildiğine etkin bir konuma getirilmelidir.

Elbette bunların yanında öğrencinin ulusal duygu ve kültürüne katkı sağlayacak onu yaşadığı topluma yabancılaşmaktan koruyacak, tarihinden, kültüründen, çağdaşlık yolunda atılan tüm yararlı adımlardan haberli kılacak metin konularına da yer verilmelidir.

Bu konuyla ilgili belirtmeye çalıştığımız görüşlerimize kaynak nitelikte olduğunu düşündüğümüz, Polat'ın, bildik metin konuları ile ilgili şu görüşlerini kaydetmekte yarar görüyoruz: “Bu konular ilkokullarda yeterince işlendiğinden **Türkçe Dersleri I** ders kitabı bilineni yinelemektedir, bu nedenle de öğrencilere yeni görüşler kazandıran, yaşamı değişik yönleriyle tanıtan bir izlek seçimini ve sıralamasını gerçekleştirmiş sayılamaz. Bu durumda da amaçlarda öngörülen ‘dilini sevdirmesi’ sağlanamaz, çünkü dilin sevdirmesinde uygun konuların seçimi önemli bir etkidir. Bu da ancak, öğrencilere yeni bakış açıları kazandıracak, bilgisini geliştirecek, kendini ve dünyayı daha iyi tanımasına yardımcı olacak, kısacası öğrencilerin duygu ve düşüncelerine yönelik, aynı zamanda da yeni boyutlar ekleyen konuları içeren metinlerle sağlanabilir. Öğrencileri okumaya özendirmenin, bir şeyleri anlama ve anlatma gibi dilsel etkinliklere isteklendirmenin temel yollarından biri de budur.”(Polat,1991:20-21).

Konu alanı incelemesinde Tapan ise konu seçiminin başka bir yönünü şöyle vurgular: “... Ancak dil derslerini verimli kılmak için her şeyden önce konu alanları içinde yer alan bildirişim ortamının, seçilen durumların öğrencinin yaşamına aktarılabilir olmasını sağlamak gereklidir. Bu durumlar içinde öğrenciye sunulan rollerde yabancı dili kullanırken karşılaşılabileceği, üstlenebileceği roller olmalıdır.

Ayrıca bu rollerde kullanılan dil ona toplumu içinde eyleme geçme yetisini de sağlayabilmelidir. Başka bir deyişle, öğrenci bu durum ve rollerde var olmalıdır. Öğrencinin gerçek yaşamında kullanım alanı olmayan, ona eylem olanağı vermeyen durum ve rolleri içeren metinlerle çalışmak, öğrenci için soyut bir dünyayı yansıtaçağından onun derse olan ilgisini de azaltacaktır.” (Tapan, 1991:86).

Yukarıda özetlerini verdiğimiz konu sıralamasına göre baktığımızda MEB İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki konuları şu üst başlıklarda toplayabiliriz:

1. Atatürk
2. Eğitim- Öğretim
3. Kazanılması gereken nitelikler
4. Yurt sevgisi
5. Spor
6. Bilim ve teknoloji
7. Bilgisayar ve internet
8. Çevre
9. Mizah ve gülmece
10. Gurbet

İncelediğimiz ders kitabındaki metinlerin konu alanlarına baktığımızda ve yalnızca alanları itibariyle değerlendirdiğimizde bazı konu alanlarının hem çağımızın hem de öğrencilerin gereksinimlerine oldukça uygun (Örneğin; bilim ve teknoloji, spor, vb...) bazılarının ise alışılmışın dışında olmadığı ve bildik tarzda olduklarını görmekteyiz. (Örneğin; gurbet, çevre, vb...). Çalışmamızın 3. bölümündeki öğrenci anketine de baktığımızda bilim ve teknolojinin %40, spor ile bilgisayar ve internetin %36’sar, oranında olduğunu gözlemliyoruz. Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken en önemli ilke bu alanların içini ilgi çekici duruma getirecek bir biçimde doldurmak ve ders kitabında, öğrenci tarafından en çok istenen metinlerin sayılarının öğrenci beklentisini yanıtlayacak oranda artırılması olduğudur.

Tapan bir makalesinde konu alanlarını işlevi hakkında şu görüşleri kaleme alır: “ Yabancı dil öğretiminde üzerinde önemle durulması gereken konulardan birisi de kuşkusuz metin çalışmalarıdır. Uygun metinlerin seçimi ve bu metinlerle nasıl çalışılabileceğinin sağlıklı bir biçimde saptanması yabancı dil derslerinde verimi arttıracak etmenlerdir.” (Tapan; 1989:183). Tapan, aynı makalesinde⁷ özgün metinlerle çalışılmasının gerekliliği ve önemi üzerinde durduktan sonra özgün metinleri üç grupta topladığını ve bunların;

- Kullanım işlevli metinler
- Bilgi iletici metinler
- Yazınsal metinler

olduğunu belirtir.

Tapan'ın buradaki görüşleri, her ne kadar yabancı dil öğretimiyle ilgili olsa da genel olarak ister anadili öğretimi olsun ister yabancı dil öğretimi olsun, dil öğretiminin evrensel niteliği çerçevesinde anadili öğretimine uyumlandırarak düşünüldüğünde bize son derece yararlı ölçütler sunmaktadır.

⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz.: Tapan, N., “Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Özgün Metinlerin İşlevi” Dilbilim VIII, İstanbul, 1989

4.3. METİNLERİN DİL AÇISINDAN İNCELENMESİ

İlköğretim, anadil açısından, öğrencilerin her yönden donandığı, geliştiği ve bu yolda öğrendiklerini pekiştirdiği çok önemli bir dönem olup önem açısından yaşamsal bir değer taşımaktadır.

Öğrencilerin, anadil bilincini kazanmalarında genelde tüm ders kitapları özelde ise Türkçe dersi kitapları için seçilen metinlerde kullanılan, işlek, doğru ve düzgün, her yönüyle özenli bir anadil, önemli ve büyük bir rol oynar⁸.

Bu konuyu irdelemeden önce 29/05/1995 tarihli 22297 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “MEB-Ders Kitapları Yönetmeliği”ne dayanılarak hazırlanan ve kısaca “Ders Kitaplarında Aranılan Şartlar” olarak tanımlayabileceğimiz resmi yönergede dil ile ilgili bölümde;

“b) Dil, Anlatım ve Üslup

- 1) Yaşayan Türkçe ders kitabında doğru, güzel ve etkin kullanılır.
- 2) Türkçeleşmiş kelimeler, yaşayan Türkçe’nin bir parçası olarak değerlendirilir.
- 3) Öğrencilerin seviyelerine uygun yeni kelimeler öğrenmelerine fırsat veren zengin ve akıcı Türkçe’nin kullanılmasına özen gösterilir.
- 4) Cümleler, inşacı (konstrüktif) bir yaklaşımla öğrencinin zihninin yapılandırılmasına yönelik olarak kurulur.
- 5) Paragraf düzenleme kurallarına uyulur, paragraflar arasındaki anlam ve mantık ilişkisine dikkat edilir.

⁸ Ayrıntılı bilgi için Bkz.: “Türkiye’nin Ders Kitapları Ortaöğretim Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım”, İstanbul, 1991

6) Cümle uzunlukları, sınıf seviyesine uygun olarak düzenlenir.

7) Türkçe'nin kullanımında, Türk Dil Kurumu'nun son yayımladığı Türkçe Sözlük ve İmlâ Kılavuzu esas alınır.

8) Konular işlenirken doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılır.

9) Kelimeler, nüanslara dikkat edilerek titizlikle seçilir.

10) Metinlerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü sağlanır.

11) İlköğretimin ilk üç sınıfında soyut kavramların kullanılmasından kaçınılır.

12) Yabancı isim, terim ve kavramlar Türkçe okunuşlarına göre yazılır; yanında orijinal yazımı parantez içinde verilir." ifadelerine yer verilmektedir. Buradaki ifadelerin çerçevesinden bakarak incelemekte olduğumuz Türkçe Dersi Kitabında yer alan metinlerdeki dilin sadeliği ve abartıdan uzaklığı noktasında, ilgili yönergenin yukarıda da belirtilen bölümünde yer alan ve 8. maddesinde belirtilen "Konular işlenirken doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılır." görüşünün koşullarını büyük oranda sağladığını görmekteyiz. Metinlerin kelime seçiminde de öngörülen amaçlar doğrultusunda olduğunu görmekteyiz. Yine aynı yönergenin 1. maddesinde yer alan "Yaşayan Türkçe, ders kitabında doğru, güzel ve etkin kullanılır." görüşü doğrultusunda da gereken koşulların, incelediğimiz metinler açısından baktığımızda, büyük oranda yerine getirildiğini görmekteyiz. Bu saptamamızı örneklendirmek gerekirse incelediğimiz ders kitabından alıntıladığımız ve aşağıya aldığımız metin satırlarına bakalım:

1. “İhtiyar Çilingir” adlı metinden:

...Evet, bu adam para âşıklısı değildi. O, ustalarının ilkelerini sürdüren bir ustaydı. İşlediği sanatta, birikmiş emanetler bulunduğuna inanıyordu. Yetkili olmayan bir adamın, parayla onu değiştirmeye ne hakkı vardı...

2. “Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan” adlı şiirden:

Yeni, mektup aldım gül yüzlü yardan
Gözletme yolları gel deyi yazmış
Sivrialan köyünden bizim diyardan
Dağlar mor mencevşe gül deyi yazmış

...

3. “Dil ve Düşünce Birliği” adlı metinden:

...

Görülüyor ki dil, düşüncenin kalıbıdır. Düşünceyi (ya da duyguyu) içimizde doğduğu gibi yansıtabilen dil, görevini eksiksiz yapıyor demektir. Kullanılan dil (söz), anlatılmak istenen düşünceye iyice uyan bir kalıp değilse (yani düşünceyi eksiksiz karşılayamıyorsa) ortada olgunlaşmamış bir anlatım var demektir.

...

4. “Atatürk’ün Kişisel Özellikleri” adlı metinden:

Atatürk’ün liderlik, barışseverlik, idealistlik, gerçekçilik gibi kişisel özelliklerinin öğrencilik yıllarından gelişmeye başladığını, bu özellikleriyle hem arkadaşları arasında sevilen ve aranan bir kişi hem de öğretmenleri tarafından değer verilen bir öğrenci olduğunu hepimiz biliyoruz.

...

5. “Bir Çiçek Vardı” adlı şiirden:

Bir çiçek vardı,

Güzel,

Kokulu,

Büyülü,

Yaşıyordu topraktan aldığı gıdayla,

Uzuyordu damarlarına giden kanla.

...

6. “Nasrettin Hoca ve Günlük Yaşantımız” adlı metinden:

Sevgili dinleyicilerim,

Nasrettin Hoca gibi gülümsemek, ciddi olamaya engel değildir. O halde Nasrettin Hoca mizahını, şehir yaşantımızda nasıl kullanabileceğimizi, hem de kendi kendimle eğlenerek açıklamaya çalışayım:

...

Kuşkusuz incelediğimiz ders kitabında benzeri örneklerden çokça görmek olanaklıdır. Burada vermeye çalıştığımız örnek metin satırlarında da görüldüğü gibi incelemeye çalıştığımız Türkçe dersi kitabı 8’deki parçaların dili özellikle yukarıda verdiğimiz maddelerin 1., 2., 3., 8. ve 10. maddelerindeki koşulları dil açısından büyük oranda yerine getirmiştir diyebiliriz.

4.4. METİN-ALİŞTİRMA BAĞLANTISI

Metni kavratmaya yönelik alıştırmalar; aynı zamanda öğrencinin içindeki gizli cevheri ortaya çıkarmaya aday nitelikte olmalıdır. Öğrenciyi merak etmeye, araştırmaya, bilginin peşinde olmaya yönelten ve çeşitli yollarla edindiği bilgiyi araştırma yapmakla kabul edip etmemeye yönlendirici ve bu davranış modelini öğrencide istendik ve kalıcı bir davranış modeli haline getirici nitelikte olmakla çağdaş eğitim açısından bir değer ifade eder. Polat bu bağlamda şunları belirtir: “Türkçe derslerinin başarıya ulaşması, ele alınan ve işlenen metinlerle ilgili alıştırma yapısının başarısına sıkı sıkıya bağlıdır. Son çözümlemede dersin akışını yönlendiren temel uygulama alanı, kullanılan ders kitabında yer alan alıştırma aşamaları ve bu aşamalardaki alıştırma biçimleridir. Metinlerin seçiminde ve sıralanmasında uygun düzenlemeler yapılmış olsa da, alıştırmalar doyurucu değilse, anadili öğretimi yine de amacına ulaşamaz ve verimli bir çalışma ortamı gerçekleştirilemez.

Çağdaş bir anadili öğretimini gerçekleştirebilmek için alıştırma düzeninin temel ilkesi; öğrenciyi etkin ve yaratıcı kılmak, Türkçe'nin gücü ve anlatım olanakları konusunda aydınlatmak, ona Türkçe'yi kullanma becerilerini kazandırmak olmalıdır. Anadili bilincini ve beğenisini yerleştirme, gerek sözlü gerekse yazılı olarak doğru anlama ve doğru anlatma yetilerini geliştirme ve pekiştirme, bu amaca yönelik uygun alıştırmalarla sağlanabilir ancak.” (Polat, 1991: 25)

Bu noktada Eruz, ise şunları dile getirir: “Ancak okuma alışkanlığı bulunmayan, ezbere dayalı bir eğitim sisteminden üniversiteye gelen öğrencilerimiz, kendilerine sunulan her olguyu, ezberlemeye yatkındır, böylesi daha kolaydır, okudukları metinlerin hangi bölümlerinin kendileri için önem taşıdığını ve “**ana belleğe**” geçecek biçimde çalışmalarını gerektiğini hiç irdelemezler, günlük çalışırlar, bilgiler onlar için sınavlardan sonra unutulacak türdendir çoğu zaman. Ortaöğretim boyunca da öğrendikleri gibi tüm metni, sorgulamadan, metnin işlevini, kurgusunu

irdelemeden ezberlemeye çalışırlar ve çoğu zaman okuma onlar için uçup giden, anlık bilgileri içeren yorucu bir uğraş ile eşdeğerdir. Oysa ‘okuma’ edimi ‘anlama’ edimini de kapsar, ‘anlama’ ile gerekli bilgiler eleştirel bir süzgeçten geçirilmek üzere “ana bellekte” saklanır.

Okuma edimine böyle yaklaşım sergileyen öğrenci konular arasındaki bağlantıları kurmaya tümüyle yabancı kalır.”(Eruz, 1995: 233-234).

Polat’ın ve Eruz’un bu belirlemelerini böylece verdikten sonra incelemeye aldığımız Türkçe Dersi 8 adlı ders kitabının alıştırmalar açısından değerlendireceğiz.

Yukarıda belirttiğimiz ve kısaca “Ders kitaplarında Aranacak Koşullar” biçiminde ifade ettiğimiz yönergenin ilgili bölümünde;

“c) Öğrenme ve Öğretme

- 1) Konular, öğrencileri muhakemeye, bağımsız ve yaratıcı düşünmeye, kıyaslamaya ve edinilen bilgilerden hareketle sonuçlar çıkarmaya yöneltecek şekilde işlenir.
- 2) Konularla ilgili hazırlık çalışmalarının öğrenciyi düşünmeye ve araştırmaya yöneltecek nitelikte olmasına dikkat edilir.
- 3) Öğrencinin yeni bilgileri ezberlemesi değil, zihninde inşa etmesi hedeflenir.
- 4) Öğrenme yöntemleri ve stratejileri dikkate alınır ve üst düzey (metakognitif) düşünme becerileri geliştirilir.

5) Konular, programın ilgili temel becerileri ile alt becerilerini kazandıracak şekilde düzenlenir ve öğrencinin etkin rol almasına imkân verecek şekilde işlenir.

6) Değerlendirmeye ilişkin unsurlar, bilimsel ölçütlere uygun olarak düzenlenir.

7) Konularla ilgili her ünite veya bölümün sonunda öğrencilere bilgi, beceri, anlayış ve tutumların ne kadar kazandırılıp kazandırılmadığını ölçen değişik ölçme araçlarının kullanıldığına ilişkin değerlendirme sorularına yer verilir.

8) Çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma, eşleştirme, yazılı yoklama ve benzeri sonuç değerlendirme teknikleri ile portfolyo değerlendirme, rubrik, performans değerlendirme, gözlem formu gibi süreç değerlendirme tekniklerine yer verilir.

9) Sorular, öğrencileri henüz kazanamadıkları bilgi, anlayış, tutum ve becerileri kazandırmaya teşvik eder.

10) Hazırlık çalışmaları, her bölümün veya ünitenin başında yer alır, öğrencileri çalışmaya, araştırmaya, düşünmeye, gözlem ve deney yapmaya yönlendirir.” ifadelerini görmekteyiz; ancak incelemeye aldığımız ders kitabında yer alan metinlerin hiçbirisinin öncesinde “Hazırlık Çalışmaları” adı altında öğrenciyi metin öncesi araştırmaya yöneltici olması beklenen herhangi bir bölümün olmadığı görülmektedir. Öte yandan bu durum, yukarıda belirtilen ilgili yönergenin C bölümünün;

“2) Konularla ilgili hazırlık çalışmalarının öğrenciyi düşünmeye ve araştırmaya yöneltecek nitelikte olmasına dikkat edilir.” ve “10) Hazırlık çalışmaları, her bölümün veya ünitenin başında yer alır, öğrencileri çalışmaya, araştırmaya, düşünmeye, gözlem ve deney yapmaya yönlendirir.” biçimlerinde belirtilen maddelerine çelişik bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Görülen ve bizce çok önemli olan bu aksaklığı böylece belirttikten sonra, metinlerden sonra öğrencinin metni kavrayıp kavramadığı ile ilgili sorulan sorulardan birkaçına bakıp değerlendirelim:

A- “İhtiyar Çilingir” metninden:

- 1- “Çilingir dükkanı nasıl bir yerdir? Dükkanda kimler çalışıyor, neler üretiliyor?(Metinden bağımsız soru)
- 2- “Çilingirin dış görünümü nasıl tanımlanıyor? (Metne bağımlı soru)
- 3- “Çilingir işini nasıl yapıyor?” (Metne bağımlı soru)
- 4- “Müşteri çilingirden ne yapmasını istiyor; usta nasıl davranıyor? Ustanın bu davranışını doğru buluyor musunuz? (Metne yarı bağımlı soru)
- 5- “Yazar, ustanın davranışını nasıl yorumluyor? Siz bu yoruma katılıyor musunuz? (Metne yarı bağımlı soru)
- 6- “Metnin ana düşüncesini söyleyiniz.” (Metne bağımlı soru)

Bu soruları önce ilgili yönergenin ışığında değerlendirdiğimizde sözü edilen yönergenin ilk maddesinde belirtilen “1) Konular, öğrencileri muhakemeye, bağımsız ve yaratıcı düşünmeye, kıyaslamaya ve edinilen bilgilerden hareketle sonuçlar çıkarmaya yöneltecek şekilde işlenir.” ve 3. Maddesinde belirtilen “3) Öğrencinin yeni bilgileri ezberlemesi değil, zihninde inşa etmesi hedeflenir.” hükümlerini tarafımızca tam olarak sağlayamadığı düşünülmektedir; çünkü yukarıda ele alınan metin sorularının 4. sorunun 2. bölümü hariç olmak üzere hiçbirisi ilk

maddede belirtilen “muhakeme yapabilme, bağımsız ve yaratıcı düşünme, kıyas yapabilme” koşullarını ortaya çıkaracak nitelikte olmayıp büyük ölçüde metin merkezli ya da metne bağımlı alıştırmalar kapsamında değerlendirilebilecek yapıdadır; dahası ilgili yönergenin 3. maddesinde amaç olarak ortaya konan “Öğrencinin ezberci olmaması” becerisinin de bu tür sorularla sağlanabileceği yine tarafımızca düşünülmemektedir.

Ayrıca “Çocuklar; dünyayı zihinsel, fiziksel, ve psikolojik güçlerinin kısaca tüm duyuların katılımıyla yaşayarak, eylem gerçekleştirmek suretiyle tanır.” (Yıldız, 2003:12). Belirtilen bu görüşler ışığında bakıldığında da yukarıda değerlendirmeye aldığımız sorulardan ilki hariç olmak üzere geriye kalan hiçbir sorunun öğrenciyi yaşayarak ve yaparak öğrenmeye yönlendirici özellik taşımadığı görülmektedir. Takdir edilir ki, bize göre de bir soru ile “yaşayarak ve yaparak öğrenme”(Yıldız, 2003:12) koşulu tam olarak sağlanamaz. Kaldı ki ilgili yönergenin “5) Konular, programın ilgili temel becerileri ile alt becerilerini kazandıracak şekilde düzenlenir ve öğrencinin etkin rol almasına imkân verecek şekilde işlenir.” maddesinde yer alan “öğrencinin etkin rol alması” ibaresi de değerlendirmemizi destekler niteliktedir.

Örnek olması açısından ilgili ders kitabında yer alan bazı metinlerden üçer soruyu metne bağımlı mı, yarı bağımlı mı yoksa metinden bağımsız mı olduklarını belirterek aşağıya alacağız; ancak alıştırma modeli açısından metne bağımlı ya da ondan bağımsız olmakla ilgili Tapan’ın(1990:180-181) şu görüşlerine yer vermek gerekmektedir: “Bildirişimsel-işlevsel yöntemin öğrenciye gerek sözlü gerek yazılı düzlemde kazandırmayı amaçladığı bildirişim yetisi, anlama ve anlatma yetilerinden oluşan bir bütündür. Yöntemin öğördüğü alıştırma biçimleri ile yapılan çalışmalar bildirişim yetisinin bu iki yönünün de sistemli bir aşamalandırma içinde geliştirilmesine yöneliktir.

Neuner/Krüger/Grewer bu görüşlerinden yola çıkarak bildirişimsel-işlevsel yöntemin günümüzde Almanca öğretiminde yaygın bir kullanım alanı bulmuş olan alıştırma modelini oluşturmuşlardır. Almancanın gerçek yaşama aktarımı ilkesini temel alan bu model anlama, yeniden üretme, üretme, özgür kullanma gibi dört temel aşamadan oluşur. Modelin savunucuları bu dört aşamayı şöyle adlandırmışlardır:

AŞAMA A

Anlama yetisini geliştirme ve sınama

- Anlama yetisini geliştirme
- Anlama yetisini sınama

AŞAMA B

Anlatma yetisini temellendirme

- Dilsel biçimlerle ilgili yeniden üretici nitelikli alıştırmalar

AŞAMA C

Anlatma yetisini geliştirme

- Belirtilen durumların/ rollerin bildirişim nedenlerinin yeniden üretici ve üretici nitelikli alıştırmalarla dilsel biçimlendirilmesi

AŞAMA D

Özgür anlatım

- Bildirişim bağlamında özgür anlatımın geliştirilmesi

Bu temel aşamalar içinde yer alan alıştırma türleri öğrenciyi bağımlı dil kullanımından bağımsız dil kullanımına yönelten bir gelişme çizgisi izler.”

Görülüyor ki alıştırma modeli açısından metne bağımlı soruların bir anlam ifade etmesi için öğrenciyi özgür anlatıma götüreceğ bir yapı içinde ve gerektiği oranda olması ve bir aşamalar zincirinin içinde olması gerekmektedir.

Dilidüzgün, Ş.(1995:84-85-86) bu aşamaların neleri içerdiği hakkında şunları söyler:

I- Ön Çalışma/Hazırlık

“Bu bölümde anlama yetisini geliştirmeye yönelik metnin alınmasını kolaylaştırıcı alıştırmalar uygulanır.”

II- Metnin Sunulması ve Metin Üzerinde Çalışmalar

“Bu aşamada bir yandan metne bağımlı olarak dilbilgisini geliştirici (yazılı/sözlü) çalışmalar yapılarak öte yandan da metinde işlenen konu değişik yönleriyle ele alınıp genişletilerek öğrenci bağımlı dil kullanımından bağımsız dil kullanımına doğru yönlendirilir.”

III- Metinden Yola Çıkararak Üretmeye Yönelik Çalışmalar

“Bu düzeyde alıştırmalar öğrenciye seçme, karar verme, üretici olma özgürlüğü sağlayacak biçimde esnek düzenlenir. Alıştırmalarla yapılan çalışmalarda öğrencinin ders içindeki yönlendirilmesi gittikçe azaltılır.”

IV-Özgür ve Yaratıcı Çalışmalar

“Bu son aşamada öğrenci, daha önceki üç aşamadaki bilgi ve deneyiminden yola çıkarak belli bir bildirişim konumunda yönlendirilmeden amaç-dilde bir konuyu anlayabilmeli düşüncesini dile getirebilmelidir. Artık öğrenci kendisi olarak var olup işin içine kişi olarak katılmalıdır.”

Bütün bu açıklamalar ve belirlemeler ışığında aşağıya, incelemeye aldığımız ders kitabındaki metinlerin alıştırmalarının yukarıda sözü edilen aşamalara ne kadar uygunluk gösterdiğini incelemek üzere örnek metin alıştırmalarından üç adet soru alıp değerlendirelim:

B- “Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan” metninden (Toplam Soru Sayısı:4):

1. Mektubu kim yazıyor, şairden ne istiyor? (Metne bağımlı soru)
2. Şairin köyünü özlediğini hangi dördlükten anlıyorsunuz? (Metne bağımlı soru)
3. Şair, içinde bulunduğu durumdan hoşnut mudur? Bunu, hangi sözlerinden anlıyorsunuz? (Metne bağımlı soru)

C- “Dil ve Düşünce Birliği” metninden(Toplam Soru Sayısı:8):

1. Yazar dili nasıl tanımlamıştır? (Metne bağımlı soru)
2. Düşünce mi dili, dil mi düşünceyi geliştiriyor? Açıklayınız. (Metne bağımlı soru)
3. Konfüçyüs’ün görüşüne katılıyor musunuz? Neden? (Metinden bağımsız soru)

Ç- “Türkiye’ m” metninden(Toplam Soru Sayısı:7):

1. Türk ulusunun özgür olduğunu hangi sözlerden anlıyorsunuz? (Metne bağımlı soru)
2. Yurdumuzun çok iyi korunduğunu hangi dizelerden anlıyorsunuz? (Metne bağımlı soru)
3. “Türk gençliği sana yeter Türkiye’ m” sözüyle ne anlatılmak isteniyor? (Metne yarı bağımlı soru)

D- “Bir Gemi” metninden (Toplam Soru Sayısı:7):

1. Yolcular kimlerdir ve dağ başında bulunmalarının nedeni nedir? (Metne bağımlı soru)
2. Yolcuları karşılayan kaptan onlara neler sundu? (Metne bağımlı soru)
3. Kaptanın ve yolcuların düşünceleri ve davranışları Türk insanının hangi özelliklerini yansıtmaktadır? (Metne yarı bağımlı soru)

E- “Onuncu Yıl Nutku” metninden (Toplam Soru Sayısı:9):

1. Atatürk, Onuncu Yıl Söylevi’ni hangi yılda vermiştir? (Metne bağımlı soru)
2. Atatürk’e göre yapılan işlerin en büyüğü hangisidir? (Metne bağımlı soru)
3. “Geçmiş yüzyılların gevşetici zihniyeti” sözüyle anlatılmak istenen açıklayınız. (Metinden bağımsız soru)

F- “Öğretmene Saygı” metninden (Toplam Soru Sayısı:6):

1. Olay kimin başından ve nerede geçiyor? (Metne bağımlı soru)
2. Rahatsızlanan öğretmen Ankara’ya nasıl gidebiliyor? (Metne bağımlı soru)
3. Bakan, öğretmenin tedavi olabilmesi için kolaylıklar sağlıyor. Bunu nasıl değerlendirebiliriz? (Metne yarı bağımlı soru)

E- “Atatürk ve Kurtdereli” metninden (Toplam Soru Sayısı:5):

1. Müsabakada, kimler hangi görevi yapıyor? Kurtdereli’nin görevi nedir? (Metne bağımlı soru)
2. Atatürk, Kurtdereli’nin sözünü işitince neler yapıyor? Bu sözün nasıl değerlendirilmesini istiyor? (Metne bağımlı soru)
3. Atatürk’ün bu davranışını, sporcuyu özendirme açısından değerlendiriniz. (Metne yarı bağımlı soru)

G- “Atatürk’ün Kişisel Özellikleri” metninden (Toplam Soru Sayısı:5):

1. Atatürk’ün ideallerinin neler olduğunu metinden yararlanarak açıklayınız. (Metne bağımlı soru)
2. Atatürk’ün yaptığı çalışmalarda gösterdiği kararlılığı örneklerle açıklayınız. (Metne bağımlı soru)
3. “Yurtta barış, dünyada barış” sözüyle anlatılmak istenen düşüncüyü kısaca açıklayınız. (Metne yarı bağımlı soru)

Ğ- “Öğretmenime Türkü” metninden (Toplam Soru Sayısı:4):

1. Şair, öğretmenlik mesleğinin kutsallığını daha iyi anlatabilmek için hangi örnekleri veriyor? (Metne bağımlı soru)

2. Öğretmenlerin her alanda büyük fedakarlıklarla çalışmalarını nasıl açıklarsınız?
(Metinden bağımsız soru)
3. Şiirin konusu nedir? Şiirde hangi duygu işlenmiştir? (Metne bağımlı soru)

Ele aldığımız ve oranlar açısından matematiksel anlamda geneli hakkında da belirleyici olan metinlerdeki alıştırmaya sorularına baktığımızda, metne bağımlı soruların toplamının 20, oranının %64; metne yarı bağımlı soruların toplamının 8, oranının %24; metinden bağımsız soruların toplamının 4, oranının ise %12 olduğunu görmekteyiz. Bunun yanında ele aldığımız alıştırmalara diziliş açısından bakıldığında yukarıda yer verdiğimiz görüşlerde belirtilen bir aşamalar zincirinde olmadığı görülmekte ve bu durum bizde alıştırmaya sorularının rastgele dizilmiş izlenimi uyandırmaktadır. Dolayısıyla bu durumda bilimselliğin gerektirdiği aşamalardan yoksun bir alıştırmalar dizisi, anadili eğitiminde bize hiçbir yarar sağlamaz bir görünüm çizmektedir. Öğrenciler de bu durumun ayırında olacak ki yapmış olduğumuz ankette⁹ %77'lik bir öğrenci kesimi, alıştırmaların kendilerini geliştirici ve araştırmaya yönlendirici olduğuna inanmamaktadır.

Bu belirlemelerin ışığında ele alınan alıştırmaya sorularının bizi, ilgili yönergenin 1., 3., 4., ve 5. maddelerinde belirtilen koşulları sağlamada yetersiz kalmakta olduğu sonucuna ulaştırmaktadır. Bununla birlikte yukarıda daha önceden de belirttiğimiz üzere, 'Görüş belirtmeye çekinen, düşüncesini açıklarsa kendisiyle alay edileceği zannıyla ürkekleşen, haklarını aramaya korkan, katılımcılığın ne olduğundan habersiz bireylerin çoğalmasına neden olacaktır.' savımız, bu tür metne bağımlı alıştırmalar türünde sorular gereğinden fazla yer aldığı sürece geçerliliğini koruyacak düşüncesini bizde etkin kılmaya devam edecek gibi gözükmektedir. Çünkü yine daha önce de belirttiğimiz gibi, bu durum toplumbilimsel açıdan baktığımızda bizi; sorgulayamayan, eleştiremeyen, olayları değerlendiremeyen, düşüncesini ifade edemeyen bireylerin oluşturduğu bir topluma götürmektedir.

⁹ Bkz.: 3. Bölüm

Bununla birlikte bu tür ve bir aşamalar zincirinde olmayan metne bağımlı alıştırmalar, bilimsel ölçütler çerçevesinde değerlendirildiğinde alıştırmaların hazırlanış amaçlarına da uygun düşmemektedir. Çünkü “Önceden mevcut olan kısmî beceri ve yeteneklerin sağlamlaştırılması, geliştirilmesi ve/veya pekiştirilmesi için bütün öğretim ve öğrenim süreçlerinin en gerekli ve tamamlayıcı parçası alıştırma ve tekrarlardır. Alıştırma ve tekrarlar sadece anlamlı ilişkiler içerisine yerleştirildiği zaman başarıya götürebilir. Alıştırma tekrarların düzelmesinde şu noktalara dikkat etmek gerekir:

- Alıştırmadaki hedefler, öğretilen konuların amacı ile problemler çocuk tarafından bilinmeli ve yapılan alıştırmaların bunların kullanılması için gerekli olduğu anlatılmalıdır.
- Çocuk bireysel alıştırma ve öğretim tekniklerini en uygun duyusu yoluyla geliştirebilmelidir.
- Yapılan alıştırmalar, çocukta önceden var olan bilgi ve becerilerini de pekiştirmeyi mümkün kılmalıdır.
- Yapılan alıştırma sonuçlarının, çocuğun alıştırma öncesi ve sonrası başarısı hakkında geri bildirimde bulunabilmesi gerekir.”(Yıldız, 2003:14-15).

Yıldız’ın ortaya koyduğu bu alıştırma hazırlama ölçütleri açısından baktığımızda yukarıda incelediğimiz metin alıştırmalarında metne bağımlı soruların çokluğu nedeniyle ölçütlerle belirlenen ve altı çizili bölümlerde bu ölçütlerin dikkat çekilen en önemli hedeflerine ve genel anlamda bu amaçlara ulaşmak pek mümkün görünmemektedir. Bu çerçeveden bakıldığında da incelemeye aldıığımız ilgili ders kitabının öğrenciyi özellikle araştırmaya, sorgulamaya, bilimsel yaklaşım edinimi sağlamaya, vb...yönlendirmesi açılarından yetersiz kaldığı düşünmekteyiz. Halbuki “Etkili bir ders kitabı, öğrencinin kendi kendine öğrenmesi için fırsatlar sunabilmeli, çocuğun kitapla bağını kuvvetlendirici yaşantılar verebilmelidir. Bu öğrencilere kitapta verilen çeşitli yönerge, açıklama ve ipuçları ile sağlanabilir.

...

Ders kitapları çağdaş, güncel, öğrenciyi düşünmeye ve aktif olmaya sevk eden bilgi ve yönergelerle donanık olmalıdır.” (Şahin, vd., t.y.: 53-56)

Şahin’in de dikkat çektiği gibi ders kitapları öğrenciyi düşünmeye ve aktif olmaya yöneltmeli ki bu amacı yakalamada özellikle metin alıştırmaları bizce çok önemli bir rol oynamaktadır. Çünkü, bu bölümün girişinde de belirttiğimiz görüşleri yinelemek gerekirse, metni kavratmaya yönelik alıştırmalar; aynı zamanda öğrencinin içindeki gizli cevheri ortaya çıkarmaya aday nitelikte olmalıdır. Öğrenciyi merak etmeye, araştırmaya, bilginin peşinde olmaya yönelten ve dahası çeşitli yollarla edindiği bilgiyi araştırma yapmakla kabul edip etmemeye yönlendirici ve bu davranış modelini öğrencide istendik ve kalıcı bir davranış modeli haline getirici nitelikte olmakla çağdaş eğitim açısından bir değer ifade eder.

O halde şu ana dek ortaya koyduğumuz görüşler çerçevesinde çağdaş eğitim yönelimleri bağlamında metin alıştırmalarında uyulması gereken ölçütleri şu şekilde maddeleyebiliriz:

Alıştırmalar öğrenciyi yaratıcı ve etkin kılmalıdır.

1. Alıştırmalar öğrenciyi Türkçe’nin gücünden haberdar etmelidir.
2. Alıştırmalar Türkçe’nin anlama ve anlatım olanakları noktasında aydınlatmalıdır.
3. Alıştırmalar öğrenciyi Türkçe’yi kullanma becerileri kazandırmalı ve bu becerileri kalıcı kılmalıdır.
4. Alıştırmalar öğrencide anadili bilinci ve beğenisi yerleştirmelidir.
5. Alıştırmalar öğrencinin kendini, hem sözlü hem de yazılı anlamda doğru anlama ve anlatma yetisini geliştirmeye ve pekiştirmeye yönelik olmalıdır.
6. Alıştırmalar öğrencinin problemi bilme ve çözme gücü kazandıracak nitelikte olmalıdır.
7. Alıştırmalar öğrencinin önceden bildiği bilgi ve becerilerini pekiştirmeli ve daha da güçlendirmelidir.

8. Alıştırmalar öğrencinin alıştırmadan önceki bilgi birikimi ile alıştırma sonrası edindiği bilgi birikiminin ayırđında olma becerisi kazandırmalıdır.
9. Alıştırmalar öğrenciye, edindiği bilginin güvenilirliğini, bilimsel süzgeçten geçirebilecek yetileri kazandırmalı ve öğrencide bilimsel düşünce ile bilimsel yaklaşım ve bakışın temellerini atmalıdır.
10. Alıştırmalar yukarıda ele aldığımız aşamalar zinciri içinde oluşturularak öğrencinin adım adım etkin kılınması sağlanmalıdır.

Belirlenen bu hedefler ışığında incelemeye aldığımız ders kitabının, sözü edilen hedefleri sağlamada büyük oranda yetersiz kaldığı düşüncesi ile en kısa zamanda ders kitaplarının çağdaş eğitim yönelimlerinin gereksinimleri doğrultusunda yeniden ele alınmasını gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

4.5. METİN-GÖRSELLİK BAĞLANTISI

Metinleri bir çeşit tekdüzelikten kurtarmak ve öğrenci açısından daha ilgi çekici hale getirme noktasında, metin üstü resimlerin önemi apaçık ve çokça açıklama gerektirmeyecek bir biçimde gözler önündedir. Öz, bu konuda şunları der: “Bilindiği gibi modern ders kitaplarında resim, yazının ayrılmaz bir parçasıdır. Resimler süsleyici bir unsur olmaktan çok yazının anlatım gücünü arttıran, kolay kavranmasını sağlayan bir unsur olarak kitaplarda yer almıştır.”(Öz,2003:279).

Polat ise bu konuda şu düşünceleri dile getirir: “ Görsel destekten yararlanma, günümüzde benimsenen öğretimsel ilkelerin en önemlilerinden birisidir. Görsel öğeler, öğrenciye konunun daha iyi kavranması yönünden yarar sağlarlar, bunun yanısıra konuyu ilginç kılma, öğrencilerde ilgi ve merak uyandırma yönünden de katkıları büyüktür. (Polat; 1991:31).

Elbette bu alanda da bazı ölçütler vardır. Çalık’ın belirlemesiyle “ Ders kitaplarına yerleştirilecek olan resimler öğrencinin dikkatini çekme yanında metin, sayfa ve kitabın diğer bölümleriyle de ilişkili olmalıdır. Resimlerin boyutları ve görsel dokudaki benzerlikler, metin ile resim arasındaki bağlantıyı güçlendirir.”(Çalık; 2001:8)

- Peki ama ders kitaplarında yer alan metin üstü resimler ne kadar niteliklidir?

sorusuna yine Çalık’ın değerlendirmesi ile yanıtlamaya çalışalım: “Ders kitaplarında bulunan çoğu resim, nitelik açısından zayıftır. Resimler öğrencinin seviyesine uygun olmalı öğretirken öğrenciyi eğlendirmelidir. Ders kitaplarına basılacak olan resimler, orijinal olmalı, kopya resimler ya da daha önce defalarca kullanılmış ve niteliği bozulan resimler kullanılmamalıdır.” (Çalık; 2001:8).

Doğrusu, bizim de incelemeye aldığımız ilgili ders kitabındaki metin üstü resimler görsel nitelik açısından Çalık’ın yukarıdaki genel saptamasından farklı değildir. Öyle ki söz konusu resimler bizde, büyük çoğunlukla, el ile çalاکalem

çizilmiş izlenimi uyandırmakta ve resimlerde bir uzman ressamın izi pek gözlemlenememektedir. Bu bağlamda;

- Ders kitaplarında bulunan resimlerin incelenmesinde dikkat edilmesi gereken özellikler nelerdir?

sorusuna yanıt vermek gerekirse yine Çalık' a göre şu değerlendirme ölçütlerinin öne çıktığını görmekteyiz:

- “Çocuğun seviyesine uygun mu?
- İçinde yaşadığı toplumun değerleriyle ve düzeyi ile uygun mu?
- Kitap ve metin içerisinde yerleştirilmesi uygun mu?
- Konuya uygun mu?
- Nitelik olarak yeterli mi?
- Resimlerin altında gerekli açıklamalar var mı?
- Resimler konuları kavratıcı nitelikte mi?
- Resim metni destekler nitelikte mi?
- Resimlerde uyum var mı?
- Resimlerde derinlik var mı?
- Resimlerin renklendirilmesi uygun mu?
- Resimler orantılı mı?” (Çalık, 2001:8-9)
- Metin üstü resimlerin eğitim açısından ve ders işlenirken ne gibi yararları vardır?

sorusuna şöyle yanıtlar verilebilir:

- “Konuya karşı ilgi çeker ve devam ettirirler.
- Olay, olgu ve cisimlerin basit ve açıklamalı bir şekilde öğretilmesine yardım ederler.
- Kısa zamanda öğretmeye yardım edip zaman kazandırır. (Çalık, 2001:9)

Yukarıda belirlemeye çalıştığımız bilimsel ölçütler ışığında incelemeye aldığımız ilgili ders kitabını resim ya da daha kapsayıcı bir nitelikle görsellik açısından incelediğimizde şöyle bir tablo ile karşılaşmaktayız:

- İlgili ders kitabında öğrencinin seviyesi gözetilmediği daha çok çocuksu resimlere yer verildiği düşünülmektedir. Halbuki 8.sınıf öğrencilerinin yaş ortalamalarının 15 civarında ve genç adayları olduğu bilinmektedir.
- Resimler toplumun değerleriyle çatışmamaktadır.
- Konuya uygun resimler olmasına dikkat edilmeye çalışılmışsa da bu noktada klasik ve her zaman gördüğümüz türden çizimler dışında farklı bir resim kompozisyonuna rastlanmamaktadır.
- Resimler nitelik açısından öğrencilerin 8.sınıf öğrencisi ve lise öğrencisi olmaya aday oldukları düşünüldüğünde yaş seviyesinin gerisinde olduğu düşünülmektedir.
- Resimlerin altında resimleri açıklayıcı gerekli açıklamalara yer verilmediği gözlemlenmiştir.
- Resimlerin konuyu kavratıcı olacak sanatsal niteliğin büyük oranda uzağında olduğu düşünülmektedir.
- Kendi çerçevesinde değerlendirilmesi kaydı ile resimlerin metni desteklemede bazen hedefi tutturduğu görülmektedir.
- Resimler daha çok elle çizilmiş görüntüsündedir.
- Resimlerde sanat endişesi, derinlik kaygısı gözlemlenememekte olup yüzeysel olduğu düşünülmektedir.¹⁰

İncelemeye aldığımız ilgili ders kitabının görselliği ile ilgili saptamalarımızı Polat'ın söylemi ile dile getirirsek “Görsel donanımdaki yetersizlik, ders kitabının tekdüzeliğinin başlıca nedenlerinden biridir. Öte yandan metinler ve alıştırmaların düzenlenmesinde de, ne öğrenmeyi kolaylaştırma ne de ilgiyi canlı tutma yönünden etkili bir görüntü sağlanabilmiştir. Kimi parçalarda yer alan konuyla ilgili resimler de deyim yerindeyse birer ilkellik örneğidir.” (Polat,1991:31-32) diyebiliriz. 3. bölümdeki öğrenci anketi de bu görüşleri destekler niteliktedir. Bu anketin sonuçlarına göre metinlerin üstünde bulunan resimlerin oldukça ilgisini

¹⁰ Örnek resimler için bkz.: Ek-2

4.6. METİN UYGULAMA ÖNERİSİ

-İKİ GÜVERCİNİN HİKAYESİ YA DA GEZMENİN BEDELİ-

I- Ön Hazırlık Çalışmaları

1- Sevgili öğrenciler az sonra beraberce bir masal okuyup alıştırmalarını yapmaya çalışacağız. Ancak öncelikle sizden bir isteğimiz var: Ön hazırlık kapsamında birkaç tane masal okuyabilir misiniz?İster Keloğlan'dan ister La Fontaine'den istersen Binbir Gece Masalları kitabından... Kısacası canın hangisini ya da hangilerini isterse.

2- Hayalinde uzakları gezip görme isteği var mı? Varsa bu hayallerini veya daha başka hayallerini bizimle paylaşır mısın?

HAYALLERİM

HAYALLERİMİN GERÇEKLEŞMESİ İÇİN YAPMAM GEREKENLER

(Amaç: Bu bölüm öğrenciyi metne hazırlamak amacıyla tasarlanmıştır. Öğrenci hazırlık çalışması kapsamında birkaç masal okuyarak derse geldiğinde işlenecek metne kendini yabancı hissetmeyecek ve daha da verimli olacaktır.)

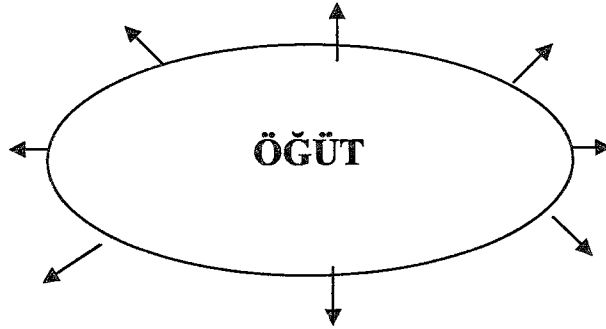
METNİN OKUNACAĞI BÖLÜM¹¹

II- Sözcük Bulma Çalışmaları

1- Sevgili çocuklar, şimdi parçadaki bazı kelimelerin, kullanıldığı cümleye göre anlamlarını bulmaya çalışacağız. Hedefimiz altı çizili sözcükler.

Kelimeler ve kelimelerin kullanıldığı cümle	Altı çizili kelimelerin olası anlam(lar)ı
1- “Boşver vazgeç bu <u>sevdadan</u> .”	
2- “ <u>Kuytu</u> bir yere sığındı.”	
3- “Bizde bu <u>hırs</u> olduktan sonra...Bırak bizim gibi zavallı kuşları insanları bile tuzağa düşürürler.”	

2- “Öğüt” kelimesi sende neleri çağrıştırıyor? Aşağıdaki okların karşısına yazar mısın?

3- Şimdi biraz dinlenelim. Nasıl mı? Tabii ki oyun oynayarak. Oyunumuz, harf yerleri karışan sözcükleri düzeltmek. Aşağıda verilen sözcüklerin yalnızca ilk harflerinin yerini değiştirmek yasak. Hadi bakalım bir sözcüğü ne kadar sürede bulacağız?

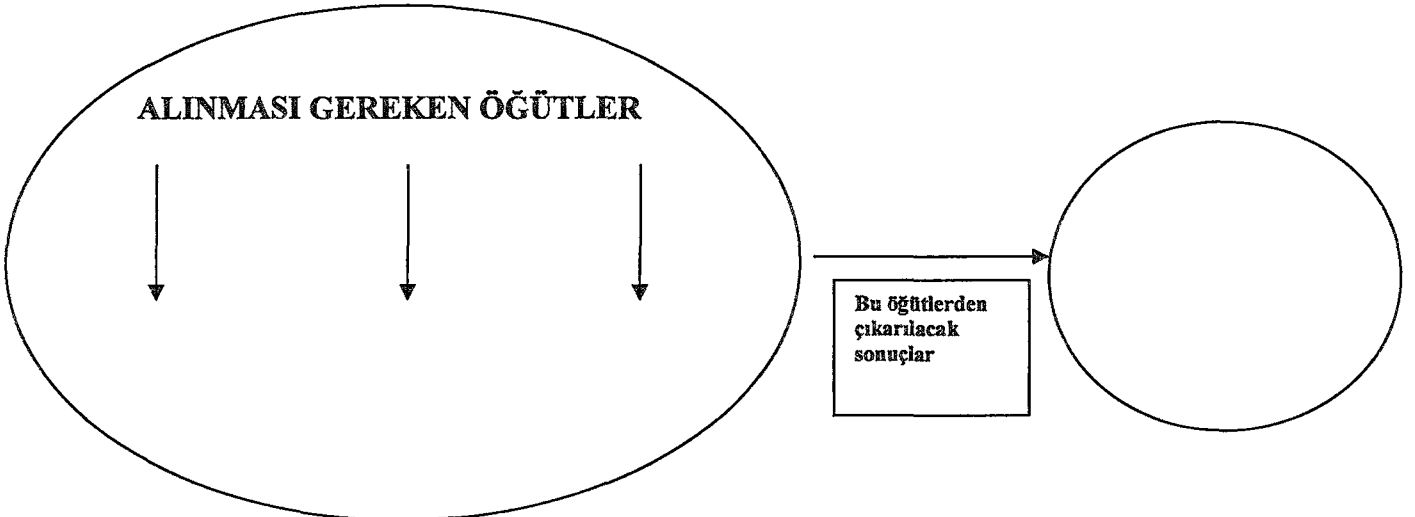
¹¹ Bkz.: Ek-3

FNATRII	
ZTÜMRÜ	
KCMOKSANA	
YGURON	
GKÜLÖZ	
RYAOD	

(Amaç: Bu bölümde öğrencinin sözcüğü tümcenin içindeki anlamıyla kavraması amaçlanmıştır. Ele aldığımız masal türü olduğuna göre ve masalların öğüt verme yanları ağır bastığından öğüt sözcüğünün çağrıştırdığı anlamlar öğrenciye sorulmuştur. Bu bölümün sonunda ise öğrencileri dinlendirerek yine farklı bir uygulamayla sözcük öğretimine gidilmiş ve derse eğlence havası katmak amaçlanmıştır.)

III- Metni Anlama Çalışmaları

1- Sevgili öğrenciler sizin de bildiğiniz gibi canlılar içinde konuşabilen tek canlı grubu biz insanlarız. Ancak okuduğumuz masalda ise hayvanlar da konuşuyor. Gerçekte böyle bir şey olmadığına göre demek ki masalımızın yazarı biz okuyuculara bazı öğütler vermek istiyor. Sizce yazarımız bize bu masalda ne öğütler veriyor? Birkaç tanesini yazar mısınız?

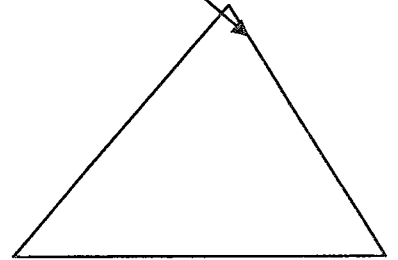
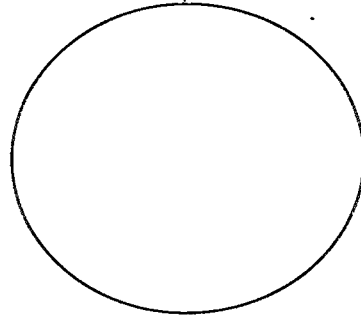
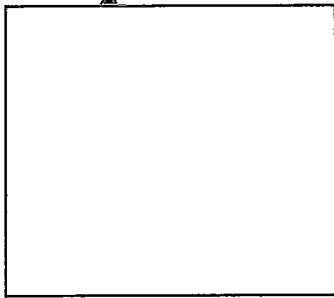
2- Aşağıdaki kutudan masaldaki kahramanlarımızın özelliklerini seçip isimlerinin altına yazar mısın?

maceracı- dikkatli- inatçı- bilge- mutlu- unutkan- herkese güvenen

<u>NEVAZENDE</u>	<u>BAZENDE</u>

3- Sevgili öğrenciler sizin arkadaşlarınız arasında da uzakları gezmeyi, görmeyi isteyenler var mı? Varsa bir-iki arkadaşının ismini ve bu arkadaşlarının özelliklerini bize belirtir misin? (Merak etme aramızda kalacak.)

ARKADAŞLARIM VE ÖZELLİKLERİ

4- Aşağıdaki cümlelerden hangisi senin özelliklerini yansıtıyor? İlgili cümlenin yanındaki kutucuğa işaret koyarak belirtir misin?

A- Gezmek benim için bir yaşam biçimidir?

B- Evimde ailemle beraber geçirdiğim her an mutlu olmam için yeter.

C- Düşüncelerimi gerçekleştirmek için sonuna dek mücadele ederim.

D- Beni yalnız bıraksınlar başka hiçbir şey istemem;hatta oyuncak bile.

E- Şiir,hikaye,günlük türü yazı türleri ile kendimi rahatça anlatabilirim.

F- Arkadaşlarım;sakin,çalışkan,uyumlu olduğumu söylerler.

G- Arkadaşlarım; uçuk-kaçık, tartışmacı, inatçı olduğumu söylerler.

5- Bazende,sizin de hatırlayacağın gibi, ilk yolculuğa çıktığında önce her şey gayet güzel gidiyorken birden büyük bir fırtına kopmuştu. Sizin de anılarınız arasında her şey çok iyiiken hiç beklenmedik aksaklıkların çıktığı ve hiç unutamadığın bir anınız var mı? Varsa bizimle paylaşmak ister misiniz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6- Siz, öyküdeki kahramanlardan birisi olmak isteseyiz hangisi olmak isterdiniz? Bazende mi, Nevazende mi? Birkaç cümle ile gerekçelerinizi de yazarak bize belirtir misiniz?

BAZENDE OLMAK İSTERİM	NEVAZENDE OLMAK İSTERİM
ÇÜNKÜ;	ÇÜNKÜ;

7- “Uçmak” kavramı ile ilgili bildiğiniz isim, fiil ve sıfatları aşağıya yazar- mısınız?

İSİM

FİL

SIFAT

8- Bazende masalın bir yerinde arkadaşı Nevazende’ye “Sıkıntı çekmeden rahata kavuşulmaz;yolda çekeceğim çilelere karşın bilgimi, görgümü arttıracam.” diyor. Sizce Bazende bu görüşlerinde haklı mı, haksız mı?Gerekçelerinizle birlikte belirtir misiniz?

BAZENDE HAKLI ; ÇÜNKÜ	BAZENDE HAKSIZ; ÇÜNKÜ

önemli bir güdüleyici güçtür. Bu bakımdan, yaratıcı anlatım biçiminin yönlendirdiği bu tür uygulamaların, yazılı anlatım derslerinin her aşamasında, öğrenci özellikleri de gözönünde tutularak, zaman zaman yer alması, öğrencinin yazma edimine alışmasına, hatta severek yazmasına yol açabilir.”(Tapan,vd,1995:211-212).]

1- Okumuş olduğunuz masalla ilgili görüşlerinizi sınıfta birbirinize belirterek öğretmeniniz eşliğinde sohbet ediniz.

2- Sınıftaki arkadaşlarınızla “Çok gezen mi bilir;çok okuyan mı?” konusunu ele aldığınız bir fikir tartışması yapınız

3- Masalın sonunda Çağırkan güvercin Bazende’ye nasıl bir öykü anlatmış olabilir? Aşağıya Çağırkan güvercinin dilinden bir öykü yazmayı dener misiniz? Daha sonra bu öyküyü sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. (Aşama D, metinden bağımsız çalışma)

MASAL YAZMA KUTUSU

MASAL YAZMA KUTUSU 2

V- Tür ve Şekil Özellikleri

FİKİR TARTIŞMASI

Fikir tartışmasının bir diğer adı da münazaradır. Tartışma karşı karşıya gelip kavga etmek demek değil; fikirleri ortaya koyup ortak bir doğruya ulaşmaya çalışmaktır.

Tartışmada her fikir sahibi kendi fikrini söyler ve bu arada diğerleri, fikrini belirten kişinin sözünü kesmez, ellerindeki not defterlerine görüşlerini bildiren kişinin fikirleri hakkında notlar alırlar. Herkes sırayla fikrini belirttikten sonra kişiler birbirlerine sorular sorup cevaplar alırlar. Sonuçta ortak bir fikre ve doğruya ulaşmaya çalışırlar; ancak herkes fikrinde ısrar edip kendi fikri ile başbaşa kalabilir.

Sevgili çocuklar sizler de fikirlerinizi konuşarak ortaya koyun. Anlaşmazlık esnasında kavga etmek, kötü sözler söylemek gibi yanlış davranış şekillerinden uzak durunuz. Çünkü bu tür yanlış davranışlar eğitilmiş insanlara yakışmaz. Atalarımız bu konuya ilişkin şu güzel sözü söylemişlerdir: “Hayvanlar koklaşa koklaşa; insanlar konuşa konuşa anlaşılır.” Haydi bakalım kolay gelsin. Güzel bir fikir tartışması yapacağınıza eminiz. Bu konuda öğretmenlerinizin size vereceği güzel öğütleri de dinleyip hayata geçiriniz.

HAYVAN MASALLARI (FABL)

Kahramanları hayvanlar olan, öğüt niteliği taşıyan, evrensel mesajlar içeren masal türüne hayvan masalları ya da fabl denir. Anlatımı ile bize ahlaki öğütler verir. Hem şiir hem de düzyazı şekli ile oluşturulabilir.

Bu masal türünde hayvanlar kendi kimliklerinin dışına çıkıp insanların kimliğine bürünürler.

Bu türün en eski örneği Hint edebiyatından ve asıl adı Pançantahra olan, Arapça çevirisinde Kelile ve Dimne adı verilen Beydeba adlı kişinin eseridir. Bunun dışında Ezop ve La Fontaine adlı yazarların yazdıkları hayvan masalları da ünlüdür.

SONUÇ

Anadil eğitiminin temel malzemelerinden olan ve bugün yürürlükte olan Türkçe dersi kitaplarımızın sağlıklı bir anadil eğitimi sağlama noktasında gerekli altyapısal koşulları taşımaktan, öğrencileri dillerini kullanmada yetkin kılmaktan, akademik ve evrensel çerçevede özgür ve bilimsel sorgulama ile eleştirel yaklaşıma sahip olmaktan, ortaya çıkan sorunlar karşısında öğrenciyi etkin kılan bir yapıdan uzak olduğu, yeri geldikçe çalışmamızda da belirttiğimiz gibi birçok bilimsel çalışmada ve ortamda öne sürülen ve üzerinde dikkatli bir biçimde düşünülmesi gereken bilimsel saptamalardır.

Bu saptamaları destekleyecek bir sonuç Uluslararası Eğitim Başarısını Değerlendirme Derneği'nin 38 ülkenin katılımıyla gerçekleştirdiği bir araştırmasında ülkemizin sondan altıncı sırada yer almasıdır. (2003:8) Bir başka düşündürücü sonuç da yapılan merkezî sınavlarda ortaya çıkan çok büyük oranlardaki başarısızlıktır. Örneğin 2004 yılında yapılan ÖSS'de otuz iki bin aday sıfır puanda kalmıştır.¹

Çalışmamızın konusu anadil eğitimi olunca ilk bölümde kavramsal olarak dil ve anadil olguları üzerinde durduk. Bu bölümde dille ilgili ulaştığımız sonuçlardan biri onun toplumsal yönünün daha ağırlıklı olması bir başka deyişle bireyler arası anlaşmanın en önemli aracı olmasıdır. Bununla beraber dilin insanın en önemli etkinliklerinden birisi olan düşünceyi doğrudan etkilediği sonucu da göz ardı edilmemelidir.

Anadil bağlamında ise ulaştığımız iki sonuç, anadilin kişinin başkalarıyla olan iletişimini güçlendirmesi ve kişinin düşünsel yanını doğrudan etkileyerek bu gelişime katkıda bulunmasıdır.

¹ (çevrimiçi) <http://www.dersimiz.com./haber.asp?id=28>

Çalışmamızın bu bölümünde anadil kavramının eğitimi ilgilendiren yönüyle ilgili de birtakım sonuçlara ulaşmış bulunmaktayız. Bunlardan biri insanın kişiliğinin oluşumunda eğitimin önemli bir yerinin olması bağlamında kişilik oluşumunda anadil eğitiminin çok önemli bir yerde olduğudur. Bu kapsamda bir başka sonuç da insanın anadilini kullanabildiği ölçüde düşünce alanlarını genişletebileceği ve kişisel niteliklerini olumlu yönde geliştirebileceği sonucudur. Bunun yanında topluma bakan yönüyle ortaya çıkan bir başka sonuç, anadili kullanabilmede başarılı olan toplumların kültürel açıdan da güçlü olacakları sonucudur.

Eğitim söz konusu olunca bu anlamda en önemli ölçütlerden biri de kuşkusuz öğretmen yeterliliğidir. Çalışmamızın bu bölümünde ortaya çıkan sonuç, öğretmenlerimizin büyük bölümünün tükenmişlik içinde oldukları ve kendilerini çağa uygun olarak yenilemekte çeşitli nedenlerden ötürü zorlandıklarıdır. Bu sonuç üzerinde dikkatlice düşünülmesi ve çalışılması gereken düşündürücü bir sonuçtur.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ilköğretimin ikinci kademesinde uygulanan Türkçe derslerini tanıtmaya çalıştık. Bu bölümde öncelikle Türkçe dersi müfredatının genel amaçlarını daha iyi anlayabilmek için Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarını inceleyerek bazı değerlendirmelerde bulunduk. Bu değerlendirmede ulaştığımız sonuçlardan biri genel amaçları yansıtan üç maddenin gerçekten de üzerinde titizlikle çalışıldığını bize göstermesidir. Çağdaş eğitim yönelimleri de bu amaçlarla koşutluk içindedir. Ancak bu çok önemli genel amaçların uygulanması noktasında bazı sorunların olduğu sonucuna da ulaştık ve bu bölümde konunun uzmanlarının uygulama sorunlarının nasıl aşılabileceğini belirten görüşlerine yer verdik. Bu görüşlerde öne çıkan başlıklar şunlardır:

Ezberci eğitimden vazgeçilmeli.

- Öğretmen merkezli eğitimden öğrenci merkezli eğitime geçilmeli.
- Eğitim sistemimizdeki merkezîyetçi yapıdan uzaklaşılmalı ve demokratik eğitim sistemine geçilmeli.
- Öğretmen yetiştiriminde bilimsel ve çağdaş yaklaşımlardan en üst düzeyde yararlanılmalı.
- Eğitim programları çağdaş eğitim ölçütlerine uygun biçime getirilmeli.
- Eğitimde teknolojiden en üst düzeyde yararlanılmalı.
- Öğrenciler; ilgi, yetenek ve istekleri çerçevesinde en kısa zamanda yönetime tabi tutulmalı.

Çalışmamızın Türkçe eğitiminin genel amaçları bölümünde sekiz genel amaç değerlendirilmiş ve birtakım sonuçlar elde edilmiştir. Ulaştığımız sonuçlardan biri Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları içinde yer alan çağdaş hedeflerin aksine burada uygulamada olduğu gibi, amaçların kaleme alındığı metinde de kimi sıkıntıların olduğudur. Burada maddeler üzerinde tek tek durulmuş ve çağdaş eğitim yönelimlerinin ışığında her madde için birtakım önerilerde bulunulmuştur. Bu bölümün sonunda ilköğretimin ikinci kademesindeki Türkçe dersinin genel bir tanıtımı da yapılmıştır.

Üçüncü ve dördüncü bölümler, çalışmamızın merkezini oluşturmaktadır. Üçüncü bölümde çağdaş eğitimin gereği olarak öncelikle öğrencilere söz verdik. Hazırlamış olduğumuz on soruluk ankete yanıtlar veren öğrencilerin görüşleri bizim için çok önemliydi. Burada ankette elde edilen birtakım bulgulardan hareketle çeşitli yorumlar yapılmıştır.

Ankete genel olarak baktığımızda öğrenci memnuniyetinin oldukça düşük düzeylerde olduğunu görmekteyiz. Ankete bakarak şunu söyleyebiliriz ki öğrenciler yaşamlarını okul içi ve okul dışı olarak ikiye ayırmaktadır. Bu da sürekli ve sürdürülebilir eğitim açısından oldukça düşündürücü bir sonuçtur. Ulaştığımız diğer bir sonuç ise öğrencilerin metin türü olarak en çok mizah ve gülmeceyi istiyor olmalarıdır. Metin konuları içinde de çağımızın gereği bilim ve teknoloji ile bilgisayar öne çıkmaktadır. Bir başka dikkat çeken sonuç ise ders kitabındaki metinler yoluyla öne sürülen kahramanlarla çeşitli televizyon dizilerinde öne sürülen kahramanların öğrencinin zihninde örtüşmüyor olmasıdır ki bu durum yukarıda da belirttiğimiz gibi öğrencilerin yaşamlarını okul yaşamı ve okul dışı yaşam olarak ikiye ayırıyor olduğuna bir çeşit kanıt olmaktadır.

Çalışmamızın son bölümü olan dördüncü bölümde MEB tarafından hazırlanan 2003 yılı basımı İlköğretim Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı; metin türleri, metinlerin konuları, metinlerin dili, metinlerle ilgili alıştırmalar ve metinlerin üzerindeki görsel tasarımlar çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Metinlerin türlere göre dağılımının üçüncü bölümdeki öğrenci anketi de göz önünde bulundurulduğunda çağdaş eğitim açısından beklentilere yeterli yanıt veremediğini görmekteyiz. Benzer bir saptamayı konu seçimi için de yapabiliriz. Metinlerin konu bağlamında dağılımına baktığımızda seçilen konuların, öğrenci ilgi ve isteğinin oldukça dışında olduğu sonucuna ulaşmakta zorluk çekmemekteyiz. Bunda en önemli etkenin konuların “bilgi depolama” hedefine yönelik olarak seçilmiş olmalarıdır diyebiliriz. Buradan hareketle metin-öğrenci ilişkileri açısından

yeni bazı yönelimlere gereksinim duyulduğunu savunmaktayız. Metin konuları çağımızın ilgi, istek, gereksinim ve beklentilerine yanıt vermeli, bu çağın insanını ilgilendiren sorunsallara yakın olmalı ve çeşitli çözüm yolları çerçevesinde seçenekler öğrencinin seçimine bırakılarak öğrenci alabildiğine etkinleştirilmeli ve öğrencinin yazılı ve sözlü anlatımına katkıda bulunmalı, ulusal duygu ve kültürü geliştirilmeli, dil öğrenciye sevdirilerek dilin kuralları öğretilmelidir. Bu bağlamda metin-dil ilişkisi incelendiğinde ise incelediğimiz ders kitabında yaşayan Türkçe'nin büyük oranda kullanıldığını ve bu konuda genel olarak başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

Metin-alıştırma bağlamında ulaştığımız sonuçlardan biri çalışmamızın üçüncü bölümündeki anket de göz önünde bulundurulduğunda, öğrenciyi yeterince geliştiren ve araştırmaya yönelten bir yapıdan uzak olmasıdır. Bir diğer sonuç ise çalışmamızın ilgili bölümünde ele aldığımız alıştırmalarda aşamalar zincirinin incelediğimiz ders kitabındaki alıştırmalarda bulunmuyor olmasıdır. İncelediğimiz ders kitabındaki alıştırmaların metinlerle ilişkisine baktığımızda sözü edilen alıştırmaların sorgulamaktan, merak etmeye, araştırma yapmaya, bilginin peşinde olmaya yönlendirici olmadığı; öğrenciyi etkin kılmaktan ve her yönden dil yetilerini pekiştirici ve geliştirici olmaktan uzak bir yapıda olduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanında ilgili yönergede ön görülen muhakeme yapabilme, bağımsız ve yaratıcı düşünebilme, kıyas yapabilme yetilerini kazandırmaktan da uzak olduğu görülmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde daha sonra alıştırma hazırlarken uyulması gereken birtakım ölçütler çeşitli bilimsel görüşler kapsamında sunulmuştur.

Değerlendirme kapsamına giren metin-görsellik ilişkisi ile ilgili elde edilen sonuçlardan en önemlisi ise metin-görsellik ilişkisinin bir bütün oluşturulmaması, metin üstü çizimlerinin bizde profesyonellikten uzak, âdeta çala kalem çizilmiş izlenimini uyandırmasıdır. Bu bölümde ayrıca, konunun ilgilisi uzmanların görüşleri doğrultusunda görsellikle ilgili çeşitli ölçütler ortaya konmuştur.

Bu bölümün en sonunda da çağdaş eğitime uygun olduğunu düşündüğümüz bir metin uygulama örneği sunulmuştur.

Bu çalışma bize genel anlamda göstermiştir ki kişinin zihinsel ve düşünsel anlamda gelişimine büyük katkısı olan dil ve bu bağlamda anadili eğitiminde büyük rol oynayan ders kitapları çağdaş eğitim yönelimleri açısından ve öğrenci merkezli anlayış kapsamında onların ilgi, gereksinim, yetenek ve beklentileri çerçevesinde değerlendirilmeli ve öğrencinin zihninde yanlış uygulamaların bir sonucu olarak oluşmuş okul yaşamı ile okul dışındaki yaşamın birbirinden ayrı olması gerektiği düşüncesi ortadan kaldırılmalı, ders kitapları öğrenciyi en üst düzeyde etkinleştirecek bir yapıda yeniden düzenlenmelidir. Son zamanlarda başlatılan eğitimle ilgili müfredat tartışmalarının genel seyri haklılığımızı ortaya koymaktadır.

Çalışmamızın yapılacak diğer çalışmalara kaynak olması dileğiyle...

KAYNAKÇA

- AKERSON, Fatma: (2000), **Dile Genel Bir Bakış**, Multilingual Yayınevi, İstanbul.
- AKSAN, Doğan: (1998), **Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim**, TDK Yayınları, Ankara.
- BAŞER, Nurettin: (2002), “Açılış Konuşması”, **Nasıl Bir Edebiyat Sempozyumu: Edebiyat Eğitimi Çalıştayı**, ÇYDD Beyoğlu Şubesi Yayınları, İstanbul, S.:13-15.
- CELEP, Cevat: (2002), “Ortaöğretimdeki Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlikleri”, **2000’li Yıllarda Lise Eğitimine Çağdaş Yaklaşımlar: Bildiriler**, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları No:25, İstanbul, S.:239-252.
- ÇALIK, Temel: (2001), “Türkçe Ders Kitaplarının Biçim ve Tasarımı”, **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu: Türkçe 1-8**, Nobel Yayın-Dağıtım, Ankara, S.:1-14.
- DİLAÇAR, Agop: (1968), **Dil, Diller, Dilcilik**, TDK Yayınları, Ankara.
- DİLİDÜZGÜN, Selahattin: (2003), **İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- DİLİDÜZGÜN, Şükran: (1995), **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ERDOĞAN, İrfan: (1995), **Çağdaş Eğitim Sistemleri**, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- ERUZ, Sakine: (1995), “Uzmanlık Metinleriyle Okuma-Anlama Etkinliğinin Geliştirilmesi”, **Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi IX**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, S.: 232-247.
- Hürriyet Gazetesi: 03.02.2003 Tarihli Nüshası, İstanbul, S.: 8.
- İlköğretim Okulu Ders Programları: (2000), **Türkçe-Yazı Programı 6-7-8**, MEB Yayınları, İstanbul.
- KARAHİSAR, Niyazi: (1982), **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Yöntemler**, Ankara.
- MEB-1739 Karar Numaralı Milli Eğitim Kanunu: (1973), **14574 Sayılı Resmi Gazete**, Ankara.
- OĞUZKAN, Ali: (2001), **Örneklerle Türkçe ve Kompozisyon Bilgileri**, MEB Yayınları, İstanbul.

- OZİL, Şeyda ve TAPAN, Nilüfer: (1991), “Önsöz”, **Türkiye’nin Ders Kitapları: Ortaöğretim Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım**, Cem Yayınevi, İstanbul, S.: 9-12.
- OZİL, Şeyda: (1993), “Eğitimde Öğrenci Boyutu”, **Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim**, Cem Yayınevi, İstanbul, S.: 37-46.
- ÖZ, Feyzi M.: (2003), **Uygulamalı Türkçe Öğretimi**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ÖZDEMİR, Emin: (1999), **Yazınsal Türler**, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- ÖZMEN GÜZEL, Rüya: (2001), “Türkçe Ders Kitabının Dört Temel Beceri Açısından İncelenmesi: Okuma Becerisi”, **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu: Türkçe 1-8**, Nobel Yayın-Dağıtım, Ankara, S.:17-59.
- PASİN, Gülseren: (2002), “21. Yüzyılda Birey Yetiştirme, Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmen Eğitimi, **2000’li Yıllarda Lise Eğitime Çağdaş Yaklaşımlar: Bildiriler**, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları No:25, İstanbul, S.: 271-274.
- POLAT, Tülin: (1991), “Ortaokullarda Türkçe: Türkçe Dersleri I”, **Türkiye’nin Ders Kitapları: Ortaöğretim Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım**, Cem Yayınevi, İstanbul, S.:15-34.
- SARAÇOĞLU, Ahmet, vd.: (2003), **İlköğretim Türkçe Dersi Kitabı 8**, MEB Yayınları, İstanbul.
- SAYIN, Şara: (1993), “Çağdaş Eğitimde Amaç ve Yöntem”, **Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim**, Cem Yayınevi, İstanbul, S.: 25-36.
- ŞAHİN YANPAR, Tuğba: (t.y.), **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Tapan, Nilüfer: (1986), **Ortaöğretim Almanca Ders Kitaplarına Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Yaklaşım** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TAPAN, Nilüfer: (1989), “Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Özgün Metinlerin İşlevi”, **Dilbilim VIII**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, S.: 183-192.
- TAPAN, Nilüfer: (1990), “Almanca Öğretiminde Alıştırma Biçimleri ve Yeni Yönelişler”, **Dilbilim IX**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, S.:177-185.

TAPAN, Nilüfer: (1995), “Yabancı Olarak Almanca Öğreniminde Yeni Bir Yöneliş: Kültürlerarası-Bildirişim-Odaklı Yaklaşım”, **Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi IX**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, S.:149-169.

TAPAN, Nilüfer, vd.: (1995), “Yüksek Öğretimde Almanca Yazılı Anlatım Dersleri”, **Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi IX**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, S.:207-214.

TAPAN, Nilüfer: (2002), “Alman Eğitim Sisteminin Avrupa’daki Son Gelişmeler Işığında Tanıtılması”, **2000’li Yıllarda Lise Eğitime Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu: Bildiriler**, İstanbul, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları No: 25, S.: 291-302.

YILDIZ, Cemal: (2003), **Türkçe Öğretiminde Alternatif Yöntemler**, Anı Yayıncılık, Ankara.

ÇALIŞMA KAPSAMINDA YARARLANILAN İNTERNET ADRESLERİ

(Çevrimiçi)[http:// www. Ogretmenlersitesi.com/duyuru/drets.asp?id=3769](http://www.Ogretmenlersitesi.com/duyuru/drets.asp?id=3769)

(Çevrimiçi)http://www.cnnturk.com/TURKIYE/haber_detay.asp?PID=318&HID=1&haber=20331

(Çevrimiçi)<http://www.ogretmenlersitesi.com/duyuru/drets.asp?id=3831>

(Çevrimiçi)<http://www.ogretmenlersitesi.com/duyuru/drets.asp?=3832>

(Çevrimiçi)<http://www.osym.gov.tr/BelgeGoster.aspx?DIL=1&BELGEBAGLANTANAH=1341>

Ek-1: ANKET SORULARI

Soru 1- Türkçe dersinde en çok hangi türden metinlerin işlenmesini istersiniz? (En fazla üç seçenek işaretleyiniz.)

Fabl	☐
Deneme	☐
Öykü	☐
Şiir	☐
Tiyatro	☐
Fıkra	☐
Anı	☐
Masal	☐
Biyografi	☐
Otobiyografi	☐
Karikatür	☐
Gezi yazıları	☐
Şarkı	☐
Efsane	☐
Mizah ve gülmece	☐
Köşe yazısı	☐
Mektup	☐
Röportaj	☐
Eleştiri	☐
Roman	☐

Soru 2- Türkçe dersinde metinlerin daha çok hangi konuları ele almasını istersiniz?
(En fazla üç seçenek işaretleyiniz.)

İnsan ve Çevre	☐
Çizgi Kahramanlar	☐
İnsan Sevgisi	☐
Arkadaşlık	☐
Uğraş(Hobi) Dünyası	☐
Bilgisayar ve İnternet	☐
Dini ve Ahlaki Yazılar	☐
Türk Gelenek-Görenekleri	☐
Komşuluk İlişkileri	☐
Bilim ve Teknoloji	☐
Spor Yazıları	☐
Türk Büyükleri	☐
Hayvan Sevgisi	☐
Demokrasi	☐

Soru 3- Kitaptaki metinlerin ilginizi çekme oranı nedir?

Oldukça Yeterli Orta Az Hiç

Soru 4- Kitabınızdaki metinlerle ilgili soruların sizi yeterince geliştirici ve araştırmaya yöneltici olduğuna inanıyor musunuz?

İnanıyorum İnanmıyorum

Soru 5- Metinlerin üzerindeki resimler ilginizi çekiyor mu?

Oldukça Ara-sıra Hiç

Soru 6- İşlenen metinlerin yaşanmış olmasına mı, hayali olmasına mı önem verirsiniz?

Yaşanmış olmasına Hayali olmasına Farketmez

Soru 7- Zihninizde, Türkçe kitabınızda öne çıkarılan kahramanlarla televizyon dizilerinde(Ekmek Teknesi, Çocuklar Duymasın, vs...) öne çıkarılan kahramanları birbirlerine yakın buluyor musunuz?

Evet Hayır

Soru 8- Eğer Türkçe dersinde kitaptan metin işlerken sıkılıyorsanız; öğretmeniniz ilginizi çekmek için yeterli çabayı gösteriyor mu?

Oldukça Yeterli Orta Az Hiç

Soru 9- Türkçe dersinin işlenişi esnasındaki davranış modeliniz nedir?

A- Öğretmenimin beklentisine göre hareket ediyorum.

B- Hayal gücümü kullanıyorum.

C- Hayal gücümü kullanmaya çekiniyorum.

Soru 10- Türkçe dersinde en çok neyi beğendiğinizi belirtiniz.

A- Metinler B- Soru Cevaplama C- Dilbilgisi

D- Sözcük Çalışması E- Tür ve Şekil

F- Öğretmenimizin Yaptırdığı Farklı Çalışmalar

Bu ankete hiçbir zorlama olmaksızın kendi rızamla katıldım.

Adı- soyadı:

Okulu:

Numarası:

İmza:

EK-2: ÖRNEK RESİMLER

BİR GEMİ

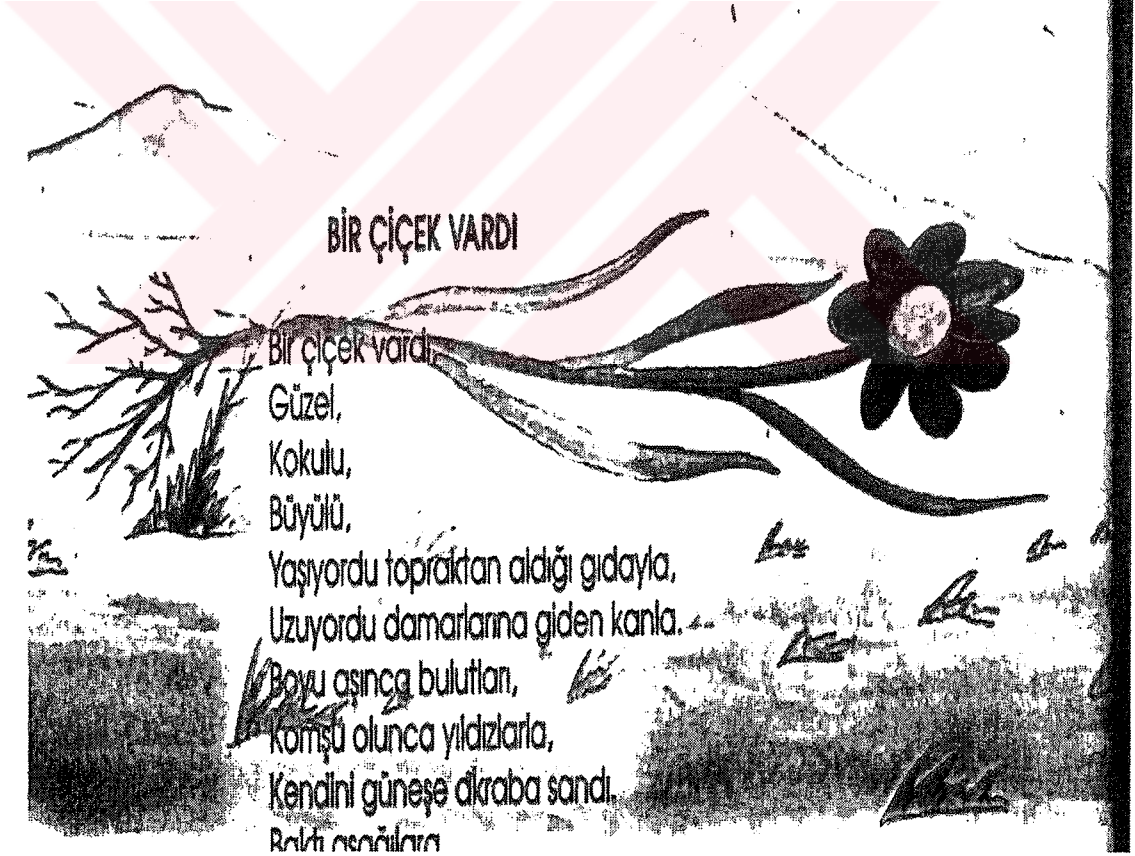

KİTAP ÇAĞI GEÇTİ Mİ?

...

ŞÖYLE FALAN OLMAK

BİR ÇİÇEK VARDI

Bir çiçek vardı,
Güzel,
Kokulu,
Büyülü,

Yaşıyordu topraktan aldığı gıdayla,
Uzuyordu damarlarına giden kanla.

Boyu aşınca bulutları,
Komsu olunca yıldızlarla,
Kendini güneşe akraba sandı.
Raklı rençârları

EĞER GENÇLİK BİLSEYDİ

HINK DEYİCİ

GÖÇ DESTANI

EK-3:

UYGULAMA ÖRNEĞİNİN METNİ
("İKİ GÜVERCİN HİKAYESİ YADA GEZMENİN BEDELİ"
ADLI MASAL)

İki Güvercin Hikâyesi
Ya da Gezmenin Bedeli

VAKTİN BİRİNDE bir ülkede iki güvercin vardı. Yuvalarında güven içinde yaşıyorlardı. Birinin adı Bazende, diğerininki

Nevâzende'ydi.

Yuvaları o kadar güvenliydi ki, doğrusu oradan ayrılmayı düşünmek düpedüz aptallık olurdu. Buna rağmen Bâzende'nin içine bir gün gezme arzusu düştü. Nevâzende'ye bu isteğini açtı:

- Sevgili arkadaşım, daha ne zamana kadar yuvamızda oturup duracağız. Ben uzak ülkeleri, masmavi denizleri çok merak ediyorum. Gezip tozmak istiyorum. Bilgimi, görgümü arttırmak niyetimdeyim. Ne dersin?

Nevâzende, onun bu düşüncesini kaygıyla karşıladı:

– Güzel, dedi, gezmek, değişik yerler görmek çok güzel. Fakat tehlikelerden emin olamazsın. Bir fırtına, bir rüzgâr, yırtıcı bir hayvan... Bütün bunlar olmasa...

Bazende, söze girdi hemen.

– Doğru, haklısın, ben de o tehlikeleri hesaba katmıyor değilim. Fakat sıkıntı çekmeden rahata kavuşulmaz. Yolda çekeceğin çilelere karşı bilgimi, görgümü arturacağım.

Nevâzende, arkadaşının kararının kesin olduğunu gördü:

– Yine de gel şu düşünceden vazgeç dostum, dedi. Yanında yakınların olsa ya neyse. Böyle yalnız başına tehlikelere nasıl göğüs gerebilirsin? Boşver! Vazgeç bu sevdadan. Yuvamızda mutluyuz. Bunu bozmayalım.

Nevâzende'nin (öğütleri) Bazende'yi bir türlü etkilemedi. O, kararlıydı. Her türlü tehlikeye rağmen gezme düşüncesinden vazgeçemiyordu. Kararını kesin vermişti. Uçacak.

Uzak ülkelere gidecekti.

Sonunda hazırlığını yaptı, Bazende.

Arkadaşıyla vedalaştı.

Yuvadan havalandı. Yükseklerle doğru kanat çırpı.

Ufukta kayboldu.

Nice denizler aşdı. Nice dağlar dolaştı.

Günlerce yol aldı.

Havada süzülürken ayaklar altında kayan güzelliği zevkle seyrediyordu.

Günlerce kanat çırpı.

Fakat keyfi o kadar yerindeydi ki, yorgun oluşu aklının ucundan geçmiyordu.

Günler günleri kovaladı.

Bazende, arada bir dinlenerek sürekli uçtu. Sürekli yol aldı.

Bir gün yüce mi yüce bir dağın doruğuna ulaştı. Cennet gibi bir yerdi burası. Zümrüt gibi yemyeşildi. Ağaçlar, çiçekler, aşağıda akarsular, dereler... Mis gibi bir koku vardı. Şırl şırl sular akıyordu.

Bir süre dinlenmek istedi. Hem bu cennet güzelliği de seyredecekti

Fakat birden büyü bozuldu.

Sessizliğin ortasına bir fırtına düştü.

Kuvvetli bir rüzgâr sanki sessizliği yırtar gibi esiyordu. Gök yüzünü yağmur bulutları doldurdu bir anda. Ortalık kararverdi. Şimşekler çakmaya yıldırımlar düşmeye başladı.

Bazende neye uğradığını şaşırmıştı.

Fırtına sağnak bir yağmurla sürdü gitti.

Bardaktan boşanurcasına yağan yağmur altında zavallı Bazende sığınacak doğru dürüst bir yer bulamadı.

Hele şimşek ve yıldırım gürültüsü! En çok onu korkutan buydu.

Bâzende yağmur altında sırlıklam olmuştu. Üşüyordu. Fırtınaya karşı uçmaya çalışmış, çok yorgun düşmüştü. Kanatlarını kaldıramaz bir haldeydi.

Fırtına biraz yavaşladığında kalın gövdeli bir ağacın kovuğuna sığındı. Bir an sevgili arkadaşı Nevazende ve yuvası aklına geldi. Sessizce iç geçirdi. "Ah!" diye inledi, "İnsanın kendi yuvası gibi var mı?" Şimdi yuvasında olsaydı! Kendisini güvende hissedecekti.

Bâzende, gurbete çıkmanın ilk pişmanlığını duyuyordu.

Neden sonra fırtına dindi.

Sabaha doğru artık hava normale döndü. Güneş açtı. Tekrar zümrüt güzellik ortaya çıktı. Çiçekler gülüşmeğe, böcekler ötüş-

meğe başladı. Kelebekler kesik, zarif danslarıyla zümrüt güzelliği süslediler. Kuşlar şarkılar söylemeğe başladılar.

Bazende sığındığı kovuktan çıktı.

Kendisini müthiş yorgun hissediyordu.

Çaresiz, uçmalıydı.

Tekrar havalandı.

Öğleye dek uçtu Bazende. Yine halsizleşmişti. Güneş de iyice yükselmişti.

Bir de ne görsün. Aman Allah'ımı Koskocaman bir şahını! Büyük bir iştahla üzerine doğru gelmiyor mu? Şahinin heybetinden çok korktu Bazende. Neydi bu başına gelen. Korkudan gözleri karardı. Başını dönmeğe başladı. Kulakları uğulduyordu. Kanatlarında artık güç kalmamıştı.

Ölümün yaklaştığını hissetti. Şahin hızla üzerine geliyordu. Bâzende'nin gözünün önüne yuvası ve arkadaşı geldi. Bu tehlikeyi de atlarsa hemen yuvasına dönecekti.

Şaşılacak bir şey oldu bu sıra. Kocaman bir tavşancıl kuşu ortaya çıktı. O da şahin gibi Bazende'yi gözüne kestirmişti. Üzerine doğru geliyordu.

Şahin'le tavşancıl avı paylaşmaya vanaşmadılar anlaşılır ve birbirlerine düşüfer. Aralarında amansız bir döğüş başladı. Bazende kavgadan yararlanarak oradan uzaklaştı.

Kuytu bir yere sığındı. Korkudan tir tir titriyordu zavallı güvercin. Kalbi duracakmış gibiydi.

Sabaha dek orada sessizce bekledi Bâzende.

Sabahın diri ışıklarıyla çıktı gizlendiği yerden. Tabiat civil civildiydi. Herşey tatlı bir güzellik içindeydi.

"Oh! Çok şükür" diye marıldandı. "yaşamak ne güzel şey"

Dünkü kararını unutmuştu.

Hiçbir şey olmamış gibi yine havalandı. Yorgun kanatlarını boşluğa bıraktı. Süzülmeğe başladı.

Uzak diyarlara doğru yol almağa durdu.

Uçtu, uçtu; günlerce uçtu.

Yoruldu, dinlendi, tekrar havalandı.

Bir hayli acıkmıştı, yorulmuştu.

Süzüldüğü yerden aşağı doğru baktı. Yemyeşil bir bahçe gördü.

Aşağıda güzel bir çimlik vardı. O da ne! Kendisi gibi bir güvercin çimende tatlı tatlı yem yiyordu.

Yanına doğru süzüldü onun.

Çimliğe kondu. Konar konmaz taneleri yemeğe başladı. Sağına soluna bakmadan yemeğe koyulduğu çimenlikte bir tuzak vardı. Bâzende bundan habersizdi. Sonunda "şark!" diye kurulan tuzığa düşmesin mi!

"Eyvah! bir tuzak galiba" diye bağırdı.

Çaresiz çırpınmaya başladı. Yerdeki yemin oraya mahsus olan konulduğunu anladı. O güvercin de av çekmek için duruyordu orada. Anladı ama, iş işten geçmişti. Yapılacak bir şey yoktu.

Güvercin yanına yaklaştı. Bâzende, sitemli bir biçimde konuştu:

– Güvercin kardeş, sen de benim cinsimdensin. Burada bir tuzak olduğunu insan söylemez mi?

Güldü diğer güvercin:

– Yapılacak hiç bir şey yok, dedi. Bizde bu hirs olduktan sonra. Bırak bizim gibi zavallı kusları, insanların bile tuzığa düşürür bu duygu.

Bâzende, güvercinin sözlerine hak verdi. Fakat yapılacak bir şey yoktu. Kendisine ancak o yardım edebilirdi.

– Haklısın, dedi Güvercin'e. Fakat bu tuzaktan kurtulmam gerek, bana yardım edebilir misin? Eğer bunu yaparsan ömrüm boyunca sana minnettar kalırım.

Çağırılan Güvercin de çaresizdi:

– Ayağıma baksana, dedi.

Bâzende, baktı ayağı bağlıydı.

– Görüyorsun, dedi Çağırılan Güvercin, ben de bağlıyım.

Kendi isteğimle burada durmuyorum. G¼c¼m olsaydı ¼nce kendim kurtulurdum.

Bir de ¼yk¼ anlattı ¼ađırtkan G¼vercin...

